

SISÄLLYSLUETTELO

MIKKELIN KAUPUNKI	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
1. PERUS- JA TUNNISTETIEDOT	4
1.1 Tunnistetiedot	4
1.2 Kaava-alueen sijainti	4
1.3 Kaavan nimi ja tarkoitus	5
1.4 Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista	5
1.5 Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista ja taustaselvityksistä (erilliset liitteet)	5
2. TIIVISTELMÄ	6
2.1 Kaavaprosessin vaiheet	6
2.2 Asemakaavan muutos	6
2.3 Asemakaavan toteuttaminen	6
3. KAAVOITUKSEN LÄHTÖKOHDAT	7
3.1 Selvitys suunnittelualueen oloista	7
3.1.1 Alueen yleiskuvaus	7
3.1.2 Ympäristön tila, luonnonympäristö	7
3.1.3 Rakennettu ympäristö, rakennussuojelukohteet	8
3.1.4 Muinaismuistot	9
3.1.5 Palvelut	9
3.1.6 Liikenneympäristö	9
3.1.7 Tekninen huolto	10
3.1.8 Maanomistus	10
3.2 Suunnittelutilanne	10
3.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	10
3.2.2 Maakuntakaava	11
3.2.3 Yleiskaava	12
3.2.4 Asemakaava	16
3.2.5 Kaava-alueita koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset	16
4. ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET	17
4.1 Asemakaavan suunnittelun tarve	17
4.2 Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset	17
4.3 Osallistuminen ja yhteistyö	17
4.3.1 Osalliset	17
4.3.2 Vireilletulo	18
4.3.3 Osallistumien ja vuorovaikutusmenettelyt	18
4.3.4 Viranomaisyhteistyö	18
4.4 Asemakaavan tavoitteet	18
4.4.1 Lähtökohtaiset tavoitteet	18
4.4.2 Prosessin aikana syntyneet tavoitteet, tavoitteiden tarkentuminen	19
4.5 Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	19
4.5.1 Alustavien vaihtoehtojen kuvaus ja karsinta	19
4.5.2 Asemakaavaratkaisun valinta ja perusteet	22
4.5.3 Suunnitteluvaiheiden käsittelyt ja päätökset	22
5. ASEMAKAAVAN KUVAUS	23
5.1 Kaavan rakenne	23

5.2	Mitoitus	23
5.3	Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen ja jatkosuunnitteluohjeet	24
5.4	Aluevaraukset	24
5.4.1	Korttelialueet.....	24
5.5	Kaavan vaikutukset.....	26
5.5.1	Vaikutukset rakennettuun ympäristöön.....	26
5.5.2	Vaikutukset maisemaan	27
5.5.3	Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön	27
5.5.4	Liikenteelliset vaikutukset	28
5.5.5	Taloudelliset vaikutukset.....	28
5.5.6	Vaikutukset energiatalouteen.....	29
5.5.7	Sosiaaliset vaikutukset.....	29
5.6	Ympäristön häiriötekijät.....	29
5.7	Suhde maakuntakaavaan	29
5.8	Suhde yleiskaavaan	30
5.9	Kaavamerkinnot- ja määräykset	31
5.10	Nimistö	34
6.	ASEMAKAAVAN TOTEUTUS.....	35
6.1	Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat	35
6.2	Toteuttaminen ja ajoitus.....	35
6.3	Toteutuksen seuranta.....	35

1. PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

1.1 Tunnistetiedot

Asemakaavan muutos koskee seuraavia kiinteistöjä:

491-4-23-1

491-4-23-300

491-413-1-12

1.2 Kaava-alueen sijainti

Kuva 1. Kaava-alueen sijainti ja rajaus merkittynä sinisellä reunaviivalla.

Alue rajautuu pohjoisessa Pankalampeen, lännessä Saattotiehen, idässä puistoalueeseen ja etelässä Kiiskinmäen myllyn alueeseen. Mikkelin Pitäjänkirkko, joka valmistui vuonna 1817 sijaitsee alueen kaakkoispuolella. Suunnittelualan sijainti ja rajaus on esitetty kuvan 1 kartassa.

1.3 Kaavan nimi ja tarkoitus

Asemakaavan muutoksen nimi on Pankalampi I.

Kaavamuutosalueella on sijainnut vuonna 2010 toimintansa lopettaneen vanhainkodin rakennusryhmä, jossa on sittemmin toiminut mm. päiväkotia ja monikulttuurikeskus Mimosa. Nämä toiminnot on sittemmin siirretty muualle tai lopetettu. Vuonna 2019 rakennukset purettiin lukuun ottamatta Pankalammen rannassa sijaitseva vanhaa saunarakennusta. Säästettävä rakennus toimii alueen asukkaiden yhteiskäyttörakennuksena. Kaupunki tavoittelee alueelle yhteisöllistä ja kaupungin tavanomaista tonttitarjontaa huomattavasti pienimuotoisempaa pientaloasumista, joka sopii kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaalle alueelle.

1.4 Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista

Liite 1: Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Liite 2: Ote ajantasa-asetuksesta

Liite 3: Asemakaavan muutosehdotuskartta ja määräykset

Liite 4: Asemakaavan seurantalomake

Liite 5: Viitesuunnitelma, Arkkitehtitoimisto AJAK Oy, 2020

Liite 6: Kasvillisuussuosituksia, Mikkelin kaupunki 2019

Liite 7: Pankarannan vanhainkodin alueen rakennushistoriaselvitys, Selvitystyö Ahola, 2012

Liite 8: OAS mielipiteet ja lausunnot sekä kaavanlaatijan vastineet

Liite 9: Ehdotusvaiheen huomautukset ja viranomaislausunnot sekä kaavanlaatijan vastineet

Liite 10: Havainnekuva Pankalammen pohjoisrannalta kohti etelää, Arkkitehtitoimisto AJAK Oy, 2020

1.5 Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista ja taustaselvityksistä (erilliset liitteet)

- Kantakaupungin osayleiskaava 2040 ja siihen liittyvät selvitykset

2. TIIVISTELMÄ

2.1 Kaavaprosessin vaiheet

26.4.2018 Kaupunkiympäristölautakunta käsitteli ja hyväksyi Pankalampi I koskevan osallistumis- ja arviointisuunnitelman.

7.5.2018 Kaavamuutos tuli vireille ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) toimitettiin osallisille, liite 1.

7.5 – 7.6.2018 OAS on ollut nähtävillä. OAS:sta saatiin 4 lausuntoa. Vastineet ovat luettavissa liitteessä 8.

21.4.2020 Asemakaavan muutosehdotus oli kaupunkiympäristölautakunnan käsiteltävänä.

11.5.2020 § 156 Kaupunginhallitus päätti asettaa kaavan nähtäville ja pyytää siitä lausunnot.

20.5. – 20.7.2020 Asemakaavan muutosehdotus oli nähtävillä. Nähtävilläoloaikana kaavasta saatiin 4 lausuntoa. Vastineet ovat luettavissa liitteessä 9.

30.11.2020 Asemakaavan muutos oli kaupunginhallituksen käsiteltävänä ja joka päätti lähettää kaavan kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

xx.xx.xxxx. Kaupunginvaltuusto hyväksyi asemakaavan muutoksen § xxx.

Asemakaava on kuulutettu lainvoimaiseksi xx.xx.xxxx.

2.2 Asemakaavan muutos

Kaavoitettavalle alueelle suunnitellaan uusia pientalotontteja. Kaavamuutosalueelle suunnitellut tontit ja niille sijoitetut rakennusoikeudet ovat selvästi kaupungin yleistä tonttitarjontaa pienempiä. Nykyiset rakennukset on tarkoitus purkaa lukuun ottamatta rannassa sijaitsevaa vanhaa saunarakennusta, joka merkitään suojeltavaksi rakennukseksi ja se on tarkoitus uusiokäyttää asukkaiden yhteiskäyttötilana. Alueen rakentamisen yhteydessä luonto- ja kulttuuriympäristön arvojen säilyminen turvataan.

2.3 Asemakaavan toteuttaminen

Alueen toteuttaminen aloitetaan kaavan tultua hyväksytyksi ja saatua lainvoiman.

Asemakaava tullaan toteuttamaan rakennushankekohtaisesti. Kaavamuutosalueen teknisten verkostojen rakentaminen ja niiden muutokset suunnitellaan ja toteutetaan

rakentamishankkeet ja niiden aikataulut huomioiden. Alueen tekniset verkostot ja maanmuokkaustoimenpiteet toteutetaan ennen pientalotonttien rakentamista.

3. KAAVOITUKSEN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Selvitys suunnittelualueen oloista

3.1.1 Alueen yleiskuvaus

Suunnittelualue sijoittuu Mikkelin keskustan länsipuolelle Kaukolan kaupunginosaan. Alueelta on matkaa Mikkelin ydinkeskustaan noin kilometri. Kaavamuutosalue on pääosin rakennettua ympäristöä. Alueelta on purettu käytöstä poistetut vanhainkodin ja päiväkodin rakennukset, joiden toiminnot on siirretty muualle. Suunnittelualue rajautuu lännessä ja luoteessa Pankalampeen ja pohjoisessa Pankalammen uimarannan alueeseen. Pankalammen pohjoisrannalla on puistoaluetta ja ulkoilumaastoa, joka liittyy Harjun hautausmaan alueeseen. Lounaassa ja etelässä suunnittelualue rajautuu alueelliseen kokoojakatu Saattotiehen sekä viheralueeseen. Suunnittelualueen itä- ja kaakkoispuolella sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön alue, joka käsittää Mikkelin pitäjänkirkon ja hautausmaan, hirsirakennusten muodostaman pihapiirin ja Suur-Savon museon rakennuksen. Alueen länsipuolella kulkeva Saattotie on alueellinen kokoojakatu.

3.1.2 Ympäristön tila, luonnonympäristö

Pankalammen ranta-alue on luonteeltaan puistomainen istutettuine lehtipuineen ja nurmialueineen. Koillisessa, kaakossa ja etelässä on tiheää, vanhaa, havupuuvältaista metsää. Metsäkasvillisuus on suurelta osin tuoretta ja lehtomaista kangasta. Kaavamuutosalueella ja sen läheisyydessä sijaitsevat metsäalueet ovat uhanalaisen ("silmälläpidettävä"-tason) liito-oravan elinaluetta. Kaavamuutosalueen rakennukset on purettu yhtä lukuun ottamatta ja rakennusjäte siirretty muualle. Alueen maanpinnan taso tullaan määrittämään alueelle tehtävien vesi- ja viemäriinjojen perusteella, tarkoituksena on hoitaa vesihuoltoratkaisut painovoimaisina ja välttää pumppaamoiden rakentamista. Alueella ei ole tehty maaperäselvitystä.

3.1.3 Rakennettu ympäristö, rakennussuojelukohteet

Kaavamuutosalueella on sijainnut laaja, pääosin yksi- / puolitoistakerroksinen julkisten palvelurakennusten kokonaisuus, jossa on vuoteen 2010 asti toiminut vanhainkoti. 1893 vaivaistaloksi perustettua rakennuskokonaisuutta oli laajennettu, korjattu ja lisärakennettu useaan otteeseen. Vuonna 2019 puretussa rakennuskokonaisuudessa oli neljä yhdyskäytävillä yhdistettyä rakennusta ja rannassa sijaitseva vanha saunarakennus. Rakennukset muodostavat tiiviin, sisäänpäin kääntyneen kokonaisuuden. Vanhainkotitoiminnan loppumisen jälkeen tiloissa ovat toimineet mm. päiväkotia, Maahanmuuttovirasto ja maahanmuuttajien tukipalveluyhdistys Mimosa Ry. Rannassa sijaitseva 1910 valmistunut pieni harjakattoinen saunarakennus on säilynyt hahmoltaan ja julkisivumateriaaleiltaan alkuperäisessä asussa. Sauna on viimeksi toiminut liikuntatoimen kalustovarastona ja se säilytettiin tarkoituksena hyödyntää sitä uudisrakentamisen yhteydessä. Rakennusten lounaispuolella, Saattotien varressa, on maantasoinen pysäköintialue. Pienempi maantasoinen pysäköintialue on myös rakennusten pohjoispuolella. Suunnittelualueella ei ole vakituista asutusta.

Alueen rakennushistoriallisia arvoja on selvitetty Pankarannan vanhainkodin alueen rakennushistoriallisessa selvityksessä 2012. Alueen rakennetun ympäristön piirteissä näkyy kunnallinen sosiaalihuollon rakentaminen sekä varhaisen keskusjohtoisen mallipiirustussuunnittelun vaikutus. Kuitenkin modernisoivalla tavalla toteutettu vanhojen puurakennusten peruskorjaus on heikentänyt niiden rakennushistoriallisia arvoja. Myöskään uudempia osia ei pidetä arkkitehtonisesti erityisen ainutlaatuisina.

Alueelle ei selvityksen mukaan sijoitu suojeltavia rakennuskohteita. Selvityksessä kuitenkin suositetaan säilyttämään alueella, vaikka fragmentaarisiakin tunnusmerkkejä menneestä, paikan ajallisen syvyyden säilyttämiseksi. Pankalammen kokonaisuutta on verrattu Suonsaaren vastaavaan keskittymään ja Suonsaari on todettu merkitykseltään arvokkaammaksi. Rakennushistoriaselvityksen perusteella on asemakaavassa päätetty suojella (sr, suojeltava rakennus) Pankalammen rannassa sijaitseva saunarakennus, jota on tarkoitus käyttää asukkaiden yhteistilana.

Kaavamuutosalue rajautuu valtakunnallisesti arvokkaan Mikkelin pitäjänkirkon ja hautausmaan alueeseen ja sitä ympäröiviin viheralueisiin. Kaavamuutosalueen lähiympäristössä, Saattotien länsipuolella on kadun varressa suuria palvelurakennuksia sekä asuinalue, jossa on sekä

kerrostalo-, rivitalo- että pientalorakentamista. Otavankadun eteläpuoli on suurimmaksi osin pientaloaluetta.

3.1.4 Muinaismuistot

Alueella ei ole todettuja muinaismuistoja.

3.1.5 Palvelut

Kaavamuutosalueella ei ole enää julkisia palveluita. Alueen rakennuksissa on toiminut vanhainkoti, päiväkoti ja maahanmuuttajien tukipalveluyhdistys, mutta toiminnot on siirretty muualle tai lopetettu ja rakennukset purettu. Kaavamuutosalueen ulkopuolella, Saattotien länsipuolella on toiminut terveysasema, joka on hammashoitoa lukuun ottamatta siirretty muualle 2017. Lähitöllä toimii mm. palvelutalo ja Invalidiliiton asumispalvelut. Mikkelin keskustassa, noin kilometrin etäisyydellä, on useita kaupallisia palveluita. Urheilupuiston koulu sijaitsee noin 500 metrin päässä idässä. 500 metrin säteellä Nuijamiehen kaupunginosassa sijaitsee useita päiväkoteja.

Lähiympäristössä on runsaasti kulttuuripalveluja. Mikkelin pitäjänkirikko, Kirkonmäen seurakuntatalo ja Suur-Savon museo sijaitsevat n. 200 metrin päässä. Pankalammen pohjoisrannalla, 500 metrin päässä kaavamuutosalueelta, on konserttitalo Mikaeli.

Kaavamuutosalueen pohjoispuolella Pankalammen rannassa on Pankalammen uimaranta ja avantouintipaikka.

3.1.6 Liikenneympäristö

Alueen länsipuolella kulkeva Saattotie on alueellinen kokoojkatu, jota pitkin liikenne tulee kaavamuutosalueelle. Siihen yhtyy lännessä kaksi pientä poikkikatua, Kiiskimäenkatu ja Vesitorninkatu. Saattotie päättyy etelässä Otavankatuun ja pohjoisessa Savilahdenkatuun, jotka ovat kohtuullisen vilkasliikenteisiä alueellisia pääväyliä.

Kevyt liikenne kulkee Saattotien itäpuolista viherkaistalla erotettua kevyen liikenteen väylää pitkin, joka kaavamuutosalueen eteläpuolella yhtyy historiallisen linjauksen mukaiseen

Vanhaan Kangasniementiehen ja edelleen Otavankadun vartta pitkin kohti keskustaa. Suur-Savon museolta pohjoiseen, viheralueen läpi kulkee kevyen liikenteen väylä keskustaa kohti. Koillis-lounas -suuntainen, suunnittelualueen itäreunassa kulkeva kevyen liikenteen väylä yhdistää em. väylän Vanhaan Kangasniementiehen. Alue on aiemmin ollut aidoin suljettu, eikä tontin läpi ole nykyisellään läpikulkuyhteyttä uimarannan ja Saattotien välillä.

3.1.7 Tekninen huolto

Alueen nykyiset rakennukset on liitetty sähkö-, vesijohto- ja viemäriverkkoon. Sähkö-, vesi- ja viemäriverkon laajentaminen uusia tontteja varten sekä nykyiseen verkostoon mahdollisesti tarvittavat muutokset suunnitellaan kaavaratkaisun mukaisiksi.

3.1.8 Maanomistus

Kaavamuutosalue on Mikkelin kaupungin omistuksessa.

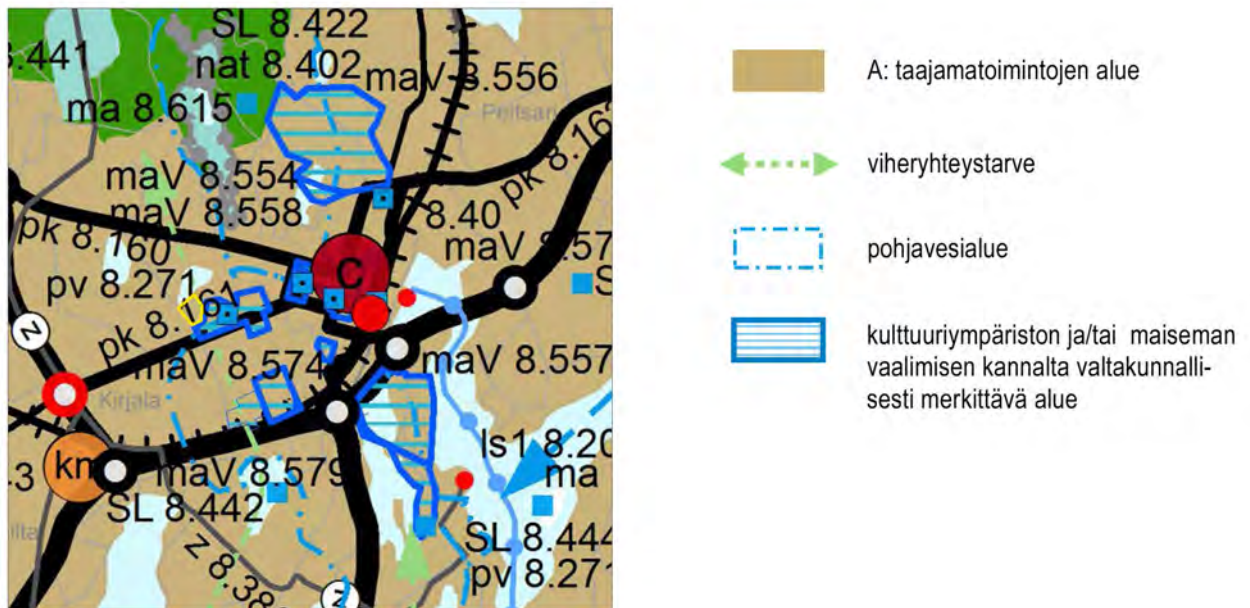
3.2 Suunnittelutilanne

3.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa Maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Niiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. VAT-tavoitteiden kokonaisuuksista tässä kaavatyössä erityisesti huomioitavia ovat toimivaa aluerakennetta, eheytyvää yhdyskuntarakennetta ja elinympäristön laatua, elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä toimivia yhteysverkostoja koskevat tavoitteet.

Voimassa olevista alueidenkäyttötavoitteista saa lisätietoa kaavan laatijalta ja osoitteesta:
www.ymparisto.fi

3.2.2 Maakuntakaava

Kuva 2: Ote Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä. Tarkasteltava alue kuvan keskellä, vasemmalla reunustettuna keltaisella viivalla.

Etelä-Savossa on voimassa kolme maakuntakaavaa. Vanhin niistä on Ympäristöministeriön 4.10.2010 vahvistama Etelä-Savon maakuntakaava. Se on laadittu koko Etelä-Savon alueelle ja siinä käsitellään kaikkia aluevaraustyyppisiä. Tämän maakuntakaavan lisäksi Etelä-Savossa on voimassa Ympäristöministeriön 3.2.2016 vahvistama Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava, joka käsittelee tuulivoimaa. Kolmas maakuntakaava on Maakuntavaltuuston 12.12.2016 hyväksymä Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava, jossa voimassa olevia maakuntakaavoja on päivitetty kaikkien maankäyttömuotojen osalta.

4.10.2010 vahvistetussa maakuntakaavassa tarkasteltava alue on merkitty taajamatoimintojen alueeksi (A). Alue on merkitty ruskealla värillä. Merkintä sisältää asumisen, kaupan, matkailun, palvelujen, hallinnon, teollisuus- ja muiden työpaikka-ym. taajamatoimintojen alueita. Siihen sisältyy myös virkistys-, puisto- ja erityisalueita sekä pääväyliä pienempiä liikennealueita.

Lisäksi 2010 vahvistetussa maakuntakaavassa Pankalammen kohdalle on osoitettu kaakko-luode suuntainen viheryhteystarve. Merkinnällä osoitetaan virkistysalueiden välisiä tavoitteellisia viheryhteyksiä. Yhteystarve on maakuntakaavassa esitetty vihreällä katkoviivalla, jonka päissä on nuolet.

Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaavassa (tuulivoiman aluevaraukset, vahvistettu 3.2.2016) asemakaavan muutosalueelle ei ole aluevarauksia tai merkintöjä.

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa (hyväksytty 12.12.2016) asemakaavan muutosalue sijoittuu merkinnän svl2 8.666 Hirolan suoja-alue sisälle. Merkinnällä on osoitettu kantatien 72 Hirolassa sijaitsevan varalaskupaikan suojavyöhyke 12 km. Suunnittelumääräyksen mukaan alueelle sijoittuvista rakennushankkeista, joissa rakennuksen tai rakenteen korkeus ylittää 30 metriä, on pyydettävä puolustusvoimien lausunto ja ilmailulain mukainen lausunto Trafilta ennen rakennusluvan myöntämistä.

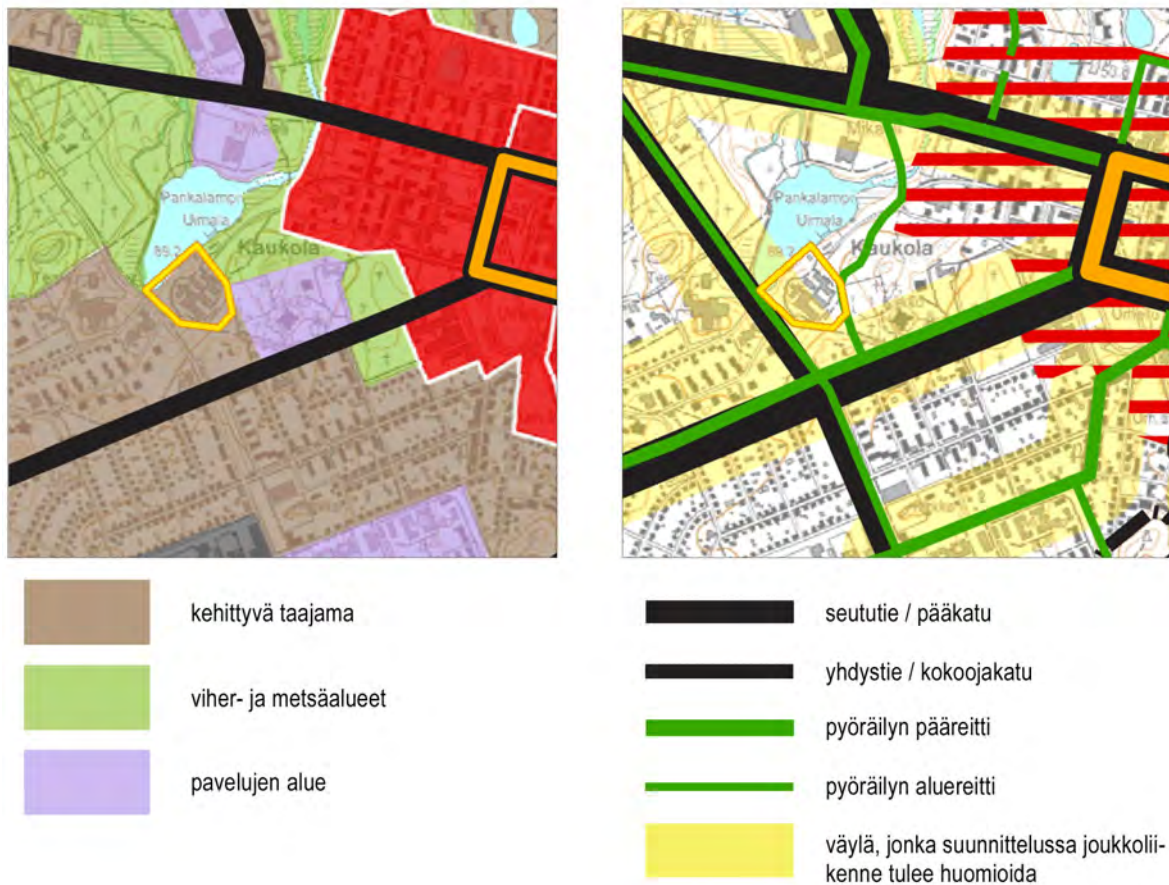
Etelä-Savon maakuntakaavojen aineistot, mm. tarkemmat maakuntakaavan merkintöjen selitykset ja suunnittelumääräykset, ovat luettavissa Etelä-Savon Maakuntaliiton verkkosivuilta www.esavo.fi/etela-savon maakuntakaava

3.2.3 Yleiskaava

Alueella on voimassa Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040.

Osayleiskaavaluonnoksessa tarkasteltavan alueen kaavamerkintä muuttuu voimassaolevaan yleiskaavaan nähden.

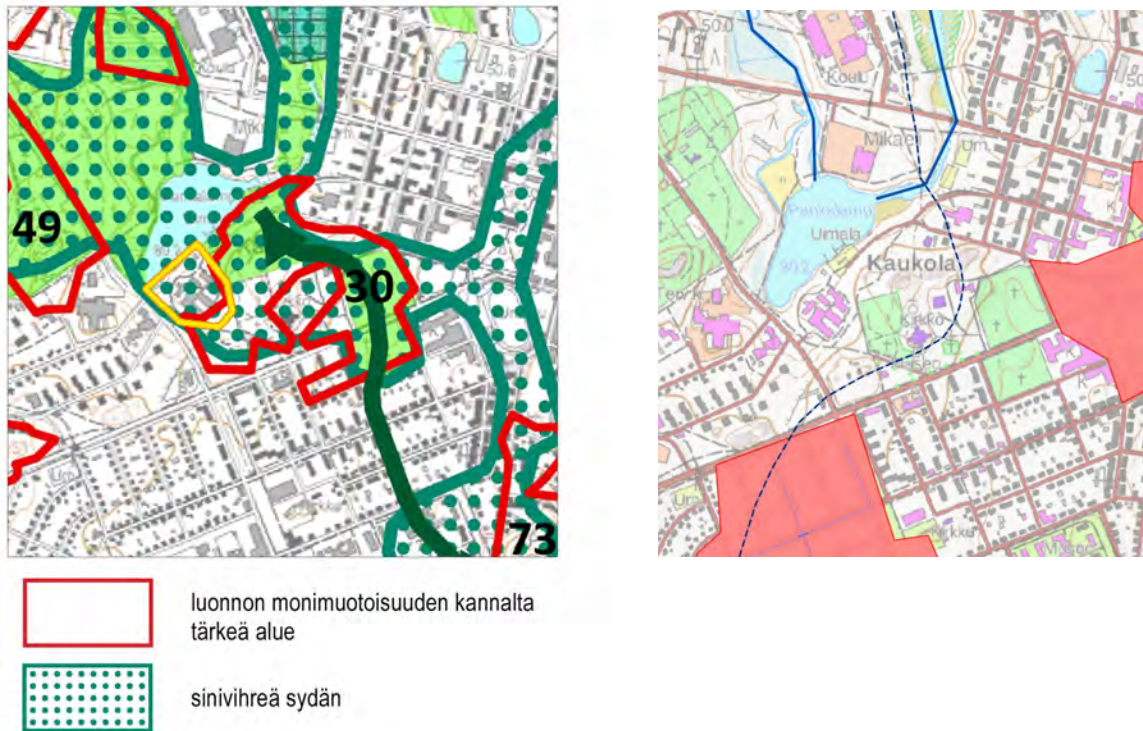

Kuva 4: Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040 kartoista 1 ja 2. Kaavamuutosalue on reunustettu keltaisella viivalla.

Osayleiskaavan kartassa 1. Yhdyskuntarakenteen ohjaus tarkasteltava alue sijoittuu kehittyvän taajaman alueelle, joka on merkitty tummanruskealla värillä. Se on tiivistävä, toiminnoiltaan monipuolinen taajamarakenteen alue, jolla maankäytön muutosten ja tehostamisen tulee perustua asemakaavoitukseen, ja uusien rakennuspaikkojen muodostaminen vaatii pohjaksi asemakaavan. Erilaisia talotyyppejä voi sijoittaa alueella monipuolisesti. Suunnittelussa on otettava huomioon lähivirkistykseen tarpeet ja paikallisten viheryhteyksien jatkuminen. Alueella tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn olosuhteisiin. Alueelle saa sijoittaa myös asumiselle tarpeellisia lähipalveluita sekä sellaisia pienimuotoisia työtiloja, joista ei aiheudu ympäristöhaittoja.

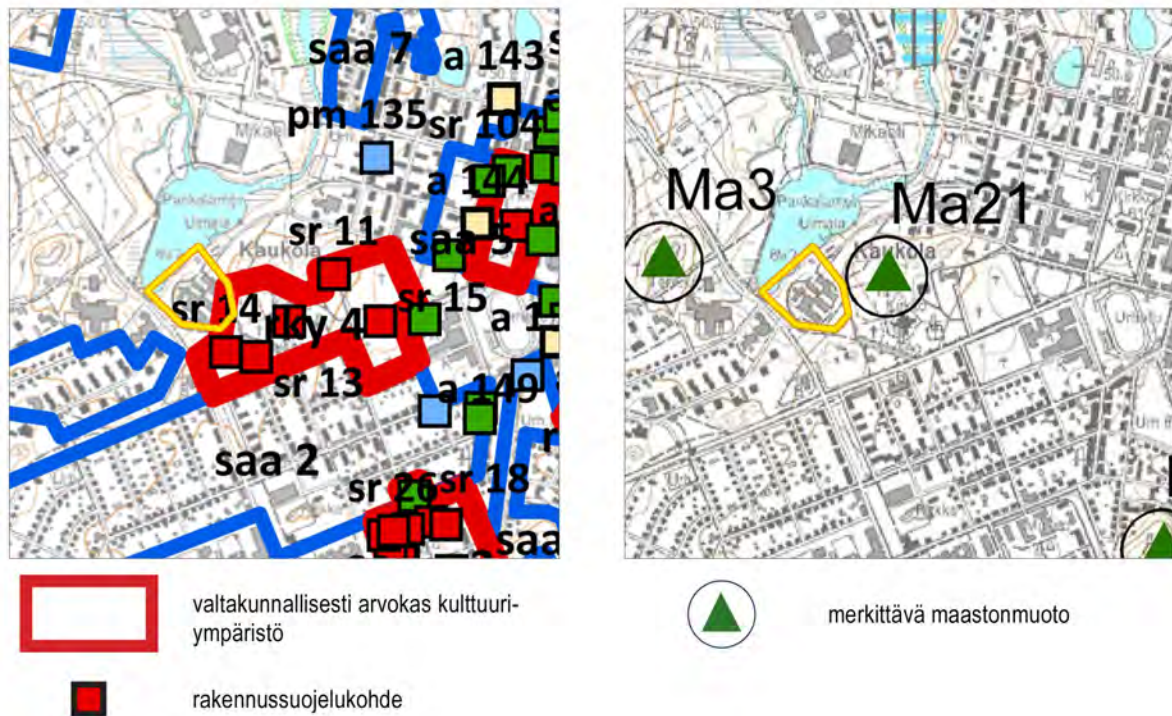
Osayleiskaavan kartassa 2. Liikenne ja verkostot tarkasteltavan alueen itäreunaan on osoitettu pyöräilyn alureitti. Reitti jää kaavamuutosalueen ulkopuolelle. Ympäröivät, kaavamuutosalueen ulkopuoliset pääkadut ja kokoojakadut on merkitty väyliksi, joiden suunnittelussa joukkoliikenne tulee huomioida.

Kuva 5: Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavan 2040 kartoista 3 ja 4. Kaavamuutosalue on merkitty keltaisella viivalla.

Osayleiskaavan kartassa 3. Viherrakenne tarkastelualue sijoittuu Sinivihreän sydämen alueelle, joka on merkitty karttaan sinivihreällä pisterasterilla. Se on kaupunki- ja maisemarakenteen osa, johon sisältyy ekologian, vesitalouden ja virkistystyksen kannalta tärkeitä viher- ja vesiympäristöjä. Alue tulee säilyttää rakenteeltaan katkeamattomana ja luontoarvoiltaan monimuotoisena viher- ja vesialueverkkona. Kaavamuutosalueen kaakkoisosa sijoittuu Kiiskinmäen liito-oravan elinalueelle (kohde 30), joka on osayleiskaavaluonnoksessa merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeäksi alueeksi. Kaavamuutosalue ei sijoitu pohjavesialueelle.

Kuva 6: Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavan 2040 kartoista 5 ja 6. Kaavamuutosalue on merkitty keltaisella viivalla.

Osayleiskaavan kartassa 5. Kulttuuriympäristö kaavamuutosalue rajautuu kaakossa ja etelässä Mikkelin pitäjänkirkon ja Kirkonmäen hautausmaan muodostamaan valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön.

Pitäjänsirkko sijaitsee ympäristöstään kohoavalla laajalla kummulla, joka on merkitty osayleiskaavan karttaan 6.

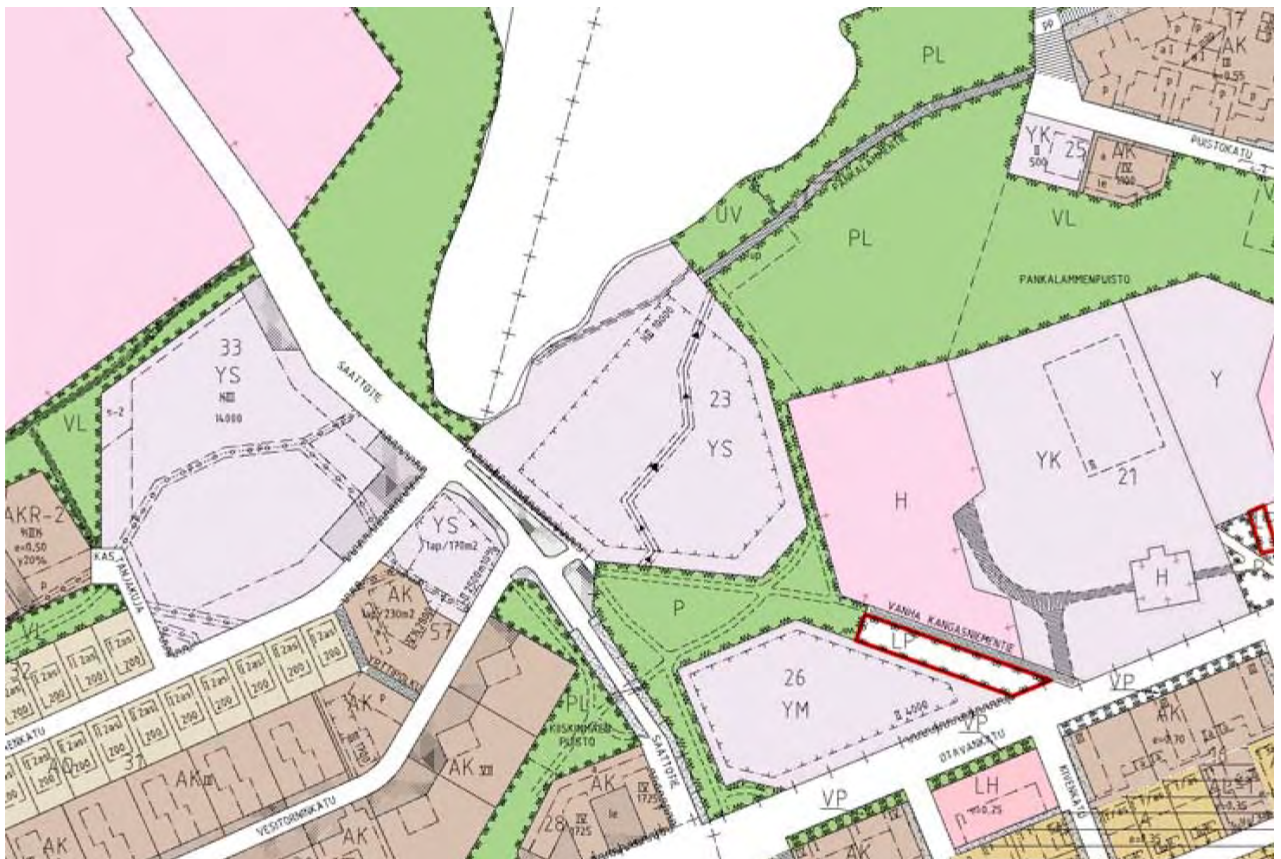
Osayleiskaavan tarkemmat merkintöjen selitykset ja suunnittelumääräykset ovat luettavissa Mikkelin kaupungin sivuilla:

<https://www.mikkeli.fi/sisalto/palvelut/kaavoitus/vahvistuneet-kaavat/kantakaupungin-osayleiskaava-2040>

3.2.4 Asemakaava

Kaavamuutosalueella on voimassa Sisäasianministeriön 23.6.1975 vahvistama Lehmuskylän, Kaukolan, Nuijamiehen ja Kirjalan asemakaava. Kaava on tarkasteltavan kaavamuutosalueen osalta toteutunut.

Tarkasteltavalla alueella asemakaavassa on merkintä YS: sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialue. Alueelle osoitetun rakentamisen kerrosluku on ½II ja rakennusoikeutta alueelle on osoitettu 10 000 k-m².

Kuva 8. Ote kaavamuutosalueella voimassaolevasta asemakaavayhdistelmästä. Kaavamuutosalueen asemakaava on vuodelta 1975.

3.2.5 Kaava-alueita koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset

Pankarannan vanhainkodin alueen rakennusten kulttuurihistoriallisia arvoja on selvitetty rakennushistoriaselvityksessä vuonna 2012 ja todettu, että ne eivät vaadi suojelua.

4. ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 Asemakaavan suunnittelun tarve

Alueella sijaitsevat vanhainkodin rakennukset on poistettu käytöstä ja ne purettiin vuonna 2019 saunarakennusta lukuun ottamatta. Kaavamuutoksella halutaan edesauttaa alueen käyttötarkoituksen muutosta ja vastata alueelle kohdistuviin uusiin tavoitteisiin. Uusi rakentaminen tulee sopeutumaan luontoarvoiltaan ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaalle paikalle ja vastaamaan pienten omakotitalojen kysyntään Mikkelin keskustan tuntumassa. Kaupunki tavoittelee alueelle pienimuotoista asumista, joka sopii kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaalle alueelle.

4.2 Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset

Katso kohta 2.1

4.3 Osallistuminen ja yhteistyö

4.3.1 Osalliset

Maankäyttö- ja rakennuslain 62§:n mukaan osallisia ovat alueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.

Keskeisinä osallisina voidaan pitää kaava-alueen ja siihen rajoittuvan alueiden maanomistajia sekä kaava-alueen ja sen vaikutusalueen asukkaita sekä loma-asukkaita. Osallisia ovat myös kaupunginosayhdistykset ja kylätoimikunnat sekä alueella toimivat muut yhdistykset ja järjestöt sekä ne kunnan jäsenet, jotka katsotaan olevan osallisia.

Lisäksi osallisia ovat eri viranomaistahot ja yritykset:

- Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Museovirasto

- Etelä-Savon Energia Oy ESE
- Kaupungin viranomaiset (rakennusvalvonta, ympäristöpalvelut, maaomaisuuspalvelut, infra-aluepalvelut, kaupunkiympäristölautakunta, kaupunginhallitus)
- Mikkelin Vesilaitos
- Alueella toimivat teleoperaattorit

4.3.2 Vireilletulo

Katso kohta 2.1

4.3.3 Osallistumien ja vuorovaikutusmenettelyt

Kaavahankkeesta on tehty osallistumis- ja arviointisuunnitelma, joka on ollut nähtävillä 7.5–7.6.2018. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään kaavaprosessin ajan ja sitä pidetään nähtävillä koko kaavahankkeen keston ajan Mikkelin kaupungin kaavoituksessa.

4.3.4 Viranomaisyhteistyö

Asemakaavamuutoksen yhteydessä järjestetään tarvittaessa viranomaisneuvotteluja. Viranomaisilta pyydetään lausunnot kaavan ehdotusvaiheessa.

4.4 Asemakaavan tavoitteet

4.4.1 Lähtökohtaiset tavoitteet

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on tarkistaa alueen kaavoitusta siten, että laadittava asemakaava vastaa paremmin alueelle kohdistuvia uusia tarpeita ja toiveita. Kaava-alueella sijaitsee käytöstä poistettuja rakennuksia, jotka on tarkoitus purkaa. Kaupunki tavoittelee kulttuurihistorialliselle ja maisemallisesti arvokkaalle alueelle pienimuotoista pientaloasumista. Kaavamuutoksen lähtökohtiin on vaikuttanut myös Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040, jossa alueelle esitetään käyttötarkoituksen muutosta julkisten palveluiden alueesta asuinalueeksi.

4.4.2 Prosessin aikana syntyneet tavoitteet, tavoitteiden tarkentuminen

Laadittavana olevan asemakaavamuutoksen tavoitteena on mahdollistaa pienten omakotitalojen ("minitalojen") ja tonttien muodostama yhteisöllinen asuinalue. Alueen suunnittelun lähtökohtana on ollut rakentamisen sovittaminen maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaalle alueelle. Alueelle tavoitellaan pientalotontteja, joiden koko ja rakennusoikeus on merkittävästi kaupungin nykyistä tarjontaa pienempää.

4.5 Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

4.5.1 Alustavien vaihtoehtojen kuvaus ja karsinta

Mikkelin kaupunki on ollut mukana Tampereen teknillisen yliopiston koordinoimassa MONIKKO-hankkeessa (moninaisten yhteisöllisten asuin- ja toimintaympäristöjen kehittäminen). Mikkelin Pankarannalle on tuotettu tulevaisuuden asuinalueen ideoita, jotka mahdollistavat yhteisöllisyyttä, ja erityisenä kohderyhmänä on huomioitu vanhukset. Hanke on päättynyt 2012.

Kuva 9: Vuoden 2013 suunnitelma, Eriksson Arkkitehdit Oy, Helsinki. Tämän kaavaselostuksen tarkastelun kohteena oleva kaavamuutosalue näkyy kuvassa taka-alalla.

Monikon jälkeen alueelle suunniteltiin vanhusten palvelutaloasumista ja siihen liittyviä palveluita. Nykyisen kaavamuutosalueen lisäksi mukana oli kaupungin terveyskeskuksen kortteli Saattotien länsipuolella. Hankkeella tavoiteltiin rakennusoikeutta n. 26 000 k-m².

Kuva 10: Suunnitelma vuodelta 2017, Arkkitehtitoimisto Ajak Oy, Helsinki.

Asemakaavan muutoksen pohjaksi laadittiin vuonna 2017 Arkkitehtitoimisto AJAK Oy:n toimesta viitesuunnitelma, jossa on 25 pientalotonttia sekä yhteiskäyttörakennukset alueen keskellä ja rannassa. Vuonna 2018 suunnitelmaa kehitettiin eteenpäin siten, että pientalotonttien määrä nousi 32:een. Toisesta yhteiskäyttörakennuksesta luovuttiin ja yhteiskäyttörakennukseksi osoitettiin vain nykyinen saunarakennus rannassa. Jatkotarkastelussa pientalotonttien määrä tarkentui 31:een mm. lumitilatarkastelun johdosta.

Kuva 11: Kehitetty suunnitelma vuodelta 2018, Arkkitehtitoimisto Ajak Oy, Helsinki.

Kuva 12: Kehitetty suunnitelma vuodelta 2020, Arkkitehtitoimisto Ajak Oy, Helsinki.

Vuonna 2020 suunnitelmaa tarkennettiin edelleen. Alueelle sijoittuu nyt yhteensä 30 pientalotonttia, sekä yhteinen säilytettävä ja asemakaavassa suojeltava saunarakennus. Lisäksi alueelle sijoitettiin tilavaraus maakellarille, jonka enimmäiskoko on 300 kerrosneliometriä. Pysäköinti päätettiin järjestää keskitetysti alueen sisäänkäynnin viereen sijoitettavalle pysäköintialueelle. Tonttien rakennusoikeutta päätettiin laskea 80 kerrosneliometriin/tontti. Rannan jalankulun ja pyöräilyn reitin tilavarausta levennettiin ja sen rinnalle sijoitettiin 4 m leveä hulevesialuevaraus, joka reunustaa reittiä koko pituudelta muodostaen hulevesireitin, joka johtaa alueen pohjoispuolelle. Asemakaavamuutos on laadittu vuonna 2020 kehitetyn vaihtoehdon pohjalta.

Kaavaprosessin aikana kaupunki on tutkinut maakellarien osoittamista yhteisölliselle asuinalueelle sopivalla toteutusmallilla. Aloite mallista on tullut yksityiseltä taholta ja kaavassa maakellarille on osoitettu oma rakennusalsansa ja rakennusoikeus.

4.5.2 Asemakaavaratkaisun valinta ja perusteet

Kaavaehdotuksesta on annettu 4 kpl mielipidettä, huomautusta ja viranomaislausuntoa. Mielipiteisiin, huomautuksiin ja lausuntoihin on annettu kaavanlaatijan vastineet, jotka on esitetty tämän kaavaselostuksen liitteenä.

Asemakaavaehdotuksesta annetut mielipiteet, huomautukset ja viranomaislausunnot ovat ohjanneet asemakaavatyötä. Asemakaavaehdotukseen tehdyt muutokset on lueteltu annetuissa vastineissa (Liite 9).

4.5.3 Suunnitteluvaiheiden käsittelyt ja päätökset

Katso kohta 2.1

5. ASEMAKAAVAN KUVAUS

5.1 Kaavan rakenne

Asemakaavamuutoksessa alueelle on esitetty aluevarauksia seuraavilla käyttötarkoituserkinnöillä:

Asuinpientalojen korttelialue (AP)

Lisäksi alueelle on merkitty Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie (pp).

5.2 Mitoitus

Kaava-alueen kokonaispinta-ala on noin 26 130 m² (2,61 ha).

Alueelle osoitetaan rakennusoikeutta yhteensä 2 750 k-m² ja aluetehokkuus on noin 0,11.

Luku sisältää maakellarin rakennusoikeuden 300 kem² ja yhteistilarakennuksen rakennusoikeuden 100 kem².

Kaavamuutosalue on merkitty suurimmaksi osaksi Asuinpientalojen korttelialueeksi (AP). Alueella sallittu kerrosluku on 1 ½. Kaavalla mahdollistetaan noin 50 asukkaan (asuminen: yht 2 400 kem², 1 asukas / 50 kem²) sijoittuminen alueelle. Alueelle sijoitetaan yhteensä 29 uutta ohjeellista pientalotonttia/rakennuspaikkaa (tontit 2-30) uudisrakentamista varten sekä näiden lisäksi ranta-alueen läheisyyteen sijoittuva pientalotontti 31, jolle sijoittuu nykyinen säästettävä ja asukkaiden yhteiskäyttöön osoitettava saunarakennus. Tontille 31 osoitetaan lisäksi 30 kem² rakennusoikeus uudelle talousrakennukselle. Tontti 1 käsittää yhteisen alueen, pihakatualueen, jalankulun- ja pyöräilyn reitit, aukiot, pysäköintialueet, jätehuollon alueen, postilaatikkojen alueen ja istutettavat alueet. Uusien pientalotonttien koko vaihtelee n. 300-500 m² välillä. Uusien pientalotonttien rakennusoikeus on enintään 80 kem². Alueelle osoitetaan autopaiikkoja 1 ap / asuintontti. Kaava-alueen kaakkoiskulmaan on osoitettu 300 kem² maakellaria varten.

Kaavamuutosalueen itäosa on merkitty puistoksi (VP) nykyisen jalankulun ja pyöräilyn väylän itäpuoliselta osalta.

5.3 Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen ja jatkosuunnitteluohjeet

Rakennukset, piha-alueet ja yleiset alueet pyritään toteuttamaan korkealaatuisesti. Kaavamääräyksillä on pyritty luomaan suuntaviivat alueen tulevalle rakentamiselle siten, että syntyy harkittu ja yhtenäinen kokonaisuus. Mikkelin kaupungin rakennusvalvonta seuraa asemakaavamääräysten noudattamista sekä antaa jatko-ohjeita alueen toteutukseen. Rakennusten ja piha-alueiden sekä yleisten alueiden suunnittelussa ja rakentamisessa suositellaan käytettäväksi rakennusalan ammattilaisia.

5.4 Aluevaraukset

Alue	Pinta-ala yht. (ha)	Pinta-ala (%)	Kerrosala (ke-m ²)	Tehokkuus (e)
A-yhteensä	2,3184	94,7	2 750	0.12
V-yhteensä	0,1170			
Katualueet	0,1779	5,3		
Yhteensä	2,6133	100,0	2 750	0.11

5.4.1 Korttelialueet

Kaavamuutosalue koostuu Asuinpientalojen korttelialueesta (AP), Puistosta (VP) ja Jalankululle ja polkupyöräilylle varatusta katualueesta (pp).

AP-alueen uusilla pientalotonteilla sallitaan puolitoistakerroksiset pientalot, joiden koko on enintään 80 kem². Rakennuksissa on harjakatot ja niiden julkisivut ovat puurakenteiset. Katot

ovat harmaata konesaumattua peltiä ja kattokulma on 1: 1.5. Rakennusten väritystä ohjataan siten, että rakennukset ovat keskenään eri värisävyillä maalattuja. Tontit aidataan yleisten alueiden suuntaan betonimuurikivillä ja pensasaidoilla ja pientalotonttien suuntaan valkoisilla lauta-aidoilla, jotka varustetaan keskenään erilaisilla ja erivärisillä porteilla.

Terassit tulee olla puurakenteisia ja ne saavat peittää enintään puolet vapaasta piha-alueesta. Piha-alueet on istutettava. Alueelle suositeltavat kasvit on lueteltu Mikkelin kaupungin tuottamassa kasvillisuussuosituksia-asiakirjassa. (Liite 6).

Rannassa sijaitseva pientalotontti 31 osoitetaan asukkaiden yhteiskäyttöön. Se sisältää säilytettävän ja suojeltavaksi rakennukseksi (sr) osoitetun nykyisen saunarakennuksen (100 kem²), uuden talousrakennuksen rakennusalan (30 kem²) sekä pienen kivituhkapintaisen pysäköintialueen.

Asukkaiden pysäköinti sijoitetaan kootusti pysäköintialueelle, joka sijaitsee alueen sisääntulokohdan yhteydessä. Pysäköintialueelle mahtuu noin 32 ap. Lisäksi pysäköintialueen viereen on varattu 7 autopaikkaa käsittävä pysäköintialue vieraspysäköinnille. Yhteistilarakennuksen luona, tontilla 31 on lisäksi pieni pysäköintialue lähinnä huoltoajoa varten. Tonttien välisiä pieniä aukioita voi käyttää myös lyhytaikaiseen pysäköintiin.

Pihakatualue on kivituhkapintainen, katuaukiot nurmikivipintaisia. Istutettavaksi merkityt alueet hoidetaan luonnontilaisina kevyin hoitotoimenpitein. Ranta-alue hoidetaan luonnontilaisena/niittymäisenä. Sisääntulon yhteydessä on myös aluevaraukset jätemoolokeille ja postilaatikoille. Näiden itäpuolella on lisäksi rakennusala yhteiskäyttöistä maakellaria varten.

Rantaan sijoittuu jalankulun ja pyöräilyn reitti, jota reunustaa myös hulevesialue. Alueen poikki syntyy myös sisäinen jalankulun ja pyöräilyn reitti pihakatu pitkin. Nykyinen jalankulun ja pyöräilyn väylä alueen kaakkoisosassa säilytetään. Näiden välissä olevat uudet jalankulun ja pyöräilyn poikittaiset yhteydet yhdessä pihakatualueen kanssa luovat jalankulun ja pyöräilyn yhteyksistä koko alueen kattavan verkoston.

5.5 Kaavan vaikutukset

Kuva 13: Näkymä Pankalammen pohjoisrannalta etelään kohti suunnittelualuetta, Arkkitehtitoimisto Ajak Oy.

5.5.1 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön

Uusi rakentaminen ja vanhojen rakennusten purkaminen tulee muuttamaan maisemaa kaavamuutosalueella. Alueen nykyiset, purettavat rakennukset ovat matalia mutta muodostavat laajoja kokonaisuuksia. Alueella on neljä erilaista, suurta rakennusta, jotka yhdessä laajojen pysäköinti- ja kulkualueiden ja sisäpihojen kanssa muodostavat melko suurimittakaavaista ja sisäänpäin kääntynyttä ympäristöä. Kaavamuutoksen myötä alue muuttuu julkisten palvelujen alueesta pienipiirteiseksi, yhtenäiseksi ja vihreäksi pientaloalueeksi. Säilytettävä saunarakennus Pankalammen rannassa säilyttää pienen fragmentaarisen muistuman alueen vanhasta rakennuskannasta.

Kaavamuutos sijoittuu alueelle, joka on ollut rakennettuna jo pitkään. Kaavamuutosalue on kooltaan pieni ja uusi rakentaminen matalaa ja pienimittakaavaista.

Muutoksen myötä alue muodostaa mittakaavaltaan yhtenäistä ympäristöä ympäröivien viheralueiden, Mikkelin Pitäjänkirkon ja Suur-Savon museon alueen kanssa.

Uudisrakentaminen on korkeudeltaan 1,5 – kerroksista, enintään 7,5 metriä korkea ja jää siten matalammaksi kuin läheiset kulttuurirakennukset.

5.5.2 Vaikutukset maisemaan

Asemakaavan muutoksen myötä maisemakuva alueella muuttuu pienipiirteisemmäksi ja asuinaluemaiseksi. Vihreys ja viihtyisyys ovat olennaisia teemoja suunnittelussa.

Kaavamuutosalueen reunoille jää istutettavaa, luonnontilaisena kevyin hoitotoimin hoidettavaa aluetta, mikä pehmentää uudisrakentamisen vaikutuksia maisemaan. Alueen kaakkoisosassa rakentamaton, istutettavaksi merkitty alue on kooltaan laajempi.

Joillakin alueen itäosassa olevilla tonteilla, nykyisen maavallin kohdilla, aiheutuu tarvetta tontin tasaamiseen. Näiden tonttien tasaaminen ja maanpinnan kallistaminen pois päin rakennuksista voi aiheuttaa tarvetta poistaa nykyistä kasvillisuutta jonkin verran myös tonttien ulkopuolisella osalla, tonttien läheisyydessä. Ajan myötä, uuden istutettavan kasvillisuuden kasvaessa maanmuokkauksesta aiheutuneet maisemavauriot korjautuvat.

5.5.3 Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavassa 2040 kaavamuutosalue on osa Sinivihreä sydän - aluetta. Alueeseen sisältyy ekologian, virkistyksen ja vesitalouden kannalta tärkeitä viher- ja vesiympäristöjä. Osayleiskaavan selostuksen mukaan Sinivihreä sydän "tulee ymmärtää monipuolisesti erilaisina viher- ja vesialueiden sarjana, joka tarjoaa sekä ekologisia käytäviä sekä virkistysyhteyksiä. Sinivihreä sydän luo yhteyksiä taajamarakenteen sisään ja taajaman ulkopuolisille laajemmille, yhtenäisille viheralueille."

Kaavamuutosalueen ulkopuoliset, läheiset viheralueet, vesialueet ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennetut alueet säilyvät ennallaan, ja kaavamuutosalueen pienipiirteisellä rakentamisella ja vihreillä piha-alueilla pyritään liittymään luontevasti ympäröiviin viherrakenteisiin. Suunnittelualueella säilytetään ja jopa voimistetaan olemassa olevia ekologisia yhteyksiä Sinivihreä sydän -merkinnän tarkoittamalla tavalla.

Kaavamuutosalueen kaakkoisosa sijoittuu Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavaluonnoksessa 2040 esitetylle Kiiskinmäen liito-oravan elinalueelle, joka on luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää aluetta. Kaavamuutoksessa alueen liito-oravalle soveltuva puusto säilytetään entisellään.

Hulevedet alueella syntyvät pääasiassa kattovesistä. Liikennealueilla so. pihakadulla pyritään käyttämään kokonaan tai osittain vettä läpäiseviä pintamateriaaleja. Pihaille ja niitä ympäröiville viheralueille jätetään vettä läpäiseviä pintoja, jotka voivat imeyttää hulevesiä. Hulevesien imeytys- ja viivytysalueille osoitetaan paikkoja kaavakartassa. Kaavamuutosalueelta kertyvän lumen varastointiin osoitetaan sijoituspaikkoja kaavakartassa. Lumensijoituspaikat eivät sijoitu Pankalammen ranta-alueen läheisyyteen, eikä niiden sulamisvesiä johdeta Pankalampeen.

Alue ei ole pohjavesialuetta eikä kaavamuutoksen mahdollistavalla ja säädösten mukaisella rakentamisella ei ole vaikutuksia pohjavesiin.

5.5.4 Liikenteelliset vaikutukset

Kaavamuutosalueelle rakennettava asuinalue on pieni, ja sen paikalla sijainneet julkiset palvelut on lakkautettu, joten liikennemäärät alueella eivät juurikaan kasva. Yksityisautoilua hillitsevät läheinen sijainti suhteessa keskustaan, hyvät kevyen liikenteen yhteydet ja Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavan 2040 mukainen julkisten liikenteen yhteyksien kehittäminen.

Alueelle esitetty uusi kevyen liikenteen kulkureitti Saattotieltä pihakatua pitkin alueen poikki uimarannalle parantaa alueen kevyen liikenteen yhteyksiä.

5.5.5 Taloudelliset vaikutukset

Alueen toteutuminen tuo sekä lähialueen yksityisille ja julkisille palveluille lisää asiakkaita. Alueen rakentuminen luo myös työtä monille eri rakennusalan yrityksille. Alueen infran toteuttamisesta vastaa kunta. Alueen asuntorakentamisesta vastaavat tulevat tonttien ostajat tai vuokraajat, rakennuttajat ja rakennusliikkeet.

Kaavasuunnitelman toteuttaminen aiheuttaa kaupungille kustannuksia kunnallistekniikan ja muun infran rakentamisesta, muutoksista ja ylläpidosta johtuvia kustannuksia. Paikalla

hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan jo olemassa olevaa infrastruktuuria. Kaupunki saa tuloja rakennettavien tonttien myynnistä tai vuokraamisesta.

5.5.6 Vaikutukset energiatalouteen

Alueen rakennukset kytketään todennäköisesti kunnalliseen kaukolämpöverkkoon. Energiaa voidaan kerätä paikallisesti myös aurinkoenergiaratkaisulla.

5.5.7 Sosiaaliset vaikutukset

Kaavan myötä alueelle muodostuu uusi, tiivis ja yhteisöllinen asuinalue, jonka asukkaat käyttävät luontevasti hyväkseen läheisiä Pankalammen ympäristön ranta- ja viheralueita sekä alueen monipuolisia kulttuuripalveluita.

5.6 Ympäristön häiriötekijät

Ympäristössä ei ole merkittäviä häiriötekijöitä.

5.7 Suhde maakuntakaavaan

Voimassaolevassa maakuntakaavassa alue on merkitty taajamatoimintojen alueeksi, joka voi sisältää asumisen, kaupan, matkailun, palvelujen, hallinnon, teollisuus- ja muiden työpaikkaym. taajamatoimintojen alueita. Siihen sisältyy myös virkistys-, puisto- ja erityisalueita sekä pääväyliä pienempiä liikennealueita. Asemakaavan muutoksessa alue muutetaan Pientalojen korttelialueeksi (AP). Muutos ei ole ristiriidassa maakuntakaavan merkinnän kanssa. Lisäksi suunnittelualueelle kohdistuu maakuntakaavan määräys tavoitteellisesta viheryhteydestä Kalevankangas-Pitkäjärvi välillä (vihreä katkoviiva). Pienimuotoista asumista ja paljon istutettavaa aluetta sisältävänä kaavamuutos ei ole ristiriidassa maakuntakaavassa esitetyn yhteystarpeen kanssa. Yhteys toteutuu kaavamuuotosalueella alueen itä- ja kaakkoisreunan leveähkön istutettavan ja luonnontilaisena ja kevyin hoitotoimenpitein hoidettavan alueen kautta. Lisäksi yhteys voi toteutua kapeampana myös Pankalammen rannassa, alueen länsireunaa pitkin.

5.8 Suhde yleiskaavaan

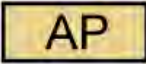

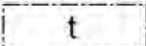
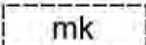
Mikkelin kantakaupungin yleiskaavassa 2040 alue on merkitty kehittyvän taajaman alueeksi. Alueen itäpuolelta on merkitty kulkeväksi jalankulun ja pyöräilyn reitti. Uusi kaavamerkintä Asuinpientalojen korttelialue (AP) ei ole ristiriidassa laadittavan yleiskaavan käyttötarkoituksmerkinnän kanssa. Jalankulun ja pyöräilyn reitti kulkee nykyisiä säilytettäviä reittejä pitkin. Kaavamuutosalueen kaakkoisosan halki kulkeva jalankulun ja pyöräilyn reitti on kaavamuutoksessa säilytetty.

Osayleiskaavan kartassa 3. Viherrakenne kaavamuutosalue sijoittuu Sinivihreän sydämen alueelle, joka on merkitty karttaan sinivihreällä pisterasterilla. Se on kaupunki- ja maisemarakenteen osa, johon sisältyy ekologian, vesitalouden ja virkistyksen kannalta tärkeitä viher- ja vesiympäristöjä. Alue tulee säilyttää rakenteeltaan katkeamattomana ja luontoarvoiltaan monimuotoisena viher- ja vesialueverkkona. Kaavamuutosalueen kaakkoispuolelle sijoittuu Kiiskinmäen liito-oravan elinalue (kohde 30), joka on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeäksi alueeksi.

Alueen uusi käyttötarkoitus ei ole ristiriidassa Sinivihreän sydämen merkinnän kanssa. Pientalovaltainen, paljon istutettavia alueita sisältävä alue, jonka maankäyttö ei kohdistu Pankalammen rantaan ja joka huomioi mm. hulevesien hallinnan, toteuttaa yleiskaavassa Sinivihreän sydämen edellyttämät ekologiaa, vesitaloutta ja virkistystä koskevat näkökohdat. Kiiskinmäen liito-oravien elinalue on huomioitu jättämällä kaavamuutosalueen kaakkoisosa rakentamatta ja merkitsemällä se istutettavaksi alueeksi, jota hoidetaan luonnontilaisena.

Kaavamuutosalue ei sijoitu pohjavesialueelle. Kaavamuutosalueelle ei sijoitu rakennussuojelukohteita eikä merkittäviä maastonmuotoja. Osayleiskaavaluonnoksen kartassa 5. esitetty Mikkelin pitäjänkirkon ja Kirkonmäen hautausmaan muodostama valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö rajautuu kaavamuutosalueen itä- ja eteläpuolelle.

5.9 Kaavamerkinnot- ja määräykset

- AP Asuinpienalojen korttelialue.
- VP Puisto.
- 3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.
- Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
- Osa-alueen raja.
- Ohjeellinen alueen tai osa-alueen raja.
- Ohjeellinen tontin/rakennuspaikan raja.
- 4** Kaupunginosan numero.
- 23** Korttelin numero.
- 8** Ohjeellisen tontin/rakennuspaikan numero.
- 80** Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.
- lu1/2** Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun. Murtoluku roomalainen numeron jäljessä osoittaa kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa ullakon tasolla käyttää kerrosalaan luettavaksi tilaksi.
- Rakennusala.
- t Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen.
- mk Rakennusala, jolle saa sijoittaa maakellarin.

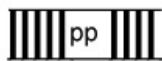
Istutettava alueen osa / puustoisena säilytettävä alueen osa.

Alueelle voidaan varastoida tältä kaavamuutosalueelta kerättyä lunta.

Piha-alue.

Piha-alue tulee päällystää kivituhkapinnalla.

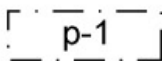

Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie.

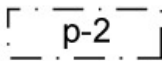
Piha-aukio.

Aukiolle saa sijoittaa asuintonttien väliaikaista pysäköintiä yhden pysäköintipaikan kutakin aukiota reunustavaa tonttia kohden. Aukio pinnoitetaan nurmikivellä.

Pysäköimispaikka.

Pysäköintialue tulee asfaltoida.

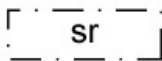

Pysäköimispaikka.

Pysäköintialue tulee päällystää kivituhkapinnalla.

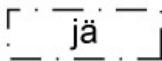

Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.

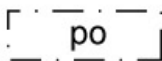
Suojeltava rakennus.

Rakennusta ei saa purkaa. Rakennusta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

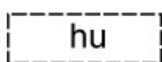
Jätehuoltoon varattu alueen osa.

Alueelle sijoitetaan kootusti koko kaavamuutosaluetta palvelevat jätemoolokit.

Postilaatikkojen sijoitukseen varattu alueen osa.

Alueelle sijoitetaan kootusti koko kaavamuutosaluetta palvelevat postilaatikot.

Hulevesien viivytytys- tai imeytysalue.

Merkinnällä osoitetaan hulevesialueen likimääräinen sijainti.

YLEISMÄÄRÄYKSIÄ

Tontteja rakennettaessa tulee rakentamisaikaiseen hulevesien ohjaukseen kiinnittää erityistä huomiota.

Rakennuslupaa haettaessa on selvitettävä, ettei radonista aiheudu terveydellistä haittaa.

Tontit 2-31 tulee aidata tontin 1 piha-aukioita vasten olevilla osuuksilla sekä naapuritonttia (2-31) vasten olevilla osuuksilla valkoisella lauta-aidalla, jonka korkeus on 90 cm. Lautaidat varustetaan keskenään erilaisilla ja erivärisillä porteilla. Tontit 2-31 tulee aidata tonttia 1 vasten (muilta osin kuin piha-aukioita vasten) olevilla osuuksilla betonimuurikivestä tai vastaavasta materiaalista toteutetulla kaarevalla muurilla, jonka korkeus on enintään 70 cm ja lisäksi muurikiven rajaamaksi sijoitetulla pensasaidalla.

Tonteilla tulee tehdä tarvittavat maanmuokkaustoimenpiteet, joilla varmistetaan tonttien rakennettavuus ja pintavesien johtaminen pois päin rakennuksista.

Tonttien 2-31 rakentamattomat piha-alueet on istutettava. Alueelle istutettavaksi suositeltava kasvillisuus on esitetty kaavaselostuksen liitteenä olevassa kasvillisuusoppaassa.

Terassit tulee toteuttaa puurakenteisina ja ne saavat kullakin tontilla peittää enintään 50% piha-alueen pinta-alasta.

Tontin 1 istutettavaksi merkitty alue hoidetaan pääosin luonnontilaisena ja kevyin hoitotoimenpitein. Ranta-alue hoidetaan luonnontilaisena ja niittymäisenä alueena.

Rakennukset ovat harjakattoisia. Harjasuunta on sijoitettava rakennuksen pisimmän julkisivun suuntaisesti. Kattokulma on 1 : 1.5. Rakennusten enimmäiskorkeus on 7.5 m.

Rakennuksien katto tulee olla harmaata konesaumattua peltiä. Rakennusten julkisivujen tulee olla maalattua puuta. Alueen rakennusten tulee olla keskenään erivärisiä. Rakennuksen julkisivun värisävy ei saa olla sama kuin alueelle jo rakennusluvan saaneessa rakennuksessa. Vähintään 50% rakennuksen maantasokerroksen ikkunoista tulee ulottua alareunaltaan vähintään 20 cm korkeudelle maantasokerroksen lattiapinnasta.

Tontille 31 sijoitettavat rakennukset ja toiminnot on tarkoitettu asukkaiden yhteiskäyttöön.

AP-korttelialueella autopaikkavaatimus on 1 ap / asuintontti. Pysäköinti sijoitetaan ensisijaisesti sille osoitetulle alueelle.

Alueella sijaitsee kaapeli- ja johtolinjoja. Rakentaja on velvollinen selvittämään niiden sijainnit ja sovittava linjan omistajatahon kanssa niiden siirrosta ja kustannuksista.

5.10 Nimistö

Kaavamuutoksella ei muodostu tarpeita uudelle nimistölle.

6. ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

6.1 Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat

Viitesuunnitelma Arkkitehtitoimisto Ajak Oy, 2020 (Liite 5)
Kasvillisuussuosituksia, Mikkelin kaupunki, 2019 (Liite 6)
Havainnekuva Pankalammen pohjoisrannalta etelään kohti suunnittelualueetta,
Arkkitehtitoimisto AJAK Oy, 2020 (Liite 10)

6.2 Toteuttaminen ja ajoitus

Asemakaavan toteuttaminen voidaan aloittaa kaavan tultua lainvoimaiseksi. Alue on Mikkelin kaupungin omistuksessa. Pientalotontit voidaan myydä tai vuokrata rakentajille. Alue tukeutuu lähiympäristön palveluihin, eikä sille sijoitu uusia julkisia palveluja. Alueen infrastruktuuri ja tarvittavat maastonmuokkaukset toteutetaan ennen alueen rakentamista.

6.3 Toteutuksen seuranta

Mikkelin kaupungin rakennusvalvonta seuraa alueen toteutusta.

Helsingissä ja Mikkelissä 23.11.2020

Adalbert Aapola
Arkkitehtitoimisto AJAK Oy

Ilkka Tarkkanen
kaupunginarkkitehti

0974

MIKKELIN KAUPUNKI

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue / Kaupunkisuunnittelu

PL 33, 50101 Mikkeli

e-mail: etunimi.sukunimi@mikkeli.fi

MIKKELIN KAUPUNKI PANKALAMPI I

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA 26.4.2018
päivitetty 23.11.2020

Asemakaavan muutos koskee 4. kaupunginosan (Kaukola) korttelia 23.

TEHTÄVÄ	Asemakaavan muuttaminen
SUUNNITTELUKOHDE	<p>Kohde rajatuu pohjoisessa Pankalampeen, lännessä Saattotiehen, idässä puistoalueeseen ja etelässä Kiiskinmäen myllyn alueeseen. Mikkelin pitäjänkirkko, joka valmistui vuonna 1817, sijaitsee alueen kaakkoispuolella.</p> <p><i>Kaavan rajaus esitetty sinisellä.</i></p>
KIINTEISTÖTIEDOT/ OSOITE	<p>Asemakaavamuutos koskee seuraavia kiinteistöjä: 491-4-23-1 491-4-23-300 491-413-1-12</p>
HAKIJA	Asemakaavan muutos on tullut vireille Mikkelin kaupungin toimesta.
SUUNNITTELUN TAVOITE	<p>Kaava-alueella sijaitsevat käytöstä poistettuja rakennuksia; vanhainkoti, päiväkoti ja monikulttuurikeskus Mimosa, joka oli sijoittunut entisen vanhainkodin puurakennuksiin. Toiminnot on lopetettu tai ne on siirretty muualle ja tarkoituksena on purkaa vanhat rakennukset. Pankalammen rannassa sijaisteva rakennus säilytetään. Kaupunki tavoittelee alueelle pienimuotoista asumista joka sopii kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaalle alueelle.</p> <p>Kaupunki on ollut yhtenä pilottikuntana mukana Tampereen teknillisen yliopiston koordinoimassa, v. 2012 päättyneessä MONIKKO-hankkeessa (moninaisten yhteisöllisten asuin- ja toimintaympäristöjen kehittäminen). Mikkelin Pankarannalle on tuotettu yhteisöllisyyttä mahdollistavia tulevaisuuden asuinalueen ideoita teemalla ”Asumista ihmisten ilmoilla”. Erytiskohderyhmänä on tarkasteltu vanhusväestöä. Loppuraporttiin ”Askeleita kohti yhteisöasumista” voi tutustua kaupunkisuunnittelun tiloissa, os. Maaherrankatu 9-11.</p> <p>Tulosten nettiversio on katsottavissa: https://wiki.tut.fi/pub/Monikko/Mikkeliesitykset/Monikko_Mikkeli_Esite_net_iversio_aukeamat.pdf</p> <p>Monikon jälkeen vuonna 2013 Pankalammen alueelle suunniteltiin merkittävää vanhusten palvelutaloasumista ja siihen liittyviä palveluita.</p>

Mukana oli nykyisen kaava-alueen lisäksi kaupungin terveyseskeksen kortteli. Hankkeella tavoiteltiin n. 26 000 k-m² rakennusoikeutta.

Vuoden 2013 suunnitelma, Eriksson Arkkitehdit Oy, Helsinki

Vuoden 2013 jälkeen tilanne on muuttunut ja palveluasumisen ja – kokonaisuuksien tavoitteet päivittyneet.

Tämän kaavan tavoitteena on mahdollistaa yhteisöllinen asuinalue jossa tonttien ja rakennusten koko on merkittävästi kaupungin yleistä tonttitarjontaa pienempi.

Päivitetty suunnitelma vuodelta 2017, Ajak Oy, Helsinki

**LÄHTÖTIEDOT/
NYKYTILANNE**

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa Maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Niiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. VAT-tavoitteiden kokonaisuuksista tässä kaavatyössä erityisesti huomioitavia ovat toimivaa aluerakennetta, eheytyvää yhdyskuntarakennetta ja elinympäristön laatua, elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä toimivia yhteysverkostoja koskevat tavoitteet.

Voimassa olevista alueidenkäyttötavoitteista saa lisätietoa kaavan laatijalta ja osoitteesta: <http://www.ymparisto.fi>

Maakuntakaavat

Asemakaavan muutosalue on osoitettu **Etelä-Savon maakuntakaavassa** (vahvistettu 4.10.2010) taajamatoimintojen alueeksi. Maakuntakaavaan on merkitty pohjavesialue (sininen pistekatkoviiva) **pv 8.271** Pursialan pohjavesialue, jolle suunnittelualan korttelin 1 kaakkoisosa sijoittuu.

Kalevankangas-Pitkäjärvi (vihreä katkoviiva)

Merkinnällä osoitetaan virkistysalueiden välisiä tavoitteellisia viheryhteyksiä.

Suunnittelumääräys

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, että merkinnällä osoitettu yhteys säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet, alueen maisema-arvot sekä arvokkaiden luontokohteiden säilymisen.

Kaava-alueen vierestä löytyvät seuraavat merkinnät:

maV 8.554 / Mikkelin pitäjän kirkonmäki

maV 8.681 / Suur-Savon museo

maV 8.682 / Kiiskinmäki

maV 8.684 / Ent. maalaiskunnan kunnantalo

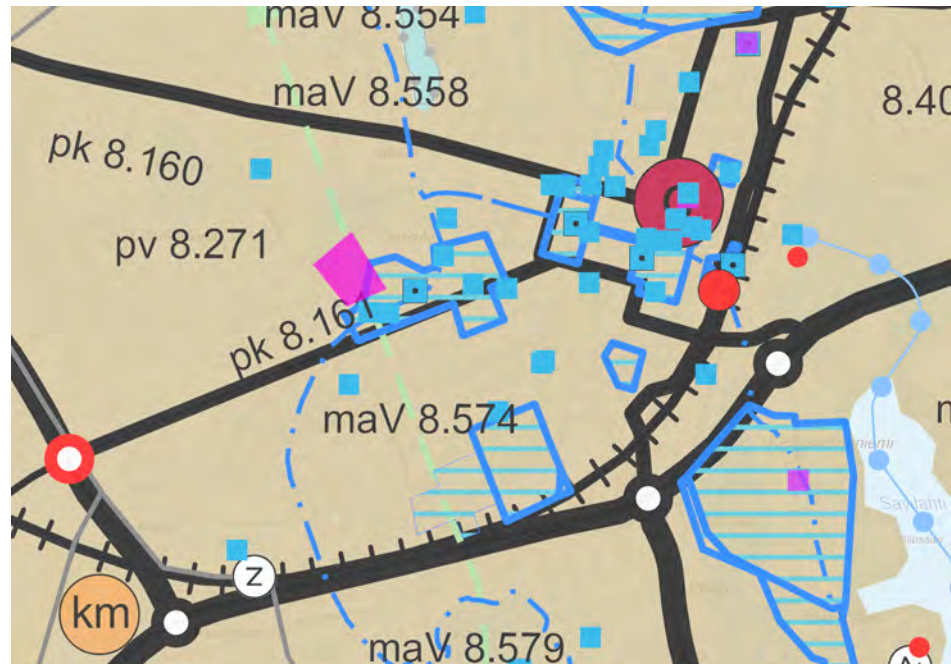
maV 8.683 / Vanhat hautausmaat

Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaavassa (tuulivoiman aluevaraukset, vahvistettu 3.2.2016) asemakaavan muutosalueelle ei ole aluevarauksia tai merkintöjä.

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa (hyväksytty 12.12.2016) asemakaavan muutosalueelle ei ole aluevarauksia tai merkintöjä.

Alueella voimassa olevista maakuntakaavoista ja vaihemaakuntakaavoista saa tietoa kaavan laatijalta sekä osoitteesta:

http://www.esavo.fi/etela-savon_maakuntakaava

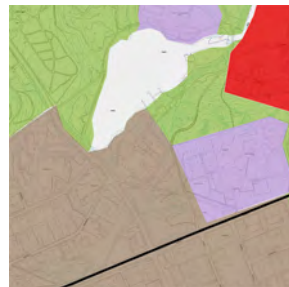
Ote Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä, suunnittelualue esitetty lilian värisenä.

Yleiskaavat

Alueella on voimassa oikeusvaikutukseton Mikkelin yleiskaava, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 2.7.1990. Uusi Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040 on tekeillä. Osayleiskaavaluonnos oli nähtävillä 23.2.2017 – 24.4.2017.

KANTAKAUPUNGIN OSAYLEISKAVALUONNOKSEN 2040

KAAVAMERKINNÄT

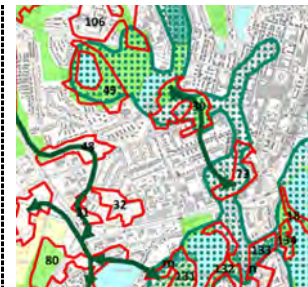
1. Yhdyskuntarakenteen ohjaus

- PALVELUJEN ALUE.
- KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE.
- KEHITTYVÄ TAAJAMA.

2. Liikenne ja verkostot

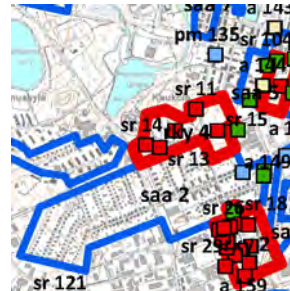
- VALTATIE.
- ERITASORISTEYS.
- RAUTATIE.
- MELUALUE.
- VÄYLÄ, JONKA SUUNNITTELUSSA JOUKKOLIIKENNE TULEE HUOMIOIDA.

3. Viherrakenne

- LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA TÄRKEÄ ALUE. Liito-oravan elinalue (kohde 30, Kiiskinmäki).

4. Vesitalous

 POHJAVESIALUE.
Tärkeä (I) tai vedenhankintaan soveltuva (II) pohjavesialue. Alueella rakentamista rajoittavat vesilain ja ympäristösuojelulain mukaiset pohjaveden muuttamis- ja pilaamiskiellot.

5. Kulttuuriympäristö

rkky 4 Mikkelin maaseurakunnan kirkko
sr 11 Mikkelin maalaiskunnan kunnantalo
sr 12 Mikkelin maaseurakunnan kirkko ja tapuli
sr 13 Suur-Savon museo
sr 14 Kiiskinmäki
sr 15 Vanhat hautausmaat

6. Maisema

Ma21
Pankalammenpuisto

Lisätietoja osayleiskaavasta kaupungin verkkosivuilla osoitteessa:

<https://www.mikkeli.fi/sisalto/palvelut/kaavoitus/nahtavilla-olevat-kaavat/vireilla-olevat-yleiskaavat/kantakaupungin-osayleiskaava-2040>

Asemakaavat

Alueella on voimassa asemakaava vuodelta 1975. Kaavassa (YS) kaavamerkinnän kaavamääräys kuuluu: ”*Sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialue*”

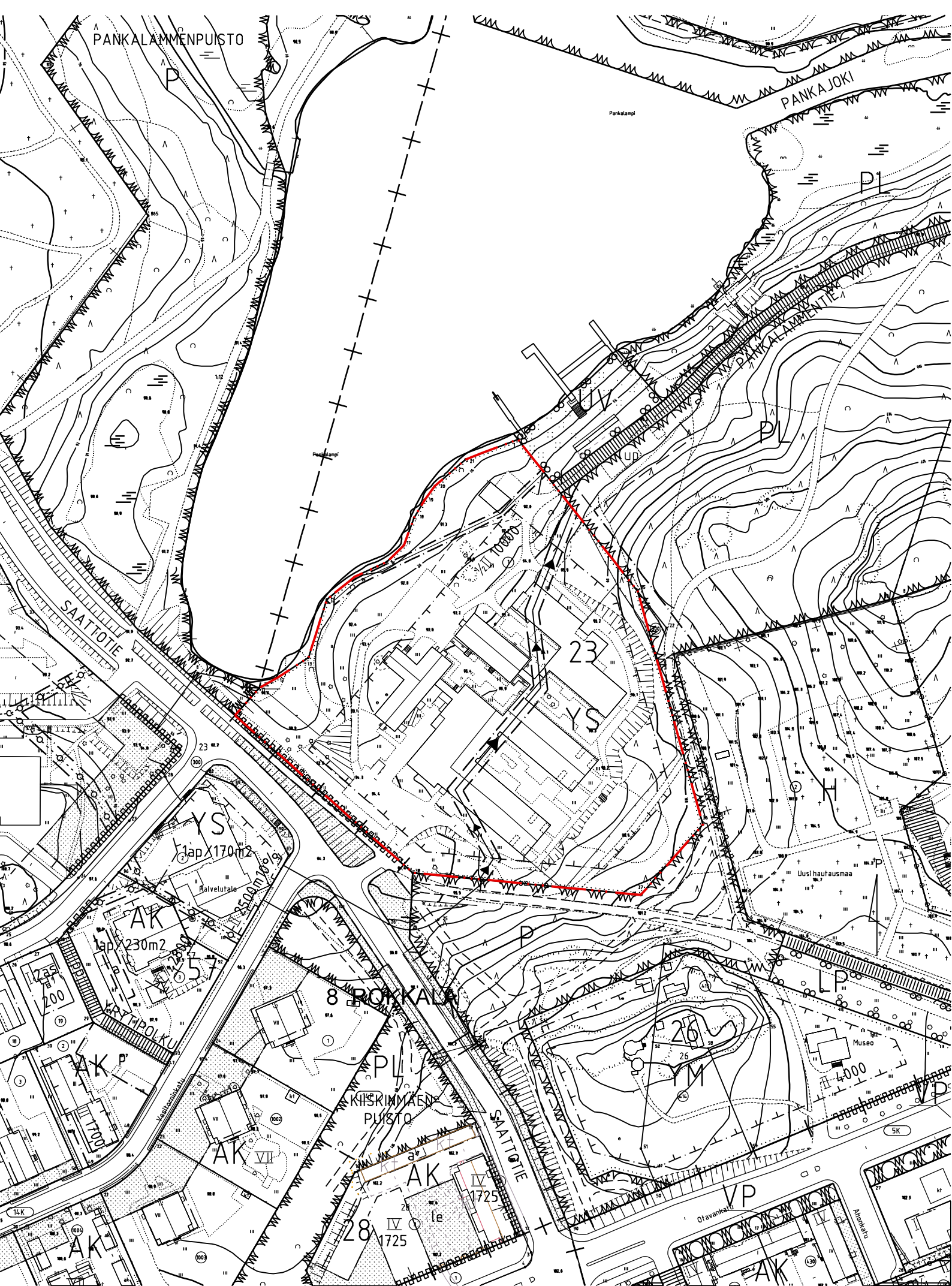
Sen lisäksi kaavaan on merkitty puistoalueita merkinnällä (P) Pankalammenpuisto.

LAADITTAVAT SELVITYKSET	Vanhainkotitoiminnasta on tehty selvitys vuonna 2014. Kaavatyössä tukeudutaan jo tehtyihin selvityksiin. Kaavatyön aikana arvioidaan selvitysten tarvetta.
MAANOMISTUS	Asemakaavoitettava alue on kaupungin omistuksessa.
ARVIOINTITIEDOT	<p>Asemakaavamuutoksen vaikutuksia arvioidaan koko kaavaprosessin ajan. Kaavan vaikutuksia arvioidaan ainakin seuraavien ominaisuuksien osalta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suhde ylempään asteisiin suunnitelmiin, kuten yleiskaavaan, maakuntakaavaan ja valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin - Vaikutukset rakennettuun ympäristöön - Vaikutukset kaupunkikuvaan - Liikenteelliset vaikutukset - Vaikutukset luonnonympäristöön (etenkin liito-oravan elinmahdollisuuksiin) - Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja ympäristöön (mm. meluvaikutukset) <p>Vaikutusten arviointi tapahtuu kaavoitusprosessin yhteydessä asiantuntijoiden ja osallisten kanssa Maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen edellyttämällä tavalla. Erillistä vaikutusten arviointisuunnitelmaa ei tarvita.</p>
OSALLISET	<p>Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaan osallisia ovat alueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.</p> <p>Keskeisinä osallisina voidaan pitää kaava-alueen ja siihen rajoittuvan alueiden maanomistajia sekä kaava-alueen ja sen vaikutusalueen asukkaita sekä loma-asukkaita. Osallisia ovat myös kaupunginosayhdistykset ja kylätoimikunnat sekä alueella toimivat muut yhdistykset ja järjestöt sekä ne kunnan jäsenet jotka katsovat olevansa osallisia.</p> <p>Lisäksi osallisia ovat eri viranomaistahot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etelä- Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus - Etelä-Savon Energia Oy ESE - Kaupungin viranomaiset (rakennusvalvonta, ympäristöpalvelut, maaomaisuuspalvelut, infra-aluepalvelut, kaupunkiympäristölautakunta, kaupunginhallitus) - Mikkelin Vesilaitos - alueella toimivat teleoperaattorit - Museovirasto <p>Listaa osallisista täydennetään tarvittaessa.</p>
OSALLISTUMISEN JA VUOROVAIKUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN	<p>Asemakaavatyön alkamisesta tiedotetaan kaupungin ilmoitustaululla sekä kaupungin kotisivulla (www.mikkeli.fi).</p> <p>Asemakaavatyön lähtökohdat ja tavoitteet on esitetty tässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa, johon voi tutustua myös kaupunginvirastotalolla</p>

	<p>(Maaherrankatu 9-11) teknisen toimen asiakaspalvelupisteessä tai kaupunkisuunnitteluosastolla sekä kaupungin kotisivulla (www.mikkeli.fi). Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan voidaan tehdä työn kuluessa tarvittaessa muutoksia ja täydennyksiä.</p> <p>Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta on mahdollista antaa palautetta joko Mikkelin kaupunkisuunnitteluun tai kaavan laatijalle. Yhteystiedot on esitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelman lopussa.</p> <p>Osalliset pääsevät vaikuttamaan kaavan laadintaan asukastilaisuuden sekä virallisten nähtävillä olojen kautta. Yleisötilaisuus järjestetään kaavan ehdotusvaiheessa ja siitä tiedotetaan kaupungin internetsivuilla sekä paikallislehdessä. Viranomaisyhteistyö järjestetään työn kuluessa erikseen sovittavin neuvotteluin.</p> <p>Kaavan nähtävillä olosta ja voimaan tulosta kuulutetaan kaupungin virallisissa ilmoituslehdissä, nettisivuilla www.mikkeli.fi sekä keskeisille osallisille kirjeellä.</p> <p>Kaavoitustyön vaiheesta ilmoitetaan kerran vuodessa kaavoituskatsauksessa.</p>	
KÄSITTELYN TAVOITEAIKATAULU	<p>Aloitusvaihe/vireilletulo: huhtikuu 2018</p> <p>Ehdotusvaihe: maalis - huhtikuu 2020</p> <p>Hyväksymisvaihe: loppuvuosi 2020</p>	
VALMISTELUSTA VASTAA	<p>Mikkelin kaupunki, kaupunkisuunnittelu Ilkka Tarkkanen, kaupunginarkkitehti puh. 050 311 7130 etunimi.sukunimi(at)mikkeli.fi</p> <p>Kaavakonsultti: Adalbert Aapola, Ajak Oy</p>	

23.11.2020

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

- Asuinpienalojen korttelialue.
- Puisto.
- 3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.
- Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
- Osa-alueen raja.
- Ohjeellinen alueen tai osa-alueen raja.
- Ohjeellinen tontin/rakennuspaikan raja.
- 4** Kaupunginosan numero.
- 023** Korttelin numero.
- 8** Ohjeellisen tontin/rakennuspaikan numero.
- 80** Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.
- lu1/2** Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun. Murtoluku roomalainen numeron jäljessä osoittaa kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa ullakon tasolla käyttää kerrosalaan luettavaksi tilaksi.
- Rakennusala.
- Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen.
- Rakennusala, jolle saa sijoittaa maakellarin.
- Istutettava alueen osa / puustoisena säilytettävä alueen osa.
Alueelle voidaan varastoida tältä kaavamuutosalueelta kerättyä lunta.
- Piha-alue.
Piha-alue tulee päällystää kivituhkapinnalla.
- Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie.
- Piha-aukio.
Aukiolle saa sijoittaa asuintonttien välikaista pysäköintiä yhden pysäköintipaikan kutakin aukiota reunustavaa tonttia kohden. Aukio pinnoitetaan nurmikivellä.
- Pysäköimispaikka.
Pysäköintialue tulee asfaltoida.
- Pysäköimispaikka.
Pysäköintialue tulee päällystää kivituhkapinnalla.
- Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.
- Suojeltava rakennus.
Rakennusta ei saa purkaa. Rakennusta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

- Jätehuoltoon varattu alueen osa.
Alueelle sijoitetaan kootusti koko kaavamuutosaluetta palvelevat jätemoolokit.
- Postilaatikkojen sijoitukseen varattu alueen osa.
Alueelle sijoitetaan kootusti koko kaavamuutosaluetta palvelevat postilaatikat.
- Hulevesien viivytys- tai imeytysalue.
Merkinnällä osoitetaan hulevesialueen likimääräinen sijainti.

YLEISMÄÄRÄYKSIÄ

Tontteja rakennettaessa tulee rakentamisaikaiseen hulevesien ohjaukseen kiinnittää erityistä huomiota.

Rakennuslupaa haettaessa on selvitettävä, ettei radonista aiheudu terveydellistä haittaa.

Tontit 2-31 tulee aidata tontin 1 piha-aukioita vasten olevilla osuuksilla sekä naapuritonttia (2-31) vasten olevilla osuuksilla valkoisella lauta-aidalla, jonka korkeus on 90 cm. Lautaidat varustetaan keskenään erilaisilla ja erivärisillä porteilla. Tontit 2-31 tulee aidata tonttia 1 vasten (muilta osin kuin piha-aukioita vasten) olevilla osuuksilla betonimuurikivestä tai vastaavasta materiaalista toteutetulla kaarevalla muurilla, jonka korkeus on enintään 70 cm ja lisäksi muurikiven rajaamaksi sijoitettulla pensasaidalla.

Tonteilla tulee tehdä tarvittavat maanmuokkaustoimenpiteet, joilla varmistetaan tonttien rakennettavuus ja pintavesien johtaminen pois päin rakennuksista.

Tonttien 2-31 rakentamattomat piha-alueet on istutettava. Alueelle istutettavaksi suositeltava kasvillisuus on esitetty kaavaselostuksen liitteenä olevassa kasvillisuusoppaassa.

Terassit tulee toteuttaa puurakenteisina ja ne saavat kullakin tontilla peittää enintään 50% piha-alueen pinta-alasta.

Tontin 1 istutettavaksi merkitty alue hoidetaan pääosin luonnontilaisena ja kevyin hoitotoimenpitein. Ranta-alue hoidetaan luonnontilaisena ja niittymäisenä alueena.

Rakennukset ovat harjakattoisia. Harjasuunta on sijoitettava rakennuksen pisimmän julkisivun suuntaisesti. Kattokulma on 1 : 1.5. Rakennusten enimmäiskorkeus on 7.5 m.

Rakennuksien katto tulee olla harmaata konesaumattua peltiä. Rakennusten julkisivujen tulee olla maalattua puuta. Alueen rakennusten tulee olla keskenään erivärisiä. Rakennuksen julkisivun värisävy ei saa olla sama kuin alueelle jo rakennusluvan saaneessa rakennuksessa. Vähintään 50% rakennuksen maantasokerroksen ikkunoista tulee ulottua alareunaltaan vähintään 20 cm korkeudelle maantasokerroksen lattiapinnasta.

Tontille 31 sijoitettavat rakennukset ja toiminnot on tarkoitettu asukkaiden yhteiskäyttöön.

AP-korttelialueella autopaikkavaatimus on 1 ap / asuintontti. Pysäköinti sijoitetaan ensisijaisesti sille osoitetulle alueelle.

Alueella sijaitsee kaapeli- ja johtolinjoja. Rakentaja on velvollinen selvittämään niiden sijainnit ja sovittava linjan omistajatahon kanssa niiden siirrosta ja kustannuksista.

MIKKELI		PANKALAMPI I ASEMAKAAVAN MUUTOS	1 : 1000
Asemakaavan muutos koskee: Mikkelin kaupungin 4. kaupunginosan (Kaukola) korttelia 23.		Asemakaavan muutoksella muodostuu: Mikkelin kaupungin 4. kaupunginosan (Kaukola) korttelin 23 tontit 1-31 ja katu sekä puistoalueita.	
POHJAKARTTA TÄYTTÄÄ MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN 54§:N VAATIMUKSET.		VIREILLE TULO	7.5.2018
MIKKELI 21.4.2020		KAUPUNKIYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	21.4.2020 § 44
MAANKÄYTTÖPÄÄLLIKKÖ		KAUPUNGINHALLITUS ALUST.	11.5.2020 § 156
JUKKA PIISPA		NÄHTÄVILLÄ	20.5. - 20.7.2020
MIKKELIN KAUPUNKI ASUMISEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN PALVELUALUE / KAUPUNKIKEHITYS MAANKÄYTTÖ- JA KAUPUNKIRAKENNE		KAUPUNGINHALLITUS HYVÄKSYNYT	30.11.2020 § 385
LAAT.	PIIHT.	TARK.	MAUTOS
ADALBERT AAPPOLA	ARKKITEHTITIEDO AJAK		
MIKKELI 21.4.2020		KAUPUNGINVALTUUSTO HYVÄKSYNYT	LAINVOIMAINEN
KAUPUNGINARKKITEHTI		ILKKA TARKKANEN	NUMERO 974 LIITE 3
		DNRO 2018-806	

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	491 Mikkeli	Täyttämispvm	17.03.2020
Kaavan nimi	Pankalampi 1		
Hyväksymispvm		Ehdotuspvm	03.03.2020
Hyväksyjä		Vireilletulosta ilm. pvm	
Hyväksymispykälä		Kunnan kaavatunnus	974
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	2,6130	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	
Maanalaisien tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	2,6130

Ranta-asemakaava Rantaviivan pituus [km]

Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	2,6130	100,0	2770	0,11	0,0000	-7230
A yhteensä	2,6130	100,0	2770	0,11	2,6130	2770
P yhteensä						
Y yhteensä					-2,6130	-10000
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä						
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä					

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä				

Alamerkinntät

LIITE 4.2

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	2,6130	100,0	2770	0,11	0,0000	-7230
A yhteensä	2,6130	100,0	2770	0,11	2,6130	2770
AP	2,6130	100,0	2770	0,11	2,6130	2770
P yhteensä						
Y yhteensä					-2,6130	-10000
YS					-2,6130	-10000
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä						
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Pankalampi I**Suosittelvat puutarhalajikkeet**

PUUT:

LEHTIPUUT

Betula pendula	rauduskoivu
Malus baccata	marjaomenapuu
Malus domestica	omenapuu
Prunus maaeckii	tuohituomi
Sorbus aucuparia	pihlaja

HAVUPUUT

Thuja occ. 'Fastigiata'	pilarituija
-------------------------	-------------

PENSAAT: 40 cm

Amelanehier alnifolia	marjatuomipihlaja
Aronia prunifolia	koristearonia
Hydrangea pan. 'Mustila'	mustialanhortensia
Mahonia aquifolium	mahonia
Philadelphus lewisii 'Waterton'	loistojasmike
Philadelphus pubescens 'Tuomas'	hovijasmike
Physocarpus opulifolius	heisiangervo
Pinus mugo	vuorimänty
Potentilla fr. 'Goldfinger'	pensashanhikki
Potentilla fr. 'Kobold'	pensashanhikki
Potentilla fr. 'Jackman'	pensashanhikki
Rhododendron smirnowii 'Haaga'	alppiruusu
Rosa alpinum	taikinamarja
Rosa pimpinellifolia 'Plena'	juhannusruusu
Rosa pimpinellifolia 'Poppius'	suviruusu
Rosa splendens	valamonruusu
Spiraea betulifolia	koiviangervo
Spiraea chamaedryfolia	virpiangervo
Spiraea densiflora	rinneangervo
Spiraea fr. 'Grefsheim'	norjanangervo
Spiraea jap. 'Froebelii'	ruusuangervo
Spiraea jap. 'Odensaia'	loistoangervo
Stephanandra incisa crispa	seppelvarpu
Syringa josikea	unkarinsyreeni

PERENNAT: 40 cm

Aconitum napellus	ukonhattu
Alchemilla mollis	jättipoimulehti
Aruncus dioicus	töyhtöangervo
Dicentra formosa 'Luxuriant'	purppurasydän
Dicentra spectabilis	särkynytsydän
Hosta crispula	kirkkokuunilija
Hosta fortunei	komeakuuntelija
Matteuchia struthiopteris	kotkansiipisaniainen
Pulmonaria picta 'Mrs Moon'	valkotäplämikkä
Solidago canadensis	kanadanpiisku

Waldsteinia temata

rönsyansikka

KÖYNNÖKSET: 50 cm

Parthenocissus inserta

Malus hopa

Malus hopa

Malus baccata

Prunus maackii

Sorbus aucuparia

Thuja occ. Fastigiala

Amelanchier alnifolia

Amelanchier ovalis

Amelanchier spieara

Aronia prunifolia

Hydrangea pan.Praecox

Hydrangea petiolaris

Microbiota decussata

Physocarpus opulifolius

Pinus mugo Pumilio

Rhododendron smirnowii

Rhododendron smirnowii

Spiraea chamaedryfolia

Syringa holger

Thuja occ. Holmstrupii

Juniperus communis Suecica

Mahonia aquilolium

Mieribiota decussata

Pinus mugo Pumilio

Potentilla fr Jaekmannii

Ribes alpinum

Ribes glandulosum

Rosa splendens

Rosa rugose

Spiraea betulifolia

Spiraea chamaedryfolia

Spiraea densiflora

Spiraea Grefsheim

Spiraea jap. Froebelii

Spiraea jap. Little princess

Astrantia major

Dicentra spectabilis

Pachysandra terminalis

Tiarrella cordifolia

villiviini

koristeomenapuu

koristeomenapuu

marjaomenapuu

luohituomi

kotipihlaja

pilarituija

marjatuomipihlaja

euroopantuomipihlaja

isotuomipihlaja

koristearonia

kuutamohortensia

köynnöshortensia

tuivio

heisiangervo

kääpiövuorimänty

alppiruusu 'Haaga'

alppiruusu 'st Michel'

virpiangervo

isabellansyreeni

kartiotuija

pilarikataja

mahonia

tuivio

kääpiövuorimänty

pensashanhikki

taikinamarja

lamoherukka

valamonruusu

kurttulehtiruusu

koivuangervo

idänvirpiangervo

rinneangervo

norjanangervo

ruusuangervo

keijuangervo

tähtiputki

särkynytsydän

varjojrtti

rönsytiarella

KASVEJA AURINKOISILLE PAIKOILLE:

Abies balsamea

Abies concolor

Abies lasiocarpa

Acer negundo

Acer platanoides

Acer tataricum
Aesculus hippocastanum
Alnus glutinosa
Alnus inearia
Amelanchier spicata
Aralia elata
Actinostaphylos uva-ursi
Aconitum x peunifolia
Aconitum 'Viking'
Berberis X ottawensis 'Superba'
Berberis thunbergii
Betula pendula
Betula pubescens
Buddleja davidii
Calluna vulgaris
Caragana arborescens
Caragana feutex
Cercidiphyllum japonicum
Chaenomeles japonica
Cornus alba 'Sibirica'
Corylus avellana
Cotoneaster horizontalis
Cotoneaster integerrimus
Cotoneaster lucidus
Crataegus douglasii
Cytisus decumbens
Dasiphora fruticosa
Elaeagnus commutata
Euonymus europaeus
Forsythia ovata
Fothergilla major 'Velho'
Fraxinus pennsylvanica
Genista tinctoria
Hippophae rhamnoides
Hydrangea paniculata 'Grandiflora'
Juniperus X pfitzeriana
Juniperus communis
Juniperus horizontalis
Juniperus sabina
Juniperus squamata 'Meyeri'
Juniperus virginiana
Kalmia angustifolia
Kolkwitzia amabilis
Laburnum alpinum
Larix decidua
Larix sibirica
Ledum palustre
Lonicera X bella 'Zabelii'
Lonicera tatarica
Magnolia sieboldii
Malus baccata
Malus Prunifolia-ryhmä

Malus Purpurea-ryhmä
Malus toringo varo sargenrii
Microbiota decussata
Philadelphus lewisii 'Tähtisilma'
Physocarpus opulifolius 'Diabolo'
Picea glauca
Picea omorika
Picea pungens
Pinus cembra subsp. sibirica
Pinus conrorta varo latifolia
Pinus mugo
Pinus peuce
Pinus pumila
Pinus sylvestris
Populus alba 'Nivea'
Populus balsamifera 'Elongata'
Populus X berolinensis
Populus suaveolens
Populus tremula
Populus trichocarpa
Populus 'Woobstii'
Potentilla tridentata 'Nuuk'
Prunus cerasus 'Rhexii'
Prunus fruticosa 'Maksimovskaja'
Prunus maackii
Prunus padus
Prunus pennsylvanica
Prunus pumila varo depressa
Prunus sargenrii
Prunus renella
Prunus virginiana
Pseudotsuga menziesii
Picea ussuriensis
Quercus robur
Rhamnus frangula
Rhododendron X fraseri
Rhododendron 'Kullannuppu'
Rhododendron Lights-ryhmä
Rhododendron luteum
Rhododendron japonicum
Ribes aureum
Rosa rugosa
Rubus idaeus
Salix alba varo sericea 'Sibirica'
Salix caprea 'Pendula'
Salix fragilis 'Bullata'
Salix glauca varo calliarpaea 'Haltia'
Salix lanata
Salix lapponum
Salix purpurea
Salix pyrolifolia
Salix repens subsp. argentea

Salix triandra
Salix viminalis
Sambucus nigra
Sambucus racemosa
Sorbaria sorbifolia
Sorbus americana
Sorbus aucuparia
Sorbus commixta
Sorbus hybrida
Sorbus inrermedia
Sorbus koehneana
Sorbus X thuringiaea 'Fastigiata'
Spiraea alba 'Allikko'
Spiraea beauverdiana 'Lumikki'
Spiraea betulifolia
Spiraea X billiardii
Spiraea chamaedryfolia
Spiraea densiflora
Spiraea douglasii
Spiraea 'Grefsheim'
Spiraea japonica 'Little Princess'
Spiraea nipponica
Spiraea trilobata
Spiraea X vanhouttei
Spiraea X warsoniana 'Kruunu'
Syringa X henryi
Tilia X vulgaris
Ulmus glabra
Vaccinium corymbosum 'Siro'
Viburnum lantana
Viburnum opulus 'Pohjan Neito'
Weigela middendorffiana
Weigela-risteymät

KASVEJA VARJON

Abies amabilis
Abies koreana
Abies sibirica
Abies veitehii
Buxus sempervirens
Chamaecyparis nootkatensis
Comus alba 'Sibirica'
Comus 'Kelsey's Dwarf'
Cotoneaster dammeri
Daphne mezereum
Diervilla spp.
Empetrum nigrum
Fraxinus exelsior
Hydrangea arborescens 'Grandiflora'
Hydrangea paniculata 'Praecox'
Hydrangea paniculata 'Mustila'
Ilex verticillata

Lonicera caerulea
Lonicera involucrata
Lonicera xylosteum
Mahonia aquifolium
Physocarpus opulifolius
Picea abies
Picea mariana
Rhododendron Tagerstedtii-ryhmä ym.
Ribes alpinum
Ribes glandulosum
Rosa glabrifolia
Rubus odoratus
Stephanandra incisa 'Crispa'
Symphoricarpus albus var. laevigatus
Taxus euphratica
Taxus X media
Thuja occidentalis
Thuja plicata
Thujopsis dolabrata
Tsuga canadensis
Viburnum opulus

KASVEJA KOSTEAN MAAHAN

Acer negundo
Alnus glutinosa
Alnus incana
Betula pubescens
Cercidiphyllum japonicum
Chamaecyparis nootkatensis
Cornus alba 'Sibirica'
Daphne mezereum
Euonymus europaeus
Fraxinus excelsior
Fraxinus pennsylvanica
Hippophae rhamnoides
Kalmia angustifolia
Ledum palustre
Physocarpus opulifolius
Physocarpus opulifolius 'Diabolo'
Picea abies
Picea mariana
Populus trichocarpa
Prunus maackii
Prunus padus
Rhamnus frangula
Ribes alpinum
Ribes glandulosum
Rosa glabrifolia
Salix alba var. sericea 'Sibirica'
Salix caprea 'Pendula'
Salix fragilis 'Bullata'
Salix glauca var. calliarpaea 'Haltia'

Salix lanata
Salix lapponum
Salix purpurea
Salix pyrolifolia
Salix repens subsp. argentea
Salix triandra
Salix viminalis
Sambucus racemosa
Sorbaria sorbifolia
Spiraea X billiardii
Spiraea douglasii
Spiraea salicifolia
Spiraea X watsoniana 'Kruunu'
Symphoricarpos albus var. laevigatus
Thuja occidentalis
Thuja plicata
Thujopsis dolabrata
Viburnum opulus
Viburnum opulus 'Pohjan Neito'

KASVEJA TUOREESEEN MAAHAN

Abies amabilis
Abies balsamea
Abies concolor
Abies koreana
Abies lasiocarpa
Abies sibirica
Abies veitchii
Acer platanoides
Aesculus hippocastanum
Aralia elata
Buddleja davidii
Buxus sempervirens
Corylus avellana
Empetrum nigrum
Hydrangea arborescens 'Grandiflora'
Hydrangea paniculata
Ilex verticillata
Juniperus virginiana
Larix decidua
Larix sibirica
Lonicera X bella 'Zabelii'
Lonicera caerulea
Lonicera involucrata
Lonicera tatarica
Magnolia sieboldii
Mahonia aquifolium
Malus 'Huyngiensis'
Malus Purpurea-ryhmä
Malus toringo var. sargentii
Philadelphus lewisii 'Tähtisilmä'
Picea omorika

Pinus eembra subsp. sibirica
Populus alba 'Nivea'
Populus balsamifera 'Elongata'
Populus X berolinensis
Populus suaveolens

Potentilla tridentata 'Nuuk'
Prunus eerasus 'Rhexii'
Prunus frutieosa 'Maksimovskaja'
Prunus pensylvanica
Prunus sargentii
Prunus virginiana
Pseudotsuga menziesii
Pyrus ussuriensis
Quereus robur
Rhododendron Ghent-ryhmä
Rhododendron Lights-ryhmä
Rhododendron luteum
Rhododendron japonieum
Rhododendron x fraseri
Rhododendron 'Haaga'
Ribes aureum
Rubus caesius
Rubus odoratus
Sambueus nigra
Sorbus americana
Sorbus commixta
Spiraea alba 'Allikko'
Spiraea betulifolia
Spiraea densiflora
Spiraea 'Margaritae'
Spiraea nipponica
Spiraea x vanhouttei
Stephanandra ineisa 'Crispa'
Syringa Preston-ryhmä 'Holger'
Syringa reflexa
Syringa retieulata
Taxus euspidata
Taxus X media
Tilia eordata
Tsuga eanadensis
Ulmus glabra
Vaecinium eorymbosum 'Siro'
Weigela-risteymät

KASVEJA KUIVAAN MAAHAN
Aeer tatarieum subsp. ginnala
Alnus ineana
Amelanehier alnifolia
Amelanehier laevis
Amelanehier lamarckii
Amelanchier spicata

Aretostaphylos uva-ursi
Aronia 'Viking'
Aronia X prunifolia
Berberis thunbergii
Berberis X ottawensis 'Superba'
Betula pendula
Calluna vulgaris
Caragana arboreseens
Caragana frutex
Chaenomeles japonica
Cotoneaster dammeri
Cotoneaster horizontalis
Cotoneaster integerrimus
Cotoneaster lucidus
Crataegus douglasii
Crataegus grayana
Crataegus X mordenensis 'roba'
Cytisus decumbens
Dasiphora fruticosa
Diervilla lonicera
Elaeagnus eommutata
Forsythia ovata
Forsythia X intermedia
Genista tinetoria
Hippophae rhamnoides
Juniperus ehinensis
Juniperus eommunis
Juniperus horizontalis
Juniperus sabina
Juniperus squamata 'Meyeri'
Kolkwitzia amabilis
Laburnum alpinum
Lonicera xylosteum
Malus baecata
Mierobiota deeussata
Physocarpus opulifolius
Physocarpus opulifolius 'Diabolo'
Picea glauca
Picea pungens
Pinus contorta var. Jatifolia
Pinus mugo
Pinus peuee
Pinus pumila
Pinus sylvestris
Populus tremula
Populus 'Woobstii'
Prunus prostrata
Prunus pumila var. depressa
Prunus tenella
Ribes alpinum
Rosa glabrifolia
Rosa glauca

Sorbus aucuparia
Sorbus hybrida
Sorbus intermedia
Sorbus koehneana
Sorbus X thuringiaca 'Fastigiata'
Spiraea beauverdiana 'Lumikki'
Spiraea ehamaedryfolia
Spiraea densiflora
Spiraea 'Grefsheim'
Spiraea japonica 'Little Princess'
Spiraea 'Martti'
Spiraea trilobata
Syringa josikaea
Syringa vulgaris
Syringa X henryi
Viburnum lantana
Weigela middendorffiana

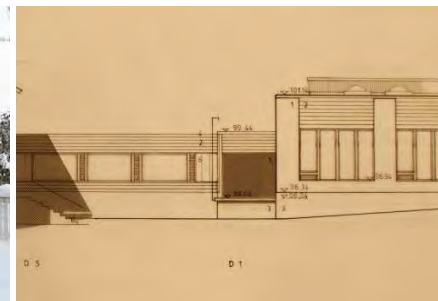
MIKKELI

PANKARANNAN
VANHAINKODIN ALUEEN

Rakennushistoriaselvitys

RAPORTTI 27.3.2012

FM Teija Ahola
Selvitystyö Ahola, Mikkeli

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	3
1.1	Toimeksianto.....	3
1.2	Kohde.....	3
1.3	Sisältö ja menetelmät	4
2	AIKAISEMMAT SELVITYKSET	5
2.1	Valtakunnalliset.....	5
2.2	Maakunnalliset	5
2.3	Paikalliset.....	5
3	KAAVAT JA SUOJELU.....	7
3.1	Seutu- ja maakuntakaava	7
3.2	Yleiskaava.....	8
3.3	Asemakaava	8
3.4	Erytyslait.....	8
4	VANHAINKODIN ALUE.....	9
4.1	Suunnittelu- ja rakennusvaiheet	9
4.1.1	Vaivashoidon järjestäminen 1800-luvulla.....	9
4.1.2	Lisärakentaminen 1900-luvun alkupuolella: vaivaistalosta kunnalliskodiksi.....	12
4.1.3	Sotien jälkeinen rakennuskausi: kunnalliskodeista vanhainkodeiksi	14
4.2	Karttaesitys tontin rakennusvaiheista	17
4.3	Pankkaranta vuonna 2012.....	19
5	RAKENNUKSET.....	20
5.1	A- ja B-rakennukset 1893	20
5.1.1	Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut	20
5.1.2	Pohjaratkaisu ja huonetilat.....	23
5.2	D-rakennus 1978	24
5.2.1	Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut	24
5.2.2	Pohjaratkaisu ja huonetilat.....	24
5.3	Uusi C-rakennus 1999	26
5.3.1	Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut	26
5.3.2	Pohjaratkaisu ja huonetilat.....	26
5.4	Saunarakennus.....	27
6	RAKENNUKSET 2012.....	28
6.1	A-rakennus.....	29
6.1.1	Julkisivut	29
6.1.2	Sisätilat	30
6.1.3	Rakennuskortti	31
6.2	B-rakennus.....	34
6.2.1	Julkisivut	34

6.2.2	Sisätilat	35
6.2.3	Rakennuskortti.....	36
6.3	D-rakennus	38
6.3.1	Julkisivut	38
6.3.2	Sisätilat	38
6.3.3	Rakennuskortti.....	39
6.4	Uusi C-rakennus	42
6.4.1	Julkisivut	42
6.4.2	Sisätilat	42
6.4.3	Rakennuskortti.....	43
6.5	Saunarakennus.....	45
6.5.1	Rakennuskortti.....	46
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	48
8	LÄHTEET	50

Kansikuvat:

Ylinnä kuva C:n ja B:n välisestä sisäpihasta

alhaalla vasemmalta oikealle: B:n julkisivukuva 1892, A:n parveke, D:n parveke ja D:n ja yhdyskäytävän julkisivukuva 1975

1 JOHDANTO

1.1 Toimeksianto

Mikkelin kaupungin Tilakeskuksen toimeksiannosta vuonna 2012 laadittu rakennushistoriaselvitys tehtiin Mikkelin kaupungin keskusta-alueella, 4. kaupunginosassa, korttelissa 23 ja tontilla 1 sijaitsevan entisen kaupungin vanhainkodin kiinteistöstä. Selvityksen tarkoituksena on esittää hyvät perustiedot Pankarannan rakennusryhmästä ja sen kulttuurihistoriallisesta luonteesta ja arvoista yksityiskohtaisen kaavoituksen ja alueen kehittämistoimenpiteiden lähtöaineistoksi.

Rakennushistoriaselvityksestä rajattiin pois laajaan esim. restaurointia varten tehtäviin selvityksiin kuuluvat huonekortit ja yksityiskohtainen rakennusmateriaaliselvitys.

Alueella on samaan aikaan käynnissä koko korttelin maankäyttöä koskeva selvitystyö, jossa tarkastellaan myös entisten vanhainkodin rakennusten uudiskäyttöä.

1.2 Kohde

Pankarannan kiinteistöllä (4-23-1) on neljä vanhainkodin käytössä ollutta laitosrakennusta ja yksi saunarakennus Pankalammen rannalla.

Kaupungin vanhainkoti oli perustettu vuonna 1893 vaivaistaloksi. Maamme ensimmäinen vaivaistalo aloitti toimintansa Mikkelin maalaiskunnassa, Suonsaaren tilalla, vuonna 1868. Vuoteen 1908 mennessä maahamme oli perustettu 153 vaivaistaloa, joista 13 silloiseen Mikkelin lääniin¹. Pankarannan vanhainkodin vanha päärakennus ja entinen sairausosasto ovat Suonsaaren ja Pieksämäen vanhainkotirakennusten ohella vanhimpia näihin päiviin säilyneistä Etelä-Savon entisistä vaivaistalorakennuksista.

Mikkelin kaupungin vaivaistalon rakennuspaikaksi valittu rantatontti pienen Pankalammen etelärannalla oli laitoksen perustamisen aikaan kaupungin asemakaava-alueen ulkopuolella.

Vanhainkotoiminta loppui Pankarannassa vuonna 2010. Tiloissa toimii nykyään mm. Pankarannan päiväkotit, Maahanmuuttovirasto ja maahanmuuttajien tukipalveluyhdistyksen Mimosa Ry.

1.3 Sisältö ja menetelmät

Entisen Pankarannan vanhainkodin rakennushistoriaselvityksen perustavoitteena on kokonaiskuvan luominen kohteesta, sen historiallisten ja ympäristöllisten ominaispiirteiden määrittäminen ja säilyneisyyden arviointi. Selvitystä tehtiin asemakaavoitusta ja alueen kehittämissuunnittelua varten sekä rakennusten suojelutarpeen määrittelemiseksi. Työn suunnittelussa nojaututtiin Museoviraston laatimaan ohjeelliseen rakennushistoriaselvitysoppaaseen.²

Luvussa 1 kuvataan toimeksianto ja menetelmät.

Luvussa 2 on kootusti tiedot kohdetta koskevista aikaisemmista selvityksistä. Lisäksi selvitettiin yleisesti vanhainkotien rakennusinventointitilannetta Etelä-Savossa maakuntaliiton inventointitietojärjestelmästä.

Luvussa 3 on tiedot mahdollisista oikeusvaikutteisista suojeluvarauksista, joko kaavoissa MRL:n nojalla tai erityislakeihin perustuen.

Luvussa 4 esitellään Pankarannan alueen keskeiset historialliset vaiheet maankäytön ja rakentamisen osalta sekä tilanne kohdealueella kevättalvella 2012. Lukuun sisältyy kronologinen esitys tontin rakentamisesta sekä tietotauluja alueen kaavoitus- ja kaupunkirakentamisen historiasta.

Luvuissa 5 ja 6 esitellään rakentamiseen johtaneet suunnitteluvaiheet, toteutus, rakennusten korjaushistoria ja nykytila. Lukuun sisältyy rakennusten ajoituskaavio.

Suunnitteluvaiheita ja rakentamista koskevat tiedot perustuvat ensisijaisesti Mikkelin kaupungin keskusarkiston, rakennusvalvonnan ja Tilakeskuksen arkistosta löytyviin rakennuspiirustuksiin, lisärakennusten työselityksiin sekä Mikkelin kaupungin kunnalliskertomuksiin. Lisäksi lähteenä käytettiin Suur-Savon museoiden valokuvakokoelmasta löytynyttä muutamaa ilmalakuvaa sekä kaupunginvaltuuston pöytäkirjoja.

Vanhainkodin rakennuksista ei em. ilmakuvia lukuun ottamatta ollut käytettävissä vanhoja ennen vuotta 1964 otettuja valokuvia. Kuvatilanne tarkistettiin lähdeluettelossa mainituista arkistoista sekä Suonsaaren vanhainkodilta sekä haastatelluilta yksityishenkilöiltä. Sen lisäksi kuvia etsittiin netin kautta käytettävistä Elinkeinoelämän keskusarkiston ja Museoviraston kuvatietokannoista ilman tulosta.

Rakennusten korjaushistoriaa käydään läpi aikajärjestyksessä. Selvitykseen on sisällytetty varhaisimmista muutosvaiheista ne, joista löytyi dokumentteja, ja 1960-luvulta lähtien rakennusluvalla teetetyn korjaukset. Vähäisempiä tilamuutoksia tai ylläpitokorjauksia ei käydä läpi.

Korjaushistorian kuvaamisen tavoitteena on muodostaa kokonaiskäsitys rakennuksessa tapahtuneista muutoksista, niiden kerroksellisuudesta sekä syistä muutosten taustalla.

Lukua täydentävässä **liitteessä 1** on rakennusten pohjakuvia, jotka havainnollistavat tiloissa tapahtuneita muutoksia. Julkisivuista ei tehty säilyneisyyskaavioita, koska ajallinen kerroksisuus on erittäin pientä (A ja B) tai sitä ei ole lainkaan (C- ja D-rakennus). Vanhat puurakennukset ovat 1960-luvulla tehdyn saneerauksen mukaisessa asussa.

Luvussa 7 esitetään johtopäätökset siitä, mitä rakennushistoriallisia arvoja rakennuksissa on, mikä on ollut toteutettujen muutosten merkitys ja vaikutus rakennusten arvoihin ja miten kohde liittyy Mikkelin kaupungin rakennushistoriaan ja kaupunkirakenteeseen.

Raporttiin liittyy digitaalinen valokuva-aineisto rakennuksista, sisä- ja ulkotiloista sekä ympäristöstä.

2 AIKAISEMMAT SELVITYKSET

2.1 Valtakunnalliset

Museoviraston päivittämä inventointi valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista ympäristöistä on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitukselliseksi inventoinniksi kulttuuriympäristöjen osalta 1.1.2010 alkaen.

Mikkelin Pankarannan vanhainkoti ei sisälly Museoviraston laatimaan inventointiin.

2.2 Maakunnalliset

Mikkelin kaupungin rakennuksia inventoitiin seutukaavaa varten vuosina 1972 ja 1984. Maakuntakaavaa varten tietoja tarkistettiin, mutta kattavampaa uutta kulttuuriympäristöinventointia ei tehty.

Mikkelin kaupungin Pankarannan vanhainkoti ei lukeudu maakuntaliiton inventointikohteisiin.

2.3 Paikalliset

Mikkelin kaupungin keskusta-alueen vanhemmasta ja modernista rakennuskannasta ei ole tehty ns. kuntakohtaista perusrakennusinventointia.

Pankarannan vanhainkodin alueen rakennuksia ei ole inventoitu myöskään aikaisemmin laadittujen yleis- tai asemakaavatoiden yhteydessä.

Seuraavassa luettelossa on yhteenveto maakunnan vuoteen 1920 mennessä perustetuista vaivaistaloista sekä niiden päärakennusten säilyneisyydestä ja nykykäytöstä. Tiedot ovat tarpeellisia arvioitaessa Pankarannan vanhainkodin asemaa seudun sosiaalihuollon historiassa ja

laitoksen vanhimpien rakennusten merkittävyyttä huoltotoimen kehitysvaiheiden kuvastajina.

Luettelo Etelä-Savoon ajalla 1860-1920 perustetuista vaivaistaloista

Luettelo perustuu pääasiassa seuraaviin lähdeaineistoihin: Suomen vaivaistalojen matrikkeli vuodelta 1908 ja Etelä-Savon maakuntaliiton inventointitietokanta (9.3.2012).

Vaivaistalot luetellaan ikäjärjestyksessä laitoksen perustamis- tai avaamisajankohdan mukaan. Vuosiluvut kertovat myös päärakennuksen rakennusajan, jollei toisin mainita. On mainittu myös päärakennuksen nykyinen käyttötarkoitus, mikäli se on muu kuin vanhainkotikäyttö.

Tähdellä * merkityt ovat Maakuntakaavan kulttuuriperintökohteita (sr, ma).

Mikkelin pitäjä, Suonsaari, ostettu tila 1867, avattu 1868, ei inventoitu
Vaivaistalo oli välillä vuokrattuna, avattiin uudelleen 1890, jolloin sinne valmistui uusi hoitolaisten asuinrakennus sekä vuosikymmenen lopulla toinen asuinrakennus. 1900-luvun alussa siellä oli viisi asuinrakennusta (asemapiirros, 1939). Vanha päärakennus on purettu, mutta mahdollisesti jäljellä olevista vanhoista asuinrakennuksista pienempi, lautavuorattu rakennus on tuo 1890 rakennettu, jolloin se olisi maakunnan vanhin vaivaistalokäyttöön rakennettu rakennus. Rapattu hoidokkien rakennus on vuodelta 1911. Rakennukset ovat kunnoltaan heikentyneitä ja tyhjillään.

Joroinen*, ostettu tila 1887, toimi 1888-(1912), inventoitu 1984
Vaivaistalon asuinrakennuksina käytetty entisiä Juhalanalan kartanon sahanhoitajan ja työväen asuntoja. [nähtävästi purettu]
Joroinen*, 1912, avattu 1913, inventoitu 1984
Päärakennus (puu), laajennettu 1950-luvulla (kivi)

Mikkelin kaupunki, Pankaranta, avattu 1893, ei inventoitu
Päärakennus (puu), toimistotiloina

Rantasalmi, ostettu tila 1885, avattu 1896 (1886), inventoitu 1996
Nykyiset rakennukset 1920-luvulta, kartanokylpylänä

Pieksämäki, ostettu tila 1892, avattu 1896, inventoitu 1984
Päärakennus (puu), nuorisotalona

Savonlinna*, ostettu 1902, avattu 1903, inventoitu 1996
Päärakennus (puu, 1904), yhdistystoiminnan käytössä

Haukivuori, 1900-l alku, inventoitu 1999
Päärakennus (puu), yritystoiminnan käytössä

Sulkava, ostettu tila 1908, toimi 1907-1930-l?, ei inventoitu
Aloitti maatilan rakennuksissa, ei säilyneisyystietoja
Nykyinen vanhainkoti Hasulan kylällä, inventoitu 1984

Kerimäki, avattu 1911, inventoitu 1996
Päärakennus palanut, nykyinen 1950-luvulta (kivi)

Kangasniemi, ostettu tila 1909, avattu 1912, inventoitu 2004
Päärakennus (puu) purettu, jäljellä kivitalot 1930-luvulta,
lomakartanona

Mäntyharju*, avattu 1911, inventoitu 1984
Päärakennus (puu), tyhjillään

Heinävesi, perustettu 1914, inventoitu 1984
Päärakennus (puu), yritystoiminnan käytössä

Ristiina, ostettu 1917, avattu 1918, inventoitu (2004)
Aloitti maatilan rakennuksissa, päärakennus (puu),
tyhjillään

Punkaharjun, Enonkosken, Juvan ja Puumalan vanhainkodeista ei ollut inventointitietoja. Hirvensalmen entinen vanhainkoti on 1920-luvulta. Vuonna 1908 julkaistun Vaivaistalomatrikkelin mukaan näissä kunnissa ei vielä tuolloin ollut vaivaistaloa, tai niistä ei ollut ilmoitettu tietoja matrikkeliin.

Kuvat: Mikkelin Suonsaaren vanhainkodin kaksi vanhinta rakennusta, lautavuorattu mahdollisesti 1890-luvulta, rapattu 1910-luvulta.³

3 KAAVAT JA SUOJELU

3.1 Seutu- ja maakuntakaava

Etelä-Savon maakuntakaava on 29.5.2009 hyväksytty maakuntavaltuustossa ja vahvistettu ympäristöministeriössä 4.10.2010.

Pankalammen vanhainkodin alue sijaitsee keskustaajaman (A 8.1) ja Mikkelin ydinkeskustan (c 8.40) alueella. Keskustaajaman alue sisältää arvokkaita luonnon- ja kulttuuriympäristökohteita.

Vanhainkodin alue rajautuu kaakossa valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön: **Mikkelin pitäjän kirkonmäki** (RKY 2009, nro 38: Mikkelin maaseurakunnan kirkko ja hautausmaat)

Lammen luoteispuolella on Harjun hautausmaa ja taajama-alueeseen sisältyvä kohde **Harjun kappelin vanha osa**.

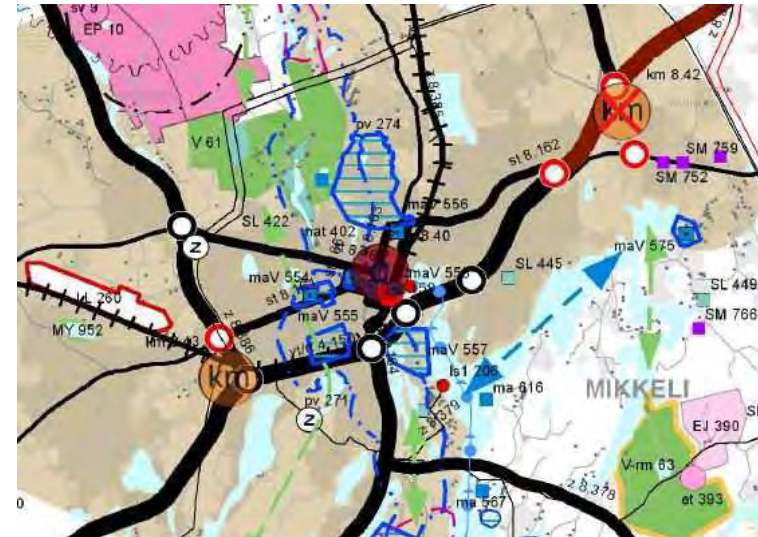
Karttaotteet:

*Ylh. ote Etelä-Savon maakuntakaavasta, 2007
© Etelä-Savon maakuntaliitto.*

*Alh. Etelä-Savon maakuntakaava, ote kulttuuriperintökartasta, Mikkelä
© Etelä-Savon maakuntaliitto.*

Karttaan on merkitty Mikkelin keskustaajaman alueelta arvokkaiksi kulttuuriympäristökohteiksi osoitetut kohteet (punainen pallo ja viivarajaus)

Karttaan on sinisellä renkaalla merkitty Pankarannan vanhainkoti.

3.2 Yleiskaava

Sairaala-aluetta koskee oikeusvaikutukseton Mikkelin yleiskaava 1990-2010, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kokouksessaan 2.7.1990.

Pankalammen vanhainkodin alue, samoin kuin lännessä sijaitseva terveyskeskus, on yleiskaavassa julkisten palvelujen ja hallinnon (PY) aluetta. Vanhainkodin tontti rajautuu pohjoisessa Pankalammen vesialueeseen (W), lännessä Saattotiehen, idässä hautausmaa-alueeseen (EH) ja koillisessa sekä etelässä virkistysalueeseen (V).

Vanhainkodin rakennuksia ei ole osoitettu suojeltaviksi.

3.3 Asemakaava

Voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1975 (vahv. 23.6.1975) suunnittelijana kaupunginarkkitehti Pauli Lehti.

Vanhainkodin kortteli nro 23 on kaavassa sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta (YS). Korttelin rakennusoikeudeksi on merkitty 10 000 k-m³, kerrosluku 1/2 II.

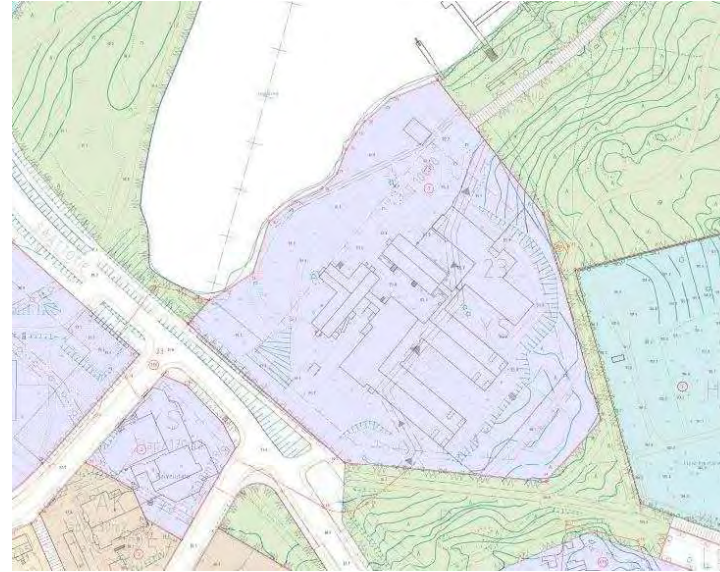
Tontin pinta-ala on 26 009 m².

Pankarannan vanhainkodin rakennuksia ei ole asemakaavassa osoitettu suojeltaviksi.

3.4 Erityislait

Pankalammen rakennuksia ei ole suojeltu millään erityislailta, kuten lailla rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) taikka sitä edeltäneellä rakennussuojelulailta (60/1985).

Muinaismuistolaki (295/1963) suojelee sekä esihistoriallisia että historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Museoviraston ylläpitämän Muinaisjäänösrekisterin (9.2.2012) mukaan Pankalammen ympäristöstä ei ole tiedossa kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä myöskään irtolöytöjä.

Mikkelin kaupungin asemakaavaindeksi, 2012.

Ortokuva / Mikkelin kaupunki.

4 VANHAINKODIN ALUE

4.1 Suunnittelu- ja rakennusvaiheet

4.1.1 Vaivashoidon järjestäminen 1800-luvulla

Kaupungin vaivashoito eriytettiin koko Mikkelin seurakunnan yhteisestä vuonna 1847, ja jonkin verran myöhemmin kaupunkiin perustettiin vaivashoitohallitus. Kaupungissa ei ollut osoitettu erityistä laitosta vaan köyhiä vaivaisia avustettiin ja maistraatti järjesti vaivaishuutokauppoja. Ruotuhoidosta luovuttiin 1800-luvun lopulla, koska sen tyyppisesti omavaraistalouteen kuuluneena hoitomuotona ei katsottu enää sopivan rahatalouteen ja työnjakoon perustuvaan yhteiskuntaan. Sen sijaan elätehoidokkien määrä kasvoi koko 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun.⁴

Elätehoito erosi muista huoltomuodoista siinä, että se perustui vapaaehtoisuuteen. Avuntarpeessa olevia sijoitettiin hoitosopimuksilla kaupungin lähistöllä sijaitseviin maalaistaloihin. Hoitajaksi ryhdyttiin yleisesti tehtävästä maksetun korvauksen ja hoidokkien työvoiman takia. Kun vaivashoidosta vastaavien pyrkimyksenä oli minimoida huoltokustannukset, siirryttiin 1800-luvun puolivälissä yleisesti huutokauppamenettelyyn, jossa hoitotehtävän sai sen vähimmällä maksulla ottamaan tarjoutunut. Vaivaishuutokaupat olivat laajimmillaan 1870- ja 1880-luvuilla. Vaivaishuutokauppojen ihmisarvoa loukkaaviin muotoihin kohdistunut julkinen arvostelu heräsi 1880-luvulla ja niihin alettiin suhtautua kielteisesti. 1890-luvun alussa vaivaishuutokaupat kiellettiin, mutta vielä 1910-luvulla niitä järjestettiin.

Mikkelissä vapaaehtoista huoltotyötä tekemään syntyi 1855 rouvasväenyhdistys, joka keskittyi toiminnassaan köyhien perheiden lasten auttamiseen ja kouluttamiseen, mutta myöhemmin antoi taloudellista tukea myös vanhuksille.⁵

Vaivaisten eli vanhusten, orpolapset, vammaisten ja mieleltään sairaiden laitoshoidon ja vaivaistalojärjestelmä perustui vuoden 1879 vaivashoitoasetukseen. Asetus vaati kuntia laatimaan vaivashoito-ohjesääntönsä. Ilman kuvernöörin vahvistamaa ohjesääntöä oli lähes

mahdotonta saada Senaatilta edullista lainaa vaivaistalojen rakentamiskustannuksiin.

Vaivaistalon suunnittelu

Ratkaiseva edistysaskel Mikkelin vaivaistalohankkeessa otettiin sen jälkeen, kun lokakuussa 1889 vaivashoidontarkastaja G. A. Helsingiukselta oli tullut ilmoitus senaatilta haettavista vaivaistalojen rakennuslainoista. Joulukuussa 1890 kaupungin valtuusto asetti valiokunnan valmistelemaan kysymystä vaivashoitokartanon rakentamisesta kaupunkiin. Valiokunnan jäseninä olivat tuomari F. W. Hjelman, tohtori J. A. Backman (1891 hänen tilalleen tuli tohtori H. G. Hällström) ja kauppias A. Manninen. Tarvittiin kuitenkin vielä Vaivashoitohallituksen tarkastajan lähettämä kiertokirje koskien ”hulluinhuoneen perustamista kunnan mielisairaita vaivaisia varten” ennen kuin hanke syksyllä 1891 eteni suunnitelma-asteelle.

Valiokunta esitti 25.6.1892 laatimassa selvityksessään vaivaistalon rakennuspaikaksi pientä nurmikenttää Pankalammen ja Maalaiskirkon välillä, ”paikka kun oli tarpeeksi syrjässä kaupungista ja muuten erittäin sopiva tarkoitukseen”. Paikka katsottiin hyväksi helpon vedensaannin puolesta sekä siinä, että läheltä oli mahdollista saada tarpeellinen määrä viljelysmaata. Paikan sijainti kaupungin tonttipiirin ulkopuolella mahdollisti rakennusten kattamisen päreillä. Lisäksi kiveyksen eli kivijalan, jota ei katsottu tarvitsevan hakkaamalla tasoittaa, tarpeet olivat osaksi saatavilla aivan läheltä.⁶

Valtuusmiehet hyväksyivät 18.11.1892 pidetyssä kokouksessaan esitellyn rakennuspaikan sekä valiokunnan laatiman pohjapiirustuksen rakennettavalle talolle, päättäen samalla, että huoneiden tuli olla sisältä 5 ¼ vanhaa kynnärää korkeat ja että ulkokatto tehdään päreistä ilman koristuksia.

Valiokunta tilasi arkkitehti W. A. Tötterströmiltä suunnitelman vaivaistalon pohjapiirustukseksi. Suunnittelussa tuli ottaa huomioon valiokunnan laatima ehdotus tarvittavista tiloista sekä valtuuston linjaukset huonekorkeuksista ja katemateriaalista.

Vaivaistalon rakentaminen

Kaupungin rahatoimikamari sai marraskuussa 1892 valtuustolta kehotuksen aloittaa vaivaistalon rakennustyöt ja ryhtyä teettämään rakennukselle kivijalkaa.⁷ Tammikuussa 1893 alkoi hirsien kaataminen kaupungin metsästä talon rakennustarpeiksi. Kevään ja kesän aikana valmistui päärakennus ja sairasosasto sekä ulkorakennus.

Lokakuussa 1893 vaivaistalon johtajattaren paikkaan valittiin neiti Hammarin Mikkelistä. Ensimmäinen hoidokki muutti taloon 1.11.1893. Seuraavana vuonna valmistui mielisairaille, osin vanhasta paikalle siirretystä hirsirakennuksesta (ilm. entinen palotornirakennus), oma talo satamamestari, sivutoiminen kaupungin rakennusmestari O.V. Hokkasen piirustusten mukaisesti.

Vaivaistalossa oli potilassijoja 42 hoidokille yleisellä ja sairasosastolla sekä 8 mielisairaille.⁸ Hoidokit asuivat isoissa huoneissa, joissa jokaiselle oli tehty näköeristetty oma koppi. Mielisairasosastolla oli myös suljettuja sellejä. Mikkelissä Vaivaishoitohallituksen ohjesääntö uusittiin vaivaistalon avaamisen jälkeen 1893, ja 1912 valmistui siitä täydennetty laitos.

Mikkelin kaupungin vaivaistalo rakennettiin aikakaudelle tyypillisenä ns. maatilavaivaiskotina keskustan ulkopuolelle. Vuonna 1908 julkaistussa Suomen Vaivaistalojen matrikelissa mainitaan kaupungin vaivaistalolla olevan muutamia sikoja ja kesäisin yksi lehmä. Yleisesti kunnissa päätöksentekijöitä viehätti ajatus huoltolaitoksen toiminnan omavaraisuudesta. Tavoitteeksi asetettiin, että köyhäinhoitolaitos viljelyksiensä ja karjatalouden kautta olisi mahdollisimman itsekannattava. Työvelvoite perustui erilaiseen potilasryhmään kuin tänä päivänä; potilaat tulivat vaivaistaloon enemmänkin sosiaalisin kuin terveydellisin syin ja olivat useimmiten edelleen kykeneviä ruumiilliseen työhön. Vielä vuonna 1943, laitoksen täyttyessä 50 vuotta, oli silloin kunnalliskodiksi kutsutun laitoksen viljelyksessä n. 11 ha:n suuruinen maa-ala, jolla kasvatettiin mm. karjanrehua, keittiökasveja ja perunaa.⁹

Suunnittelija

Arkkitehti W. A. Tötterström toimi Mikkelissä vt. lääninarkkitehtina, kun häneltä tilattiin vaivaistalon piirustukset. Arkkitehdin työtä ohjasi ”Vaivaistalon rakennusta varten” asetetun valiokunnan laatima pohjapiirustus, joka mukaili ”kaupungin vaivaishoitohallitukselle virallisesti lähetettyjä kaavoja” eli viitattiin vuonna 1891 saatuihin vaivaishoidon tarkastajan G. A. Helsingiuksen kiertokirjeen sisältämiin vaivaistalojen mallipiirustuksiin.

Arkkitehti Tötterström on signeerannut Mikkelin kaupungin Vaivaistalon rakennusten pääpiirustukset joulukuussa 1892 ja tammikuussa 1893.

Wilhelm Amatius Tötterström (4.11.1860, Helsinki – 6.10.1933, Helsinki) suoritti arkkitehdin tutkinnon Suomen polyteknillisessä opistossa 1885. Seuraavana vuonna hän aloitti ylimääräisenä arkkitehtina Yleisten rakennusten ylihallituksessa. Hän toimi ensin vt. lääninarkkitehtina Mikkelissä vuodesta 1891 ja sitten Oulussa vuodesta 1894 kunnes sai nimityksen lääninarkkitehdiksi 15. lokakuuta 1895. Vuosina 1902–1907 hän toimi jälleen Mikkelin lääninarkkitehtina ja tämän jälkeen Hämeen lääninarkkitehtina vuoteen 1914 asti, jolloin siirtyi Yleisten rakennusten ylihallituksen I arkkitehdiksi. Hänen suunnittelemaansa rakennuksia Mikkelissä ovat mm. Mikkelin VPK:n talo (nyk. Mikkelin teatteri) 1893[2] ja Mikkelin maanmittauskonttorin laajennus 1903. Hän on suunnitellut myös mm. Kunnalliskodin Hämeenlinnaan 1902[4], Oulun lyseon voimistelusalin (nyk. arkkitehtuurin osaston kirjasto) 1895 ja Kemin leipätehtaan 1897[3].

Tietotaulu

PANKALAMMEN ALUEEN MAISEMAHISTORIA V: EEN 1900

Mikkelin kaupunki perustettiin vuonna 1838 Mikkelin pitäjän kirkonkylään, kruunulle kaupungin perustamista varten ostettujen Maunukselan ja Oikkolan kantatalojen maalle.

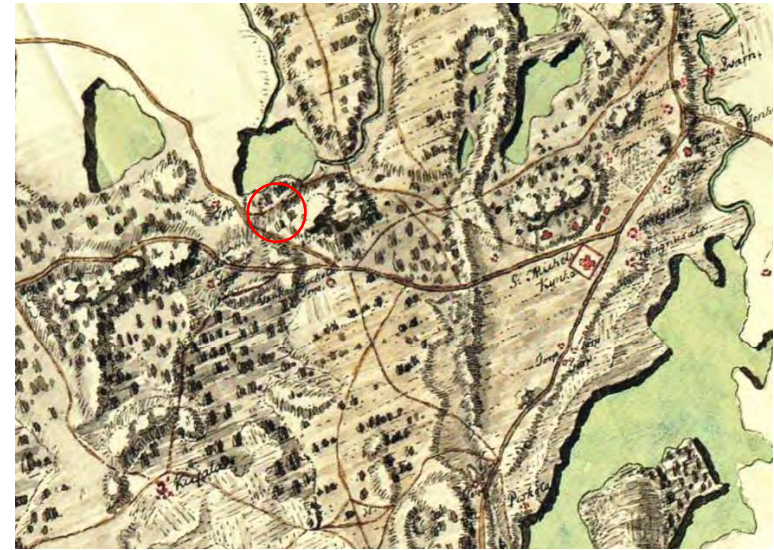
Pankalammen ympäristön vanhinta rakennettua ympäristöä edustavat tiet. Nykyinen Otavankatu pohjautuu keskiaikaisperäiseen yleiseen vallanmaantiehen, joka johti Hämeenlinnasta Mikkelin kautta Savonlinnaan. Tien syntyvaiheet on liitetty Olavinlinnan perustamiseen 1470-luvulla. Tältä Suureksi Savontieksi nimetyltä maantieltä erkani jo varhain tie Kangasniemelle. Tien vanhaa linjausta on nykyinen Vanha Kangasniementie, joka on jäänyt pääosin kevyenliikenteentieksi. Nykyinen Saattotie kulkee Pankalammen vanhainkodin jälkeen vanhaa tiekäytävää luoteeseen.

Vanhon maanteiden risteysalueen kehityksen kannalta tärkeä maankäyttölinen muutos tapahtui 1817, jolloin Mikkelin pitäjän uusi kirkko hautausmaineen valmistui vallanmaantien varteen, Kaukolan torpan maalle. Nykyäänkin kirkolliset rakennukset ja alueet ovat Pankalammen alueen kaupunkihistoriallisesti merkittävimmät ympäristötekijät.

Ennen kirkon perustamista oli alueella harvakseltaan asutusta ja pieniä peltolohkoja. 1700-luvun jälkipuolella laadituista kartoista nähdään, että Heinolantien eli Suuren Savontien varrella oli torppia, kuten "Uusi Kaukolan torppa" ja "Vanha Kaukolan torppa"; vanhasta asutuksesta juontui myös nimi tälle kaupunginosalle. Vuoden 1847 pitäjänkartassa näkyy selvästi, että yksi torpista on Pankalammen etelärannalla, vanhainkodin tontilla.

Pankalammen alue liitettiin vuonna 1838 tuolloin kaupungiksi perustettuun Mikkelisiin. Mikkelin pitäjän kirkko ja sitä ympäröivä torppariasutus jäivät kuitenkin ensimmäisten (1837, 1869, 1883 ja 1898) asemakaavojen ulkopuolelle.

Seurakunnallinen toiminta laajeni Kiiskimäeltä Pankalammen luoteispuolelle 1895, jolloin uutta kaupunkiseurakuntaa varten perustettu hautausmaa vihittiin käyttöön. Hautausmaahan aloitettiin Lahalammen puoleiselta alueelta.

Rekognosointikartta 1776-1805 / Sprengtportenin Savon kartasto. SKS.

Pitäjäkartta lehti 3142 05, 1848 / Kansallisarkisto

4.1.2 Lisärakentaminen 1900-luvun alkupuolella: vaivaistalosta kunnalliskodiksi

Mikkelin kaupungin vaivaistalossa oli vuoden 1904 lopulla hoidettavana 14 miestä, 22 naista, 15 lasta ja 9 mielisairasta eli yhteensä 60 henkeä. Laitoksessa oli tuolloin 13 huonetta ja 8 koppia. Vakavan tilanpuutteen vuoksi Vaivashoitohallituksen esitys keskimmäisen rakennuksen eli sairaosaston laajentamisesta neljällä huoneella sai valtuuston hyväksynnän kesällä 1905.¹⁰

Kuntien vapaaehtoisuuteen perustuva köyhäinhoito muuttui velvoittavaksi vuonna 1922 annetulla köyhäinlaitoilla. Mikkelissä huoltotoimen asioita hoiti köyhäinlaitokunta, vuodesta 1937 huoltolaitokunta. Näkyvintä oli Pankalammella sijaitsevan vaivais- eli köyhäntalon, nyt asetuksen mukaisesti kunnalliskodiksi kutsutun laitoksen toiminta.

Uuden köyhäinlaitolain tavoitteena oli eri hoidokkiryhmien eriyttäminen omiin laitoksiinsa. Tavallisesti entiset vaivaistalot olivat muotoutuneet sekahuoltolaitoksiksi. Mikkelin kunnalliskodissa toiminta keskittyi köyhiin ja sairaisiin ikäihmisiin sekä mielisairaisiin. Alusta lähtien oli ollut tavoitteena erilliset tilat sairaita ja mielisairaita varten. Nähtävästi ei enää 1920-luvulla ollut kuitenkaan lapsia hoidokkeina, sillä kaupungissa toimi useampikin yhdistys lasten hyväksi.

Mikkelin läänin mielisairaiden sijoitustilanne heikkeni 1920-luvun alussa, kun lääninsairaalan yhteydessä ollut mielisairasosasto suljettiin (1921) tilanahtauden ja muiden epäkohtien vuoksi. Osasto oli perustettu 1800-luvun loppupuolella mielisairaiden vastaanottolaitokseksi. Mielisairaanhoidoa tarvitsevat potilaat sijoitettiin lakkauttamisen jälkeen kotikunnasta riippuen Kuopion Niuvanniemen ja Tampereen Pitkäniemen mielisairaaloihin sekä Viipurin lääninsairaalan vastaanottolaitokseen. Köyhäinhoidollisin perustein potilaista sijoitettiin myös kuntien kunnalliskotien mielisairassijoille, mm. Pankarantaan. Mikkelin läänin piirimielisairaalan perustava kokous pidettiin heinäkuussa 1920. Tuolloin läänin kaikki kunnat sitoutuivat vähintään 110 sairaansijan piirimielisairaalan perustamiseen. Mikkelin Moisioin piirimielisairaala vihittiin käyttöön 12.11.1927.

Mikkelin kunnalliskodin sairaosaston yhteyteen 1900-luvun ensimmäisellä kymmenellä rakennetut lisätilat eivät olleet poistaneet yleisen osaston tilanpuutetta ja potilaspaiikkojen vajuusta. Vuonna 1923 oli päärakennuksessa 18 ja sairaalarakennuksessa 24, yhteensä 42

potilassijaa. Saman vuoden joulukuussa päättivät valtuutetut jättää kunnalliskodin laajennuskysymyksen rahatoimikamarin ja köyhäinlaitokunnan yhdessä valmisteltavaksi.¹¹ Parissa vuodessa valmistunut ehdotus sisälsi kaupungininsinöörin T. Pessan (työtä jatkoi H. Kuokkanen) laatiman rakennussuunnitelman, joka perustui pääasiassa arkkitehti Martti Paalasen lähettämään luonnokseen ja köyhäinlaitokunnan asettaman pienen valiokunnan antamiin ohjeisiin. Lokakuussa 1925 valtuustolle esitetyn rakennussuunnitelman mukaan saataisiin päärakennukseen 22 ja sairaalarakennukseen 2 eli yhteensä 24 uutta potilassijaa. Valtuusto hyväksyi ehdotetut muutokset kunnalliskodin päärakennuksessa ja sairaalarakennuksessa. Rakennustyöt toteutettiin ajalla 1925-27.¹² Päärakennuksen luoteisseinälle valmistui lisäosa, johon tuli ruokasali ja johtajattaren asunto. Rakennusta jatkettiin lounaaseen osalla, johon tuli kaksi hoidokkien asuntohuonetta käytävineen ja kellariin miesten käsityöpaja ja leipomohuone. Sairaalaosastoon, seiniä muuttamalla, tehtiin tilat päivähuoneelle ja tuberkuloosiosastolle. Lisärakennusten ulkoasu noudatti vanhan osan tyyliä.

Vuoden 1931 esikaupunkiliitos pakotti jälleen kunnalliskodin laajentamiseen. Tilanpuutetta oli ennen kaikkea mielisairasosastolla pitkäaikaispotilaiden johdosta. Mielisairasosaston laajennus valmistui 1935, minkä jälkeen voitiin aikaisempaa paremmin toteuttaa sekä sairaiden että mielisairaiden erottaminen muista kunnalliskodin hoidokeista.

Kunnalliskodille rakennettiin näihin aikoihin myös uusia maatalousrakennuksia. Vuonna 1926 valmistui sikala punaisista tiilistä rautabetonilaipiolla, sekä sen ja navetan väliin lantasailiö puusta, betonipohjalla ja kaivolla. Piirustukset laati nähtävästi kaupungininsinööri T. Pessa.¹³

Tietotaulu

IV KAUPUNGINOSA AJALLA 1900-1940

Pankarannan vanhainkoti sijaitsee 4. kaupunginosassa, joka muodostettiin vuonna 1917 vahvistetussa asemakaavassa. Uutta kaavaa varten järjestettiin asemakaavakilpailu, mutta yhtäkään kilpailuehdotuksista ei pidetty täysin toteutettavana, joten ensimmäistä palkintoa ei jaettu. Kaupungin lounaisosaan Pankalammen suunnalle, 4. kaupunginosaan, laadittiin kaava pitkälti toisen palkinnon saaneen arkkitehtuuritoimisto Jung & Bomanssonin laatiman ehdotuksen pohjalta. Valtuusto poisti Pankalammen ja uuden hautausmaan väliin suunnitellun tehdasalueen. Kaavassa vaivaistalon ympärille suunnitellut asutokorttelit keskittyivät vanhan Kangaslammentien länsi- ja eteläpuolelle, Pankalammen ympäristö jäi etelärannan yhtä korttelia lukuun ottamatta kaavoittamatta.

Uutta Pankalammen maisemissa olivat jo ennen kaavan vahvistamista, 1913, kaupungin rakennuttamat miesten ja naisten uimahuoneet suoja-aitauksineen. Samalle paikalle perustettiin 1920-luvun lopulla uimalaitos.

Laihalammen eteläpuolella kaava ei lähtenyt toteutumaan ja alueelle tehtiinkin asemakaavan muutos, joka vahvistettiin 1938. Asemakaava-arkkitehti Otto-I. Meurmanin suunnittelema kaava toi aikaisemman aukoiden ja säteittäisten katujen rajaamien monimuotoisten korttelien tilalle kehätiet ja yhdenmukaisen tontituksen.

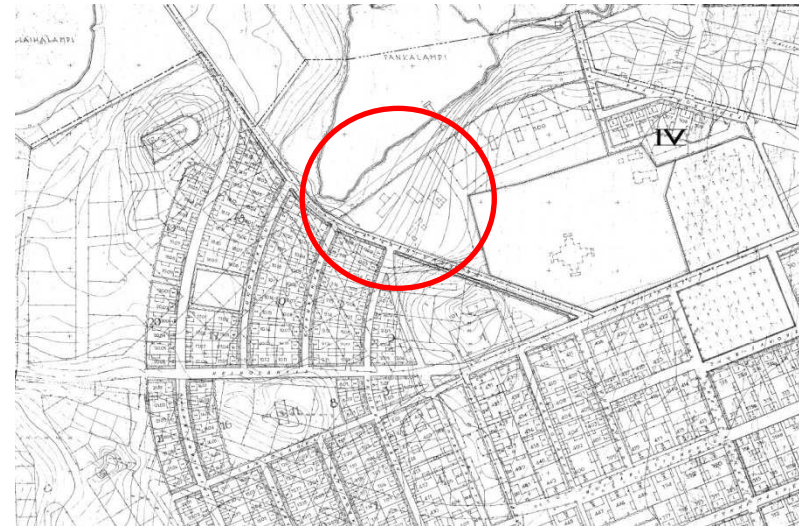
Pankalammen länsipuolella sijaitsevalle hautausmaalle valmistui arkkitehti Martti Välikankaan suunnittelema Harjun kappeli 1937. Hautausmaan laajeni siunauskappelin eteläpuolelle vuonna 1947. Uuden alueen suunnitteli arkkitehti Viljo Rewell.

Kuva: Ote vuoden 1953 peruskarttapohjasta /Maaperäkarta Maatalouskoelaitoksen maatumkimusosasto 1953. (ei GTK:n maalajityyppejä)

Mikkelin kaupungin asemakartta, värillinen 1931 (Piponius, Senaatti vahvistanut 6.12.1917). Ruskealla on merkitty rakennetut tontit Tilgmannin kivipaino H:ki.

Kuva: Ote Otto-I. Meurmanin laatimasta asemakaavasta vuodelta 1938. Pohjalla näkyy vuoden 1917 kaavan korttelijako.

4.1.3 Sotien jälkeinen rakennuskausi: kunnalliskodeista vanhainkodeiksi

Vuoden 1956 huoltoapulaki säilytti kuntien velvollisuutena ylläpitää kunnalliskoteja. Huoltoapulain mukaan ”sellaisia huoltoavun tarpeessa olevia henkilöitä varten, jotka ei voida tarpeen mukaisesti avustaa tai hoitaa kodissaan taikka sopivasti sijoittaa yksityiskoteihin, tulee kunnalta olla tarvetta vastaava kunnalliskoti tai sosiaalihallituksen suostumuksella vanhainkoti tai huoltolaitos.” Kunnalliskoti määriteltiin huoltolaitokseksi, jossa lain mukaan ”oli järjestettävä sekä yleinen osasto että sairaosasto,” mutta huoltoapulaki jätti yleisen osaston ja vanhainkodin käsitteen tarkemman määrittelyn avoimeksi. Vuoden 1952 mielisairaalain perusteella kiellettiin mielisairaiden sijoittaminen vanhainkodin tai sairaskodin yleiselle osastolle, mutta kunnalliskotiin voitiin sijoittaa muista osastoista eristetty mielisairasosasto. Monissa maalaiskunnissa kunnalliskodin yhteyteen rakennettiin erillinen B-sairaalarakennus mielisairaita varten. Mikkelin Pankarannassa tähän ei ollut tarvetta. Sen sijaan vuonna 1961 kunnalliskodin yhteydessä ollut mielisairasosasto suljettiin, koska potilaspaiikkoja vapautui kaupungin käyttöön keskussairaalaista ja Moisio Tuukkalan B-mielisairaalaista.¹⁴

Mikkelissä vanhusten hoitopaikkojen tarve lisääntyi sodan jälkeen, koska hoitorakennusten suunnittelu ja tilat olivat jääneet vanhanaikaisiksi. Sosiaaliministeriö antoi vuonna 1954 kaupungille luvan olla rakentamatta uudelleen kunnalliskodin sairaosastoa. Parempana ratkaisuna pidettiin tilalle rakennettavaa sairaskotia kroonisten tautien sairaalan alaiseksi. Päätös erillisen sairaskodin rakentamisesta tehtiin vasta 1961 eli sairaosasto toimi vanhainkodin yhteydessä vielä 1960-luvun alussa.¹⁵

Mielisairas- ja sairaosastojen lakkauttamisen jälkeen kunnalliskodin kaikki kolme hirsirakennusta peruskorjattiin hyvin kokonaisvaltaisesti (päätös 1962) helsinkiläisen Arkkitehtitoimisto Eino Tuompon laatimien korjaussuunnitelmien mukaan. Hoitopaikkojen enimmäismäärän kaupunginvaltuusto rajasi 42 paikkaan, mikä oli vähän väestöön nähden.¹⁶

Näihin aikoihin, 1960-luvun lopulla, alettiin yleisesti Suomessa kunnalliskotien sijaan puhua vanhainkodeista, koska vanhusten osuus hoidettavissa alkoi lisääntyä. Vanhainkodeissa hoidettiin kuitenkin edelleen 1970-luvulla muitakin kuin vanhuspotilaita, niissä oli esimerkiksi työikäisiä pitkäaikaissairaita. Dementiapotilaiden määrä alkoi kasvaa 1970-luvulta lähtien.

1970-luvun laajennus

Mikkelissä vanhainkodin lisärakentaminen käynnistyi syksyllä 1971. Kaupunginhallituksen päätöksellä¹⁷ vanhainkodin laajennuksen suunnittelijaksi nimitettiin arkkitehti Eero Jokilehto Mikkelistä ja sosiaalilautakunnan päätöksellä perustettiin vanhainkodin laajennussuunnittelutoimikunta.¹⁸ Toimikunnan ensimmäisessä kokouksessa otettiin esille ongelmallisena toimintatilojen hajakeskitys neljään eri rakennukseen, joka estää joustavan sisätiloissa tapahtuvan liikkumisen, heikentää henkilökunnan työtehoa ja aiheuttaa lisätyövoimatarvetta. Tavoitteeksi asetettiin esimerkiksi keskitetty ruokasali ja keittiö sekä riittävät huonetilat toimintaterapian käyttöön. Lisäksi toimikunta yhtyi arkkitehdin näkemykseen siitä, että rakennus tulisi toteuttaa yksikerroksisena.¹⁹

Kaupunginvaltuusto kokouksessaan 13.11.1972 hyväksyi toimikunnan laatiman vanhainkodin laajentamista koskevan huonetilaohjelman. Samassa kuussa voimaan tullut laki huoltoapulain muuttamisesta (766/72) aiheutti kuitenkin viivästystä Mikkelissä vanhainkodin laajennushankkeessa. Uuden lain mukaisesti tuli vanhainkodin laajennussuunnitelmasta ja rakennuspiirustuksista hankkia sosiaalihallituksen lausunto sekä laatia mm. alueellisen kokonaisuuden huomioon ottava yleissuunnitelma vanhusten huollon järjestämisestä.²⁰ Toukokuussa 1975 sosiaalihallitus antoi puoltavan lausunnon Mikkelin vanhainkodin laajentamisesta ja tilaohjelmasta. Muutamissa tilaohjelmaa koskevissa kommentteissa suositeltiin isojen tilojen sijaan pienempiä oleskelu- ja ruokailutiloja. Toisaalta esitettiin suunniteltavaksi suurimmaksi tilaksi monitoimitilaa.

Vanhainkodin laajennusosa otettiin käyttöön 1978. Laajennuksen jälkeen potilaspaiikkaluku nousi 89:ään. Laajennuksen tieltä pihapiiristä purettiin pitkä osin hirsirunkoinen aitta-liiterirakennus. Ylempää rinteestä hävitettiin maakellari. Muut talous- ja ulkorakennukset oli purettu jo aikaisemmin 1960-luvun saneerauksen yhteydessä.²¹

Suunnittelija

Vanhainkodin laajennuksen suunnittelijaksi vuonna 1971 valitulla arkkitehti Eero Jokilehdolla oli jo tuolloin pitkä ura takanaan Mikkelissä.

Vanhainkodin uudisrakennuksen eli D-rakennuksen pääpiirustukset ovat vuodelta 1975, useita pieniä muutoksia 1975-77.

Eero Ilmari Jokilehto (17.7.1907 Helsinki – 1995) valmistui arkkitehdiksi Suomen Teknillisen Korkeakoulun arkkitehtilinjalta vuonna 1936. Aluksi Jokilehto toimi arkkitehtina professori Jussi Paatelan ja Erkki Huttusen arkkitehtitoimistoissa suunnitellen mm. Helsingin Sokoksen ja Postitalon julkisivut. Mikkelin kaupunginarkkitehtina Eero Jokilehto oli vuosina 1945-1952 ja valtion kiinteistöistä huolehtivana lääninarkkitehtina vuosina 1957-1970. Näiden virkatehtävien hoitamisen lisäksi hänellä oli myös oman arkkitehtuuritoimisto 1950-luvulta 1970-luvulle. Monet Mikkelin kaupungin julkisista rakennuksista ovat hänen piirtämiään, kuten Mikkelin kirjasto, Valtion virastotalo ja Mikkelin kaupungin vanhainkoti. Ennen kaikkea Jokilehto on suuren määrän asuin- ja liikerakennuksia suunnitelleena ja myös kaupungin asemakaavoitukseen työnsä puolesta osallistuneena arkkitehtina vaikuttanut suuresti Mikkelin keskustan kaupunkikuvan kehittymiseen. Tunnetuimpia rakennuksia on Jamankulma, jossa sijaitsevat alkuun A. Toivakka Oy ja Länsi-Savo Oy. Jokilehto on suunnitellut myös lukuisia yksityiskoteja ja muita asuinrakennuksia Mikkelin seudulle.

1990-luvun laajennus

Vanhainkodin viimeisin lisärakennus suunniteltiin dementiaosastoksi. Pankarannassa oli panostettu henkilökunnan dementiaosastotilaiden hoidon osaamiseen jo 1970-luvun lopulta lähtien. Silloisen vanhainkodin johtajatar Mirja Tarssosen aktiivisen toiminnan tuloksena perustettiin Mikkelin seudulle dementiayhdistys vuonna 1989.

Dementiaosastotilaiden hoidon erityistarpeet huomioiden uuteen rakennukseen suunniteltiin oma saunaosasto, tilavat asuinhuoneet (23,5 m²) WC- ja suihkutiloihin sekä avarat käytävät ja yhteiset päivä- ja ruokailutilat.

Lisärakennus valmistui vuosituhannen vaihteessa. Urakkakilpailu järjestettiin maaliskuussa 1999.

Lisärakennuksen tieltä purettiin vanha mielisairasosasto. Rakennuslupahakemuksessa todetaan rakennuksen olevan heikossa kunnossa ja eri tasossa muihin rakennuksiin nähden. Purettavan rakennuksen tilalle ilmoitetaan suunnitelluksi uutta 20-paikkaista vanhainkotiyksikköä.

Suunnittelija

Vanhainkodin viimeisimmän lisärakennuksen suunnitelmat laatinut arkkitehti Pauli Lehti oli ollut Mikkelin kaupunginarkkitehtina vuodesta 1972.

Lisärakennuksen eli uuden C-rakennuksen pääpiirustukset on signeerattu vuonna 1999.

Pauli Lehti (3.8.1938 Simpele) valmistui arkkitehdiksi Oulun Yliopiston Teknillisestä Tiedekunnasta vuonna 1969. Hän oli Jyväskylän kaupungin rakennusviraston toimistoarkkitehtina 1969-70 ja Mäntän kauppalan kauppalanarkkitehtina vuoteen 1972, jolloin hänet valittiin Mikkelin kaupungin rakennusvirastoon kaupunginarkkitehdiksi. Vanhainkodin lisärakennus oli hänen viimeisiä suunnittelutöitään kaupungin arkkitehdin virassa, sillä hän jäi eläkkeelle vuonna 1999.

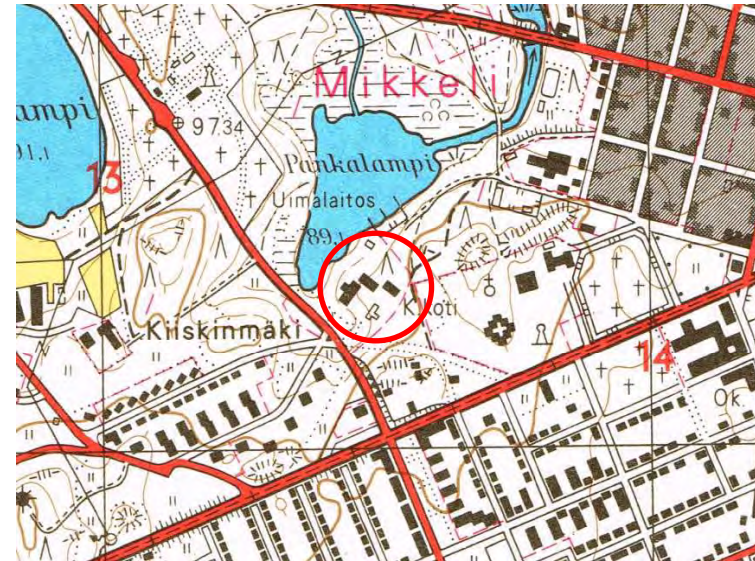
Tietoruutu

IV KAUPUNGINOSA AJALLA 1940-2012

Vuosien 1917 (Piponius) ja 1938 (O-I Meurman) asemakaavoihin sisältyneet suunnitelmat Kiiskinmäelle ja Pankalammen etelärannalle rakennettavista asuntokortteleista eivät toteutuneet. Meurmanin kehäkatukorttelisuunnitelmien tilalle tulivat vuoden 1956 (M. Riihelä) asemakaavamuutoksen suoraviivaiset kadut ja tiet (Kiiskinmäenkatu, Vesitorninkatu) pientalo- ja kerrostalokortteleineen. Pankalammen rannat pysyivät rakentamattomina, myös kirkonmäen pohjoisrinteen huvilatontit oli poistettu ja rinne jätetty viheralueeksi. Jo Meurmanin kaavasta oli jätetty pois aikaisempiin kaavoihin sisällynyt suora katu lammen etelärannalta; vanha tieura jäi käyttöön keskustasta uimalaitokselle johtavana kävelytienä.

Kiiskinmäen ja kirkonseudun katuverkon uudistaminen käynnistyi 1960-luvun alkupuolella. Ensimmäinen ehdotus (asemakaavamuutos 4.4.1964 P. Autere) Otavankadun ja vanhan Kangasniementie risteyksen uudeksi paikaksi ei sellaisenaan toteutunut. Lopullisesti nykyinen Saattotien linja vahvistettiin 23.6.1975 vahvistetussa asemakaavamuutoksessa. Samassa kaavassa vanhainkodin tontin rakennusoikeutta lisättiin entisestä 1 500 m²:stä 10 000 m²:iin. Saattotien ja Kiiskinmäenkadun risteykseen rajautuvat tontit osoitettiin kaavassa sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (Ys). Nykyinen terveyskeskus valmistui 1977. Seuraavalla vuosikymmenellä rakennettiin hammaslääkärikeskus (1980) sekä invalidien palvelutalo ja päiväkeskus. Harjun hautausmaa laajeni 1960-luvulla Laihalammen eteläpuolelle.

Pankalammen alava soistunut pohjoisranta pienten jokiuomien välillä koki suuren ympäristömuutoksen 1980-luvun lopulla, kun alue valittiin konsertti- ja kongressitalo Mikaelin rakennuspaikaksi. Professori Arto Sipisen suunnittelema edustusrakennus valmistui 1989.

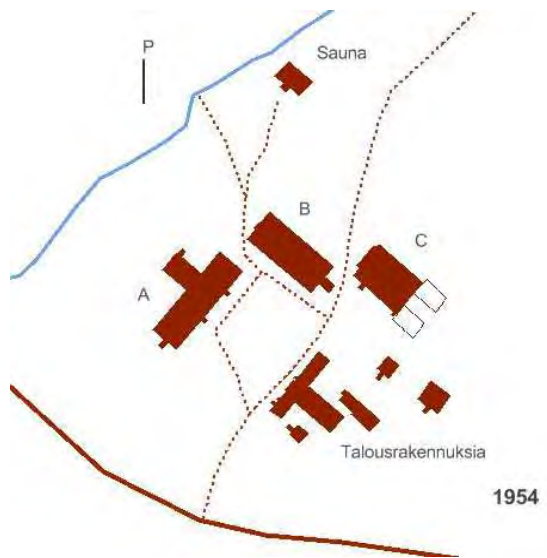
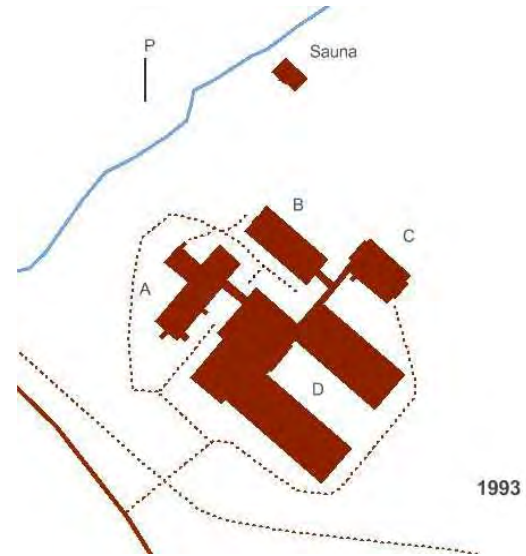
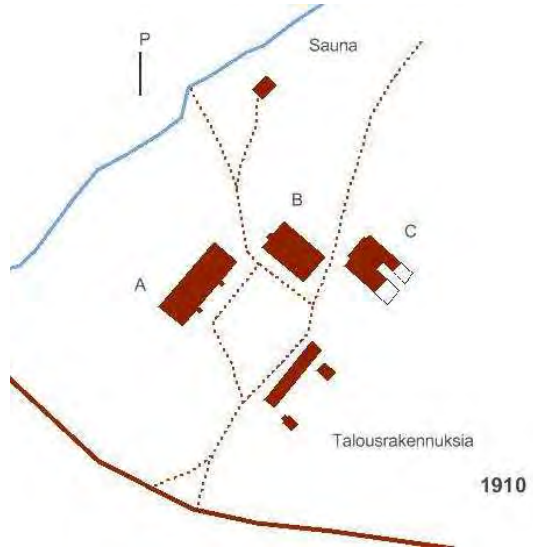

Peruskartta 1:20 000, lehti 3142 05, 1969, kart. 1965. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 2011 © Mikkelin kaupunki

4.2 Karttaesitys tontin rakennusvaiheista

Kuva: Rakennukset vasemmalta oikealle: Pankalammen Uimala ja vanhainkodin sauna, purettu C-rakennus, B- ja A-rakennukset. / Viistokuva vuodelta 1961 © Veljekset Karhumäki (julkaisulupa)

Kuva: Saattotie on rakenteilla. Ranta-alueet päärakennukselta saunalle ovat vielä peltotoina/niittyinä sekä hyötypuutarhana. A-rakennuksen edustalla on lipputanko ja hiekkakäytävien rajaamat nurmialueet puu- ja pensasisutuksin. / Ote ortokuvasta, 1960-luvun ap. / Mikkelin kaupunki.

Kuva: Vanhainkodin rakennukset ennen 1964 tehtyä saneerausta. /Suur-Savon museon valokuvakokoelma (ks. viereinen suurennos)

Kuva: Lähikuva A- ja B-rakennuksista. Ikkunat ja ulkoverhous 1890-luvun asussa. Sisäänkäynnit ilman suojaavaa katosta. / Suur-Savon museon valokuvakokoelma

4.3 Pankaranta vuonna 2012

Pankarannan tontilla on nykyään tiivis sisäänpäin kääntynyt laitoskokonaisuus, joka tulosuunnilta rajautuu pysäköintialueisiin. Puurakennusten rajaaman eduspihan täyttäminen rakentamisella on jättänyt puutalojen pääfasadien eteen ahtaat sisäpihat. Ainoa selvästi ulospäin julkiselta vaikuttava sisäänkäynti on 1970-luvulla rakennetussa osassa ja ajan tapaan niukasti korostettuna. Edellisen sivun viistokuvissa näkyvä puistomaisuus on saanut väistyä rakentamisen ja pysäköintialueiden tieltä.

Sisäpihojen nykyinen intiimi ja sokkeloinen luonne perustuu 1970-luvun lisärakentamisessa valittuun matalaan ja suorakaideruudukkoon perustuvaan rakennustapaan, jossa luonnonvalon saanti rakennuksen ylärinteen puoleisiin asuintiloihin maksimoitiin valopihan avulla. Piha-alueen sokkeloisuutta on lisännyt maanpäälliset yhdyskäytävät, joilla on mahdollistettu joustava siirtyminen rakennuksesta toiseen. Viimeinen 1990-luvun lopussa toteutettu lisärakentaminen sovitettiin olemassa oleviin rakennuksiin siten, että syntyi uusia rakennusten ja yhdyskäytävien rajaamia sisäpihoja. Tasamaarakennuksina toteutetun lisärakentamisen (D ja C) vuoksi on kirkonmäen rinnettä jouduttu leikkaamaan ja maisemoimaan tukimuurein.

Vanhainkodin alueelta on toiminnan uudistumisen ja lisärakentamisen myötä hävinneet merkit hoitolaitoksella ja lähiympäristössä vuosikymmeniä harjoitetusta maataloudesta, myös kaikki vanhat ulkorakennukset saunaa lukuun ottamatta on purettu. Kaupunkimaisen tiivis rakentaminen alkoi Saattotien länsipuolella mäellä viime sotien jälkeen, mutta nykyinen kaupunkikuva on syntynyt 1970- ja 80-luvuilla. Terveyskeskus valmistui 1977 ja hammaslääkärikeskus 1980, hieman myöhemmin samalla vuosikymmenellä invalidien palvelutalo. Samaan aikavaiheeseen ajoittui myös vanhainkodin lisärakentaminen eli D-rakennus 1978.

Entisen vanhainkodin piha-alueita on uudistettu aina lisärakentamisen yhteydessä. Rakennuksiin rajautuvat sisäpihat ovat erilaisia. D-rakennuksen rakentamiseen liittyvien ympäristötöiden suunnitelma laadittiin kaupungin Teknisessä virastossa virkatyötä. Alkuperäiseen suunnitelmaan lisättiin hieman myöhemmin lisää tukimuureja ja betonilaatitusta sekä pensasaitaa ja betonikiveystä. B- ja uuden C-rakennuksen välinen sisäpiha sekä D- ja C-rakennuksen välipiha ovat laatoitettuja. Hankikeleillä tehdyn selvityksen aikana ei piharakenteiden ja

–alueen yksityiskohtia pystytty havainnoimaan, mutta tontin rakennuslupiin liittyvien asemapiirustuksien ja pihasuunnitelmien pohjalta on ilmeistä, ettei mitään erityisiä historiallisia puutarharakenteita (sommitelma, puusto, käytävät) ole säilynyt. Rannan puolella olleet vanhainkodin marjatarhat ja viljelypalstat ovat jääneet pysäköintialueiden alle tai ovat nykyään nurmipinnalla.

Pankalammen pohjoisrannalla on konsertti- ja kongressitalo Mikaeli, jonka alueelta on suora näköyhteys vanhainkodille. Mikaelin kookas, moderni ja selvästi edustuksellinen kulttuurirakennus on uusi ja vaikuttava kaupunkikuvallinen tunnusrakennus puisto- ja viheralueiden ympäröimän lammen rannalla. Mikaelin alueella on rakennettujen puistoalueiden lisäksi luonnonniittyä.

Pankalammen rantoja kiertävät pyörä- ja kävelytiet, joista järven kaakkoisrannalla kulkeva kävelytie pohjautuu vanhaan reittiin kaupungin keskustasta Kangasniemen suuntaan. Pankarannan tontti oli ennen aidoin suljettu alue eikä nykyäänkään tontin läpi ole virallista läpikulkua uimalan ja Saattotien välillä. Aivan vanhainkodin vieressä sijaitseva uimaranta hyppytorneineen palautuu 1910-luvun alkuvuosina perustettuun uimalaitokseen.

Kuva: Näkymä Pankarannan tontilta Uimalaitoksen yli Mikaeliin.

5 RAKENNUKSET

5.1 A- ja B-rakennukset 1893

5.1.1 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut

Vanhainkodin päärakennus (A) oli pitkä pohjamuodoltaan suorakaiteen muotoinen hirsitalo, jonka pituus oli noin 34 m ja runkosyvyys noin 12 m. Sairasosastoksi rakennettu rakennus (B) oli pohjamuodoltaan neliömäinen, sen pituus oli 14, 5 m ja runkosyvyys noin 13,5 m.

Molemmissa rakennuksissa kantavat seinät on tehty hirsistä lamasalvosrakenteella. Rakennuksen kivijalat oli ladottu karkeasti lohkomalla muotoilluista luonnonkivistä, jotka lepäsivät maanpinnan alapuolisen kiviperustuksen päällä, alapohjan tukena oli myös kivipilareita sekä uunien kiviperustukset. Rakennuksissa oli tuulettuva kantava alapohja eli rossipohja. Sairasosastossa alapohja näyttäisi leikkauspiirustusten mukaan tehdyn kaksinkertaisella täyterroksella.

Vaivaistalorakennusten tilahierarkia ei 1800-luvun klassistiselle puuarkkitehtuurille tyypilliseen tapaan näkynyt julkisivujen jäsentelyssä. Rakennukset olivat 1800-luvun puurakentamiselle tyypilliseen tapaan pohjamuodoltaan suoraviivaisia ja julkisivusommittelultaan tiukan symmetrisiä. Perinteissä pitäytyminen ja yksinkertainen, mutta arvokas yleisilme lienee katsottu laitoksen käyttötarkoitukselle sopivimmaksi. Päärakennuksessa julkisivujen tiukka symmetrisyys toteutettiin huonejakoa palvelevana tiheänä ikkunarivinä.

W. A. Tötterströmin signeeraamissa vesivärein maalatuissa julkisivupiirustuksissa päärakennuksen katto oli harmaanvihreä, julkisivujen lautaverhous vaaleanruskea ja ikkunoiden sekä listojen puosat olivat hieman seinäväriä tummemmat, rusehtavat. Sairasosaston värimaailma oli samankaltainen. Vesikatteen väristä ei saa selkoa, myöskään kateaineesta kertovaa pintarakennetta ei ole piirretty; asiakirjalähteiden mukaan katot päätettiin tehdä pärekatteella.

Rakennusten julkisivut oli verhoiltu samaan tyyliin. Hirsiseinien tasakerran yläpuolinen alue päätykolmioineen sekä seinien alaosat jalka- ja

rintalistojen väliltä oli vuorattu pystylaudoituksella. Muulta osin seinät olivat vaakalaudoitettu. Vaaka- ja pystylistat muodostivat profiloituiden kehykset lautapaneelikentille. Kivijalka oli tehty epäsäännöllisen muotoisista lohkokivistä.

Piirustusten mukaan molemmissa rakennuksissa ikkunat olivat kuusiruutuisia T-ikkunoita. Molempien rakennusten kylmiin ullakkotiloihin avautuvat päätyikkunat olivat pienet ja kiilanmuotoiset

A-rakennuksen pääjulkisivu avautui kaakkoon, sisäpihan suuntaan. Tällä puolen rakennusta oli kaksi samankokoista sisäänkäyntiä, joihin oli suunniteltu korkeat harjakattoiset umpietyiset, mutta on mahdollista, että ne jäivät rakentamatta, sillä seuraavissa vuonna 1927 signeeratuissa muutospäivityksissä sisäänkäynnit ovat katoksettomia (vuodelta 1893 ei löytynyt päärakennuksen kaakkoissivun julkisivukuvaa, toinen kuisteista näkyy lounaispäädyn julkisivukuvassa).

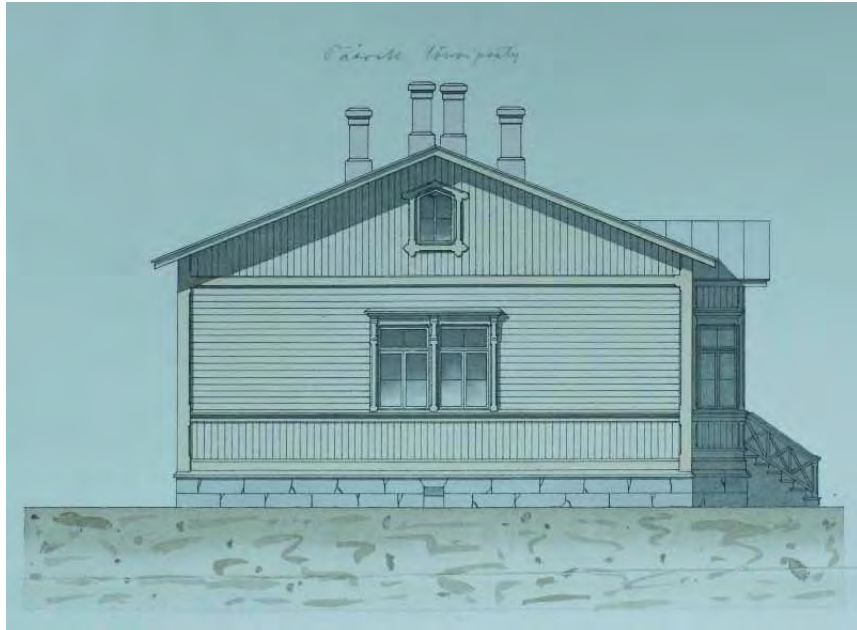
Sairasosastoksi rakennetun talon pihanpuoleisella lounaissivulla oli kaksi katoksetonta sisäänkäyntiä. Korkeiden pariovien isot lasit ja ovien yläpuolinen kamanakkuna muodostivat puukehyksineen ikkunan, joka täydensi talon ikkunarivistöä.

Molemmissa taloissa korkeat ulkoportaot olivat piirustuksista päätellen puurakenteisia ja –kaiteellisia.

Rakennusten katoilla oli uunilämmityksestä ja uunikohtaisista hormeista kertomassa useita piippuja.

[Tulkinta perustuu 1890-luvun alkuperäiseen pääpiirustussarjaan, joka oli hieman puutteellinen. Ensimmäisten rakennus- ja muutosvaiheiden (1890-1950-luvun) rakennusmateriaali- ja työselityksiä ei löytynyt arkistoista.]

Kuva: Päärakennuksen julkisivupiirustus, lounaispääty. W. A. Tötterström, tammikuussa 1893 (umpikuisteja ei todennäköisesti toteutettu).

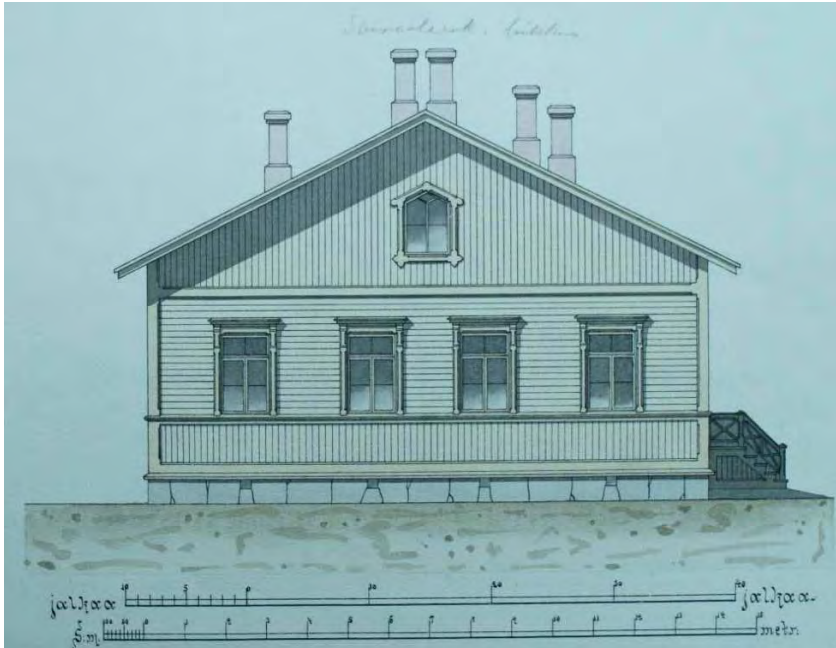
Kuva: Päärakennuksen julkisivupiirustus, ote, pari-ikkuna. W. A. Tötterström, tammikuussa 1893.

Kuva: Päärakennuksen julkisivupiirustus, luoteissivu. W. A. Tötterström, tammikuussa 1893.

PÄÄRAKENNUS (A)

(Pääfasadin julkisivupiirustusta ei löytynyt Mikkelin kaupungin arkistosta)

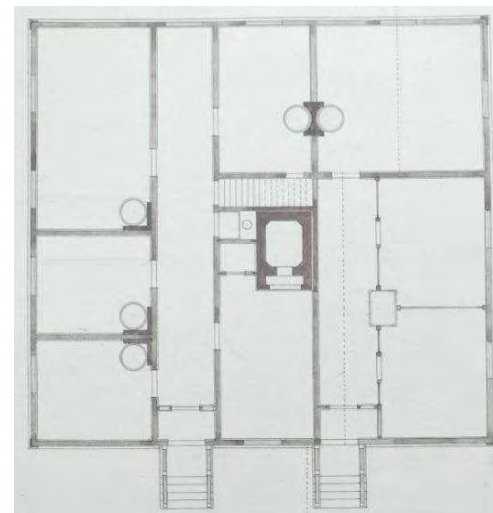
Kuva: Sairasosaston julkisivupiirustus, luoteispääty. W. A. Tötterström, tammikuussa 1893.

Kuva: Sairasosaston julkisivupiirustus, lounaissivu. W. A. Tötterström, joulukuussa 1892.

SAIRASOSASTO (B)

Kuva (oik.): Sairashuoneen pohjaratkaisu arkkitehti W. A. Tötterströmin signeeraamista piirustuksista (1892).

5.1.2 Pohjaratkaisu ja huonetilat

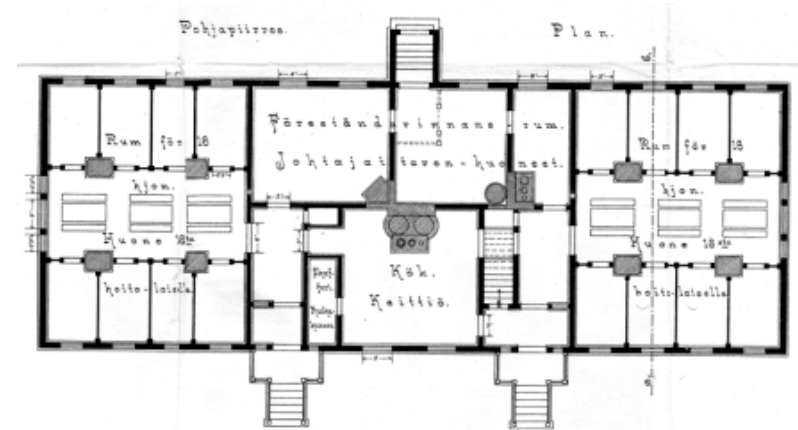
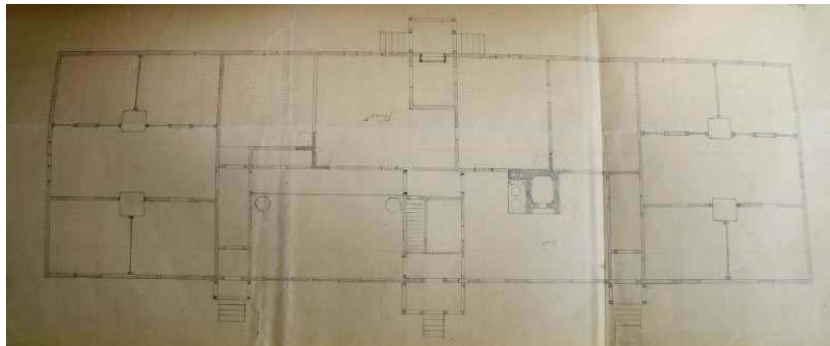
Vaivaistalojen rakentamista ohjattiin keskusjohtoisesti. Vuodesta 1888 vaivashoidontarkastajan tehtäviä hoitanut G. A. Helsingius, entinen rautatieinsinööri, teetti mallipiirustuksia vaivaistalorakennuksista, joita vuonna 1891 jaettiin kiertokirjeen mukana kuntiin.

Mikkelissä ohjaus näkyy etenkin päärakennuksen tilaohjelmassa, sillä ulkoiselta olemukseltaan päärakennus ja sairashuone jäivät hieman mallejaan vaatimattomimmiksi.

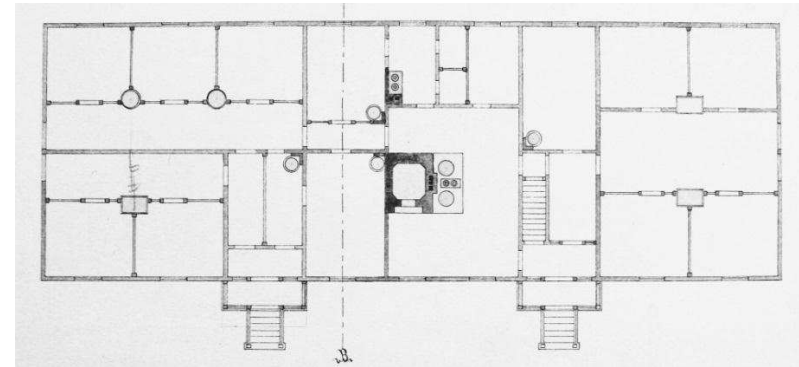
Mikkelissä alustavan tilasuunnitelman teki Vaivashoidon rakentamista varten asetettu valiokunta vuoden 1892 lopulla. Työtä jatkoi arkkitehti Tötterström, joka vähensi sisäänkäyntejä ja jakoi neliöt tasaisemmin kolmeen eri yksikköön: kahteen potilasosastoon ja niiden väliin jäävään keittiö-, huolto- ja asunto-osastoon.

Vaivaistalon päärakennukseen tuli tilat naisille ja lapsille. Eteläpäädyn viisi huonetta ja ruokahuone oli tarkoitettu lasten osastoksi ja pohjoispäädyn neljä huonetta ja ruokahuone naisten osastoksi. Niiden välille jäi iso keittiö, kaksi kamaria ja keittiö johtajattarelle sekä kaksi tampuria ja vaatehuoneet.²² Rakennuksen syvä runko mahdollisti pienten potilashuoneiden ryhmittämisen keskikäytävien ympärille.

Pienempään rakennukseen tuli osastot sairaille ja miehille. Sairaiden osastolla oli neljä huonetta ja miesten osastolla kolme huonetta. Osastoille oli omat sisäänkäynnit. Sairasosaston puolella käytävä kulki läpi talon. Keittiö leivinuuneineen oli sairausosaston yhteydessä.²³

Kuva: Vaivaistalojen mallipiirustuksissa esitetty ehdotus vaivaistalon päärakennuksen pohjaratkaisuksi / Ritningar till Fattiggårds Byggnader, 1891, Mäntyharjun kunnanarkisto (piirustukset löytyvät myös kansallisarkistosta).

Kuva: Päärakennuksen lopullinen pohjaratkaisu arkkitehti W. A. Tötterströmin laatimista piirustuksista (1893). Lopputulos oli tilaohjelmaltaan mallin kaltainen, mutta ei pohjakaavaltaan yhtä symmetrinen.

Kuva (vas.): Vaivashoidon rakentamista varten asetetun valiokunnan laatima luonnos vaivaistalon päärakennuksen huonejaosta. Rakennuksen mitat olivat noin 37 m x 11,5 m. (valt.ptk 18.11.1892, liite)

5.2 D-rakennus 1978

5.2.1 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut

Pankarannan vanhainkodin uusi päärakennus valmistui 1978. Yksikerroksinen, tasakattonen laitosrakennus oli pohjaltaan U-mallinen; toiminnallisten tilojen rakennusosaan liittyi kaksi samansuuntaista asuntosiipeä, joiden väliin jäi sisäpiha. Uusi vanhainkotirakennus liitettiin puu- ja teräsputkirunkoisin yhdyskäytävin kolmeen vanhaan puurakennukseen.

D-rakennuksessa keskeiset rakennusaineet olivat teräsbetoni, tiili ja puu. Kantava runko tehtiin pilaripalkki-laatta rakenteella. Julkisivumateriaaleina käytettiin keltaista poltettua moduulitiiltä ja ruskeaksi käsiteltyä vaakaponttilautaa, jälkimmäistä vain ikkunoiden yläpuolella sekä yhdyskäytävien verhouksena. Puuverhouksen tapaan oli sävytetty myös jaottomien ikkunoiden lakkapintaiset karmit, puitteet ja listat sekä tuuletusluukut, jotka olivat vaneripintaisia puuluukkuja alumiinisäleiköllä ja hyttysverkolla. Alumiinisäleiköt ja ulko-ovien metallipinnat oli maalattu hehkuvan vihreiksi. Oleskeluparvekkeiden kaide ja portti tehtiin kaidelasista metalliprofiilirungolla. Tasakatolle rakennetun ilmastointikonehuoneen ulkoseinä oli profiloitua peltiä. Pääsisäänkäynnin ovi tehtiin alumiinirunkoisena, ruskeana lasiovena ja sen suora katos puurunkoisena metallipilarein.

Suoraviivainen rakennus sijoitettiin tontille suorassa kulmassa puurakennuksiin nähden. Pääjulkisivu avautui saattotien suuntaan, asuntosiipien väliin jäävä sisäpiha kirkonmäkeen päin. Puurakennusten, uudisrakennuksen ja yhdyskäytävien sisälle muodostui neljä sisäpihaa, joista D-rakennuksen asuntosiipien sisäpiha rakennettiin puutarhasuunnitelman pohjalta.

D-rakennus edusti viime sotien jälkeistä, funktionalismin pohjalta kehittyntä modernia arkkitehtuuria, jonka ilmaisukeinot 1970-luvulla keskittyivät erilaisiin teknisiin järjestelmiin ja oppeihin kompaktikaupungeista. Ennen D-rakennusta oli vanhainkodin lisärakentaminen toteutettu puurakennusten laajennuksina ja huonetilamuutoksina. 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun puurakennustyyliä edustaneet rakennukset oli 1960-luvulla uudistettu ulkoasultaan ja sisätiloiltaan vastaamaan ajan henkeä. Uudisrakennusta

ei siten tuotu tyyliään autenttiseen rakennusryhmään, mutta kylläkin edelleen mittakaavallisesti eheän ja yhtenäisesti uudistettujen puutalorakennusten muodostamaan pihamiljööseen, puistomaisen keskuspihan paikalle.

5.2.2 Pohjaratkaisu ja huonetilat

Uuteen vanhainkotiin tuli kaksi hoivaosastoa, laitoskeittiö, keskitetty sauna-, sosiaali- ja huoltotilaryhmä, terapiatilat ja monitoimitila sekä tilava aula. Tilat ryhmiteltiin osastoiksi D 1-3.

D 1 osastolle oli keskitetty laitoksen toimisto-, keittiö-, yhteis-, sosiaali-, pesu- ja työtiloja. D 2 ja D 3 osastoilla olivat asuinhuoneet ja niihin liittyvät saniteetitilat. Tilaohjelmassa oli otettu huomioon sosiaalihuollon lausunnossa esitetyt muutosehdotukset ja tavoitteet, mm. monitoimitilasta. Uusi ajanmukainen laitoskeittiö toi mahdollisuuden aloittaa vanhusten ateriapalvelun koteihin. Uudisrakennuksen vapautti tiloja A-rakennuksessa, jonne perustettiin päiväkeskus.

D 1 osasto oli A-rakennuksen kanssa samansuuntaisessa rakennusosassa. Rakennuksen pääovesta tultiin aulaan, jonka ympärillä oli toimisto-, odotus- ja vastaanottohuoneet. Aula toimi samalla hoivaosastojen yhteisenä oleskelutilana ja sieltä lähti yhdyskäytävä kolmeen muuhun rakennukseen. Aulan viereinen avara huone oli monitoimitila, joka ensisijaisesti oli ruokasalina ja vanhusten oleskelutilana sekä tarvittaessa kokous- ja kokoontumistilana. Keittiö ja henkilökunnan sosiaalitulat jäivät saman lastausillan ovelle päättyvän sivukäytävän varteen. Saunatilat ja terapiahuoneet ryhmittivät A-rakennuksen yhdyskäytävälle johtaneen osastokäytävän varteen.

D 2 ja D 3 osastot sijaitsivat B-rakennuksen suuntaisissa siipirakennuksissa. Kapeat ikkunalliset asuinhuoneet (12,5 m², muutama 15 m²) kiersivät rakennuksen ulkoseiniä. Niissä oli huonekohtaiset WC:t²⁴, mutta ei suihkuja. Asuinsiiven päässä oli pienet päivähuoneet ja televisiohuone. Tiloista pääsi myös ulos oleskeluparvekkeille, jotka olivat syvässä rungon sisäpuolisissa syvennyksissä.

Sisätiloissa kiviseinät olivat joko maalattuja tiiliseiniä tai rapattuja/tasoitettuja ja maalattuja betoniseiniä. Puurunkoiset väliseinät sekä osa välikatoista päällystettiin lastulevyillä avosaumoin. Etenkin asuinhuoneissa seiniin tuli myös tapettia. Keittiö- ja saniteetitiloissa

käyttettiin myös laattoja ja erikoislevyjä tai puupaneeleita. Sisäkatoissa on näkyvillä ilmanvaihtoputkistoja, mutta vaakasuorat lämpö- ja vesijohdot on asennettu käytävissä alaslasketun katon suojaan. Parvekkeiden ja katoksien katot tehtiin rakolautakattoina.

Vaaleiden seinien piristykseenä oli voimakkaan värisiä lattioita ja kattoja sekä niihin sävyiltään sovitettua ovia ja vuorilautoja sekä kiinteitä kalusteita. Asuinhuoneiden ovet olivat tammiviilupintaisia. Osastojen väliset ovet olivat teräslankalasilisiä metalliovia.

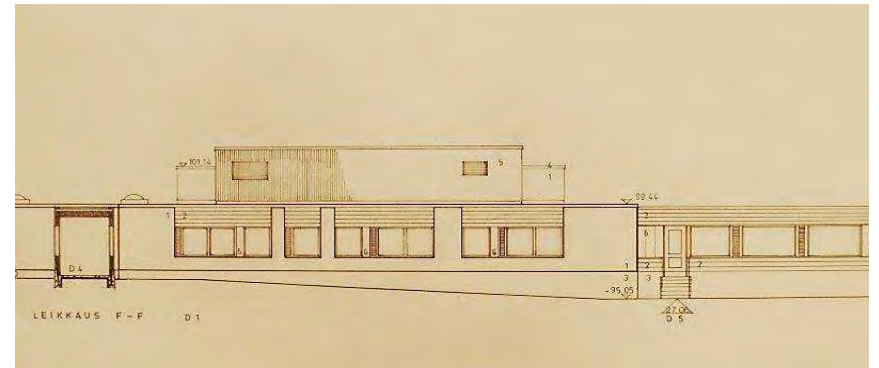
Lähteet: Rakennuspiirustukset ja työselitys, 1975-77; Mirja Tarssanen ja Uolevi Korhola ja Pauli Lehti.

Kuva: D:n länsikulma pääsisäänkäynnin vieressä.

Kuva: D-rakennuksen kaakkoissivua / Ky Arkkitehtuuritoimisto Eero Jokilehto & kni, 1975

Kuva: D-rakennuksen koillissivua / Ky Arkkitehtuuritoimisto Eero Jokilehto & kni, 1975

5.3 Uusi C-rakennus 1999

5.3.1 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut

Vanhainkodin viimeinen lisärakennus valmistui vuoden 1999 lopulla. Yksikerroksinen syvärunkoinen rakennus porrastettiin pituussuunnassa ja näin saatiin loivaan harjakattoon monimuotoisuutta. Uusi C-rakennus liittyi 1970-luvulla rakennetun yhdyskäytävän kautta muihin vanhainkodin rakennuskompleksin rakennuksiin.

Uuden C-rakennuksen keskeiset rakennusaineet olivat teräsbetoni ja tiili. Kantava runko tehtiin paikallavaletuista ja elementtirakenteisista teräsbetoniseinistä, välipohjat kantavista ontelolaatoista ja perustus maanvaraisena laattana.

1970-luvun tasakattoisen lisärakentamisen jälkeen palattiin C-rakennuksessa harjakattoon, mutta katon kaltevuus oli loivempi kuin puutaloissa. Julkisivuissa käytettiin tiiltä kuten D-talossa, mutta tiilen rinnalla oli puuverhouksen sijaan profiilipeltiä. Vanhemman rakennuksen vahvan kelta-ruskean värimaailman ja julkisivujen vertikaalisen sommittelun sijaan oli valittu vaaleat sävyt (kellertävä ja valkoinen) ja horisontaalinen painotus.

Rakennuksen sijoittelussa jatkettiin D-rakennuksen myötä aloitettua sisäpiharakentamista.

5.3.2 Pohjaratkaisu ja huonetilat

Pankarannan vanhainkodin viimeisin lisärakennus suunniteltiin dementiaosastoksi.

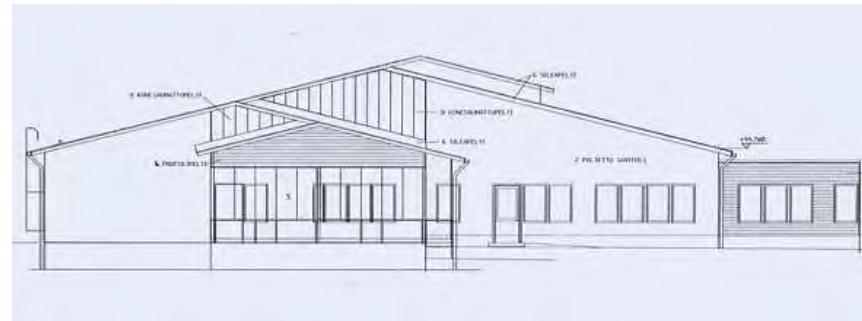
Dementiapotilaiden hoidon erityistarpeet huomioiden uuteen rakennukseen suunniteltiin oma saunaosasto ja tilavat asuinhuoneet (23,5 m²) WC- ja suihkutiloineen (tarkoitettu 1-hengen huoneiksi) sekä avarat yhteiset päivä- ja ruokailutilat sekä käytävät.

Asuinhuoneet ryhmittivät kahteen siipeen keskikäytävän ympärille. Päivystyshuone, henkilökunnan WC:t, siivoushuone ja liinavaatevarasto

muodostivat oman tilaryhmän keskeiselle paikalle osastokäytävien risteyskohtaan sisäänkäyntien ja saunaosaston lähelle.

Sisätiloissa tiili- ja betoniseinät olivat tasoitettuja ja maalattuja. Levyverhoukset tehtiin kipsilevyistä, sisäkattoihin tuli akustolevytys ja sileä tai rei'itetty kipsilevy. Kosteisiin tiloihin tuli seinä- ja lattiaaatoitukset. Sisätilat olivat julkisivujen tapaan yleissävyltään vaaleat, ovet ja ikkunoiden kehykset peittomaalattuja. Asuinhuoneiden käytävään avautuvat ovet olivat peittomaalattuja vaneripintaisia laakaovia. Kulkuväylien metallioivissa oli läpinäkyvät lasit.

Lähteet: Rakennuspiirustukset ja työselitys, 1999; Pauli Lehti; Mirja Tarssanen

Kuva: Uuden C-rakennuksen julkisivukuva, luoteispääty / Kaupunginarkkitehti Pauli Lehti, 1999.

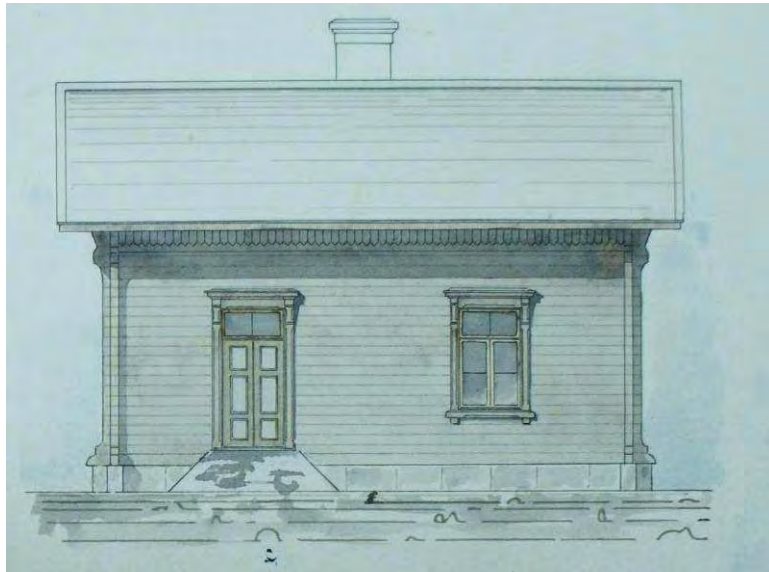

5.4 Saunarakennus

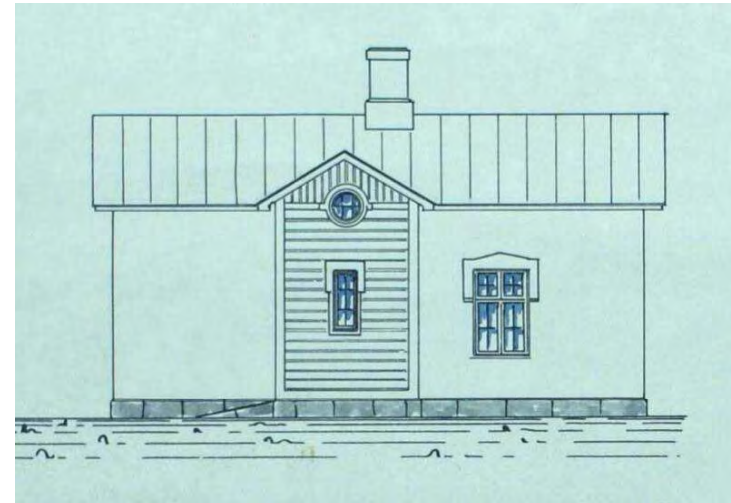
Ensimmäinen saunarakennus valmistui yhtä aikaa pää- ja sairaosaston kanssa 1893, samoin ensimmäinen ulkorakennus vastapäätä päärakennusta. Ne molemmat olivat arkkitehti Tötterströmin käsialaa.

Vuonna 1910 rakennettiin uusi saunan ja pesutuvan käsittävä rakennus, tällä kertaa savitiilestä.²⁵ Rakennus oli edellistä puusaunaa suurempi ja sijaitsi pääty rantaan päin.

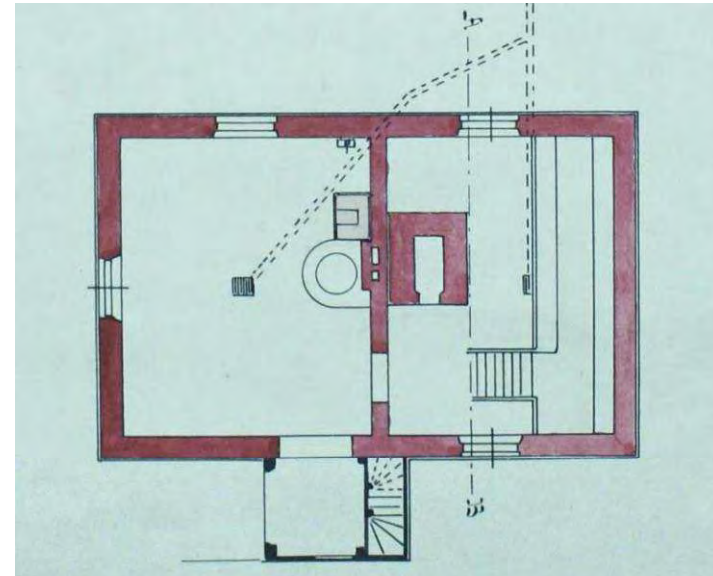
Ainoissa arkistosta löytyvissä rakennuspiirustuksissa sauna on pohjaltaan suorakaiteen muotoinen, sen seinät rapatut ja päätykolmiot sekä räystäään alaosat laudoitetut. Vesikate oli peltiä, ja sokkeli näkyviltä osin lohkokiveä. Sisäänkäyntiä suojasi korkea harjakattoinen pysty laudoitettu umpikuisti, jossa ovi oli sivuseinällä.²⁶

Kuva: Puusaunan julkisivukuva (n. 70 m²) / W. A. Tötterström toukok. 1893.

Kuva: Tiilirunkoisen sauna-pesutuparakennuksen julkisivukuva. / ei sign. Muistitiedon mukaan rakennus oli rapattu ainakin jo 1940-luvun lopulla ja siinä oli korkea lautaseinäinen kuisti.²⁷

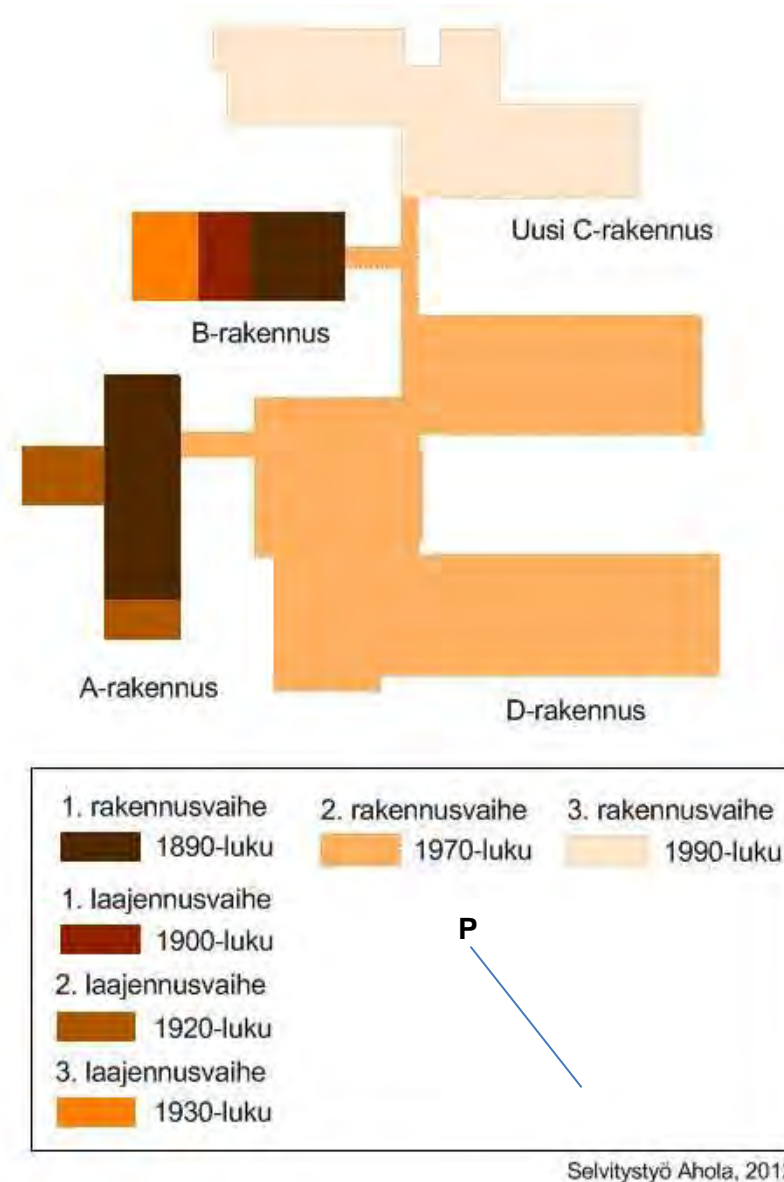
Kuva: Tiilirunkoisen sauna-pesutuparakennuksen pohjapiirustus. Sauna tehtiin hieman suunniteltua (77 m²) suurempana (n. 96 m²).

6 RAKENNUKSET 2012

Luku sisältää kuvauksen rakennetun ympäristön nykytilasta rakennuksittain.

Kunkin rakennuksen perässä on Rakennuskortti, joissa on tiivistettynä arkistoista löytyneet tiedot rakennuksista ja niihin tehdyistä muutoksista.

*Kuva: Vanhainkodin rakennusvaiheet.
Vanhainkodin päärakennus muodostuu eriaikoina rakennetuista osista, jotka on kytketty toisiinsa yhdyskäytävin.*

6.1 A-rakennus

6.1.1 Julkisivut

Entinen vanhainkodin päärakennus (A) on 1960-luvulla toteutetun kokonaisvaltaisen korjausrakentamisen mukaisessa asussa. Alkuperäinen 1800-luvun puuarkkitehtuurille luonteenomainen käsityön leima koristeellisine yksityiskohtineen on korvautunut suoraviivaisella muodonannolla ja julkisivujen tiukka symmetria heikentynyt aukotukseen tehdyissä muutoksissa.

A-rakennus on noin 39,5 m pitkä. Koko kasvoi 1920-luvun lisärakentamisessa. Päätyyn tehdyn lisäosan lisäksi rakennuksen luoteiselle pitkälle sivulle tuli hieman pienemmän runkosyvyyden omaava siipiosa. Laajennukset sovitettiin ulkoasultaan rakennuksen vanhaan tyyliin.

Seinien nykyinen viistopintainen vaakalaudoitus kulmajiirein, hieman alkuperäisiä ikkunoita pienemmissä aukoissa olevat ikkunat, leveä ja hieman seinälinjasta ulkoneva maisemaikkuna, sisäänkäyntien katokset ja betoniportaikot, tammipaneelipintaiset ulko-ovet ja metallikaideparveke ovat 1960-lukua. Kellarin ovet ovat puukehyksisiä lasiovia metallisella potkulevyllä. Päätykuistin yhteyteen tehty invalidiluiska on tehty teräsrakenteisena. Toinen invalidiluiska on rakennuksen sisäpihan puoleisella sivulla.

Rakennuksen puuverhous on keltainen, ikkunoiden vuorilaudat murretun valkoiset ja peltikatto tummanruskea, samoin vanhojen ulko-oven kehys. Rakennuksen vahva kelta-ruskea värimaailma on 1970-luvulta, aikaisempi värityö oli vaaleampi.

Vanhaa rakennuksessa on edelleen sen hirsirunko, pitkä suorakaiteen muotoinen hahmo ja kattomuoto²⁸, ikkuna-aukkojen pystykaidemuoto, puuverhous (ei tyyllisesti) ja korkea lohkokivijalka.

Kuva: A-rakennuksen lounaispääty ja kaakkoissivu. Rakennuksen vanhasta 1890-luvun ulkoasusta on jäljellä harjakattoinen perushahmo.

Kuva: A-rakennuksen koillispääty ja 1920-luvun siipiosa.

6.1.2 Sisätilat

Päärakennuksen sisätiloja on muokannut 1920-luvun lisärakentaminen ja monet tilojen käyttötarkoituksmuutokset, mutta etenkin 1960-luvun peruskorjaus. Tuolloin yksikään huone ei säästynyt tilamuutoksilta, osassa ne tehtiin uusin väliseinin tai oviaukoin, monessa myös vanhoja väliseiniä purkamalla. Viimeisissä 2000-luvun remonteissa on uutta käyttötarkoitusta varten avattu jossakin määrin tiloja suuremmiksi puhkomalla aukkoja seiniin.

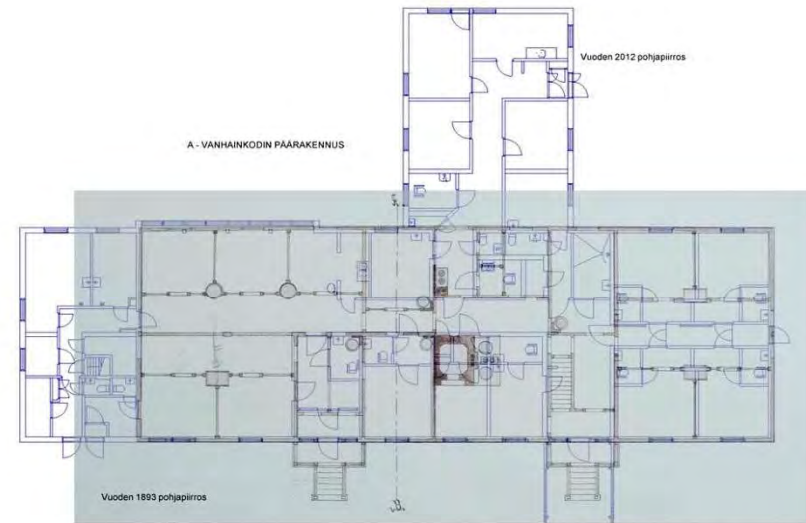
Valmistuessaan päärakennus oli pohjamuodoltaan suorakaide, jonka kaakkoisvillulla oli kaksi sisäänkäyntiä. Tilat käsittivät kaksi osastoa, joiden väliin jäi johtajattaren asunto sekä keittiö leivinuuneineen. Osastoilla huoneet ryhmittivät keskikäytävän tai päivähuoneen ympärille. Täältä ajalta on säilynyt pääasiassa kantaviin väliseiniin rajautuvia huonetiloja, mutta niissäkin keveiden väliseinien osalta on tehty tilamuutoksia. Ulkomitoiltaan on säilynyt ainakin kaksi eteistä ja niiden väliset kaksi huonetta (vanha kanslia ja keittiö), edellisiin rajautuva käytäväosuus sekä koillispuolelta hoito-osaston potilashuoneet poikittaisten väliseinien osalta.

A-rakennuksen vanhassa osassa nykyinen huonetilajako palautuu pitkälti 1960-luvun saneerukseen. Täältä ajalta on peräisin myös suuri maisemaikkunoilla varustettu päivähuone, joka avattiin lounaispuolelta hoito-osaston keskikäytävän ja viiden potilashuoneen tiloihin. Samaan aikaan palautuu myös koillispuolelta nykyinen kapea keskikäytävä ja päätyyn avattu sisäänkäynti.

Lounaispuolelta 1920-luvulla rakennetun laajennusosan huoneet 1- ja kellarikerroksessa toimivat vuoden 1964 remontin jälkeen laitoskeittiönä aina D-rakennuksen valmistumiseen saakka. Keittiön tehtiin oma sisäänkäynti. Myöhemmin keittiö on jaettu saniteetti- ja käytävätiloiksi ja kellarin portaikko poistettu.

Talon luoteisvillun siipiosassa alkuperäinen iso ruokasali on pilkottu huone- ja käytävätiloiksi. Muuttunut on myös päädyssä olleen johtajattaren asunto. Nykyinen huonetilajako perustuu vuosina 1964 ja 1993-94 tehtyihin muutoksiin. Vanhoista väliseinistä on paikoillaan vain entinen asunnon ja ison huoneen välinen seinä, jonka läpi kulkee nyt keskikäytävä. 1960-luvun remontissa avattiin päätyyn parveke ovi- ja ikkuna-aukkoineen. Asunnon sisäänkäynti portaikkoineen siirrettiin sijansa nurkkaan päin ja vanha oviaukko pienennettiin ikkunaksi.

Rakennuksen kaikki sisäpinnat ja kiinteä sisustus uusittiin 1960-luvulla, myös sisäkatot laskettiin. Pintoja on huollettu ja uusittu vuosikunnostuksissa ja käyttötarkoituksen muutoksiin liittyvissä korjauksissa, mutta jossakin määrin edelleen on näkyvissä 1960-70-luvulta säilyneitä pintamateriaaleja. Suurin osa sisäovista samoin kuin ulko-ovet ja ikkunat ovat 1960-luvulta.

Kuva: Alkuperäinen pohjapiirros asemoitu nykytilannetta kuvaavan pohjapiirroksen päälle. / Ks. LIITE 1

6.1.3 Rakennuskortti

A-rakennus

Kohde: Vanhainkodin päärakennus
Sijainti: 4-23-1
Katuosoite: Saattotie 1
Valm.vuosi: 1893
Rakennuttaja: Mikkelin kaupunki
Arkkitehtisuunnittelu: W. A. Tötterström, arkkitehti
Pääurakoitsija: Ei tiedossa

LÄHTÖKOHTA 1893

SOKKELI: Kivi
RUNKO: Hirsi

JULKISIVUT: Lauta
seinät: Pysty-vaaka-pysty
lautavuoraus
jalka-, jako ja kerrostoin
sekä nurkkalaudoin
detaljit: Puuleikkaukset ikkunoiden
vuorilaudoissa, jakolistoissa
sokkeli: Lohkokivi
vesikate: [Päre], Pelti
KATTO: Harja
IKK.MALLI: T-ikkunat, 6-ruutuiset,
kiilakehyksinen ullak.ikkuna

ULKO-OVET: Puu, peiliovet

VÄRITYS:

katto: [Päre]
seinät: ~Vaalea
detaljit: ~Astetta seinää tummempi
keltaruskeasävy (I, L)
perustus: [kivipinta]

(I)=ikkuna, (L)=listat

TILANNE 2012

Ennallaan
Ennallaan

Lauta, tyyliuutos
Viistopintainen vaakalauta
kulmajiirein
Ei listoja

Metallikaideparveke ja
tammipaneeliovet
Ennallaan
Saumapelti
Ennallaan²⁹
Pystyikkuna alaosan
vaakavälikarmilla,
jaoton ullakon ikkuna
Puu, pystypaneeliovet
Puu-lasiovet (kellari)

Ruskea
Kartanonkeltainen (t.okra)
Kartanonvalkoinen (I)

Vähäiset betoniosat harmaita

KORJAUSHISTORIA

Luetteloon ei ole kirjattu vuosikorjausten yhteydessä tai muulloin tehtyjä vähäisempiä materiaali-, väri- ja huonetilamuutoksia.

RL = Rakennuslupa

1917

Päärakennuksen katto tehdään galvanoidusta pellistä tulipalossa turmeltuneen tilalle.³⁰

1924

Asennetaan vesijohto.

1925-27

Rakennetaan lisärakennus lounaispään: kaksi potilashuonetta ja käytävän sekä kellariin miesten työhuone ja leipomo.

Rakennetaan siipirakennus vanhan osan luoteisseinälle: ruokasali ja johtajattaren asunto (1 h +k).

Suunnittelu: Mikkelin Rakennuskonttori, T. Pessa (jatko Heikki Kuokkanen) sosiaaliministeriön arkkitehti Martti Paalasen luonnoksen pohjalta, syyskuu 1927. Suunnitelmat vahvistettiin Sosiaaliministeriön Köyhäinhuoltoimistossa 4.11.1927, V. Hytönen ja M. Paalanen

1946

Rakennetaan ullakkokerrokseen kaksi potilashuonetta ja tehdään vähäisiä huonetilamuutoksia asuntosiiven eteisosassa.

Suunnittelu: Arkkitehti Eero Jokilehto 22.2.1946

[1960 – jäi mahdollisesti suunnitteluasteelle]

Suunniteltu huonetilamuutoksia ja lämmitysjärjestelmän muutosta (puu-uunien purkamista, pönttöuuneja)

Suunnittelu: Martti Riihelä 9.3.1960

1963-64

Rakennus saneerataan ulkoa ja sisältä:

Ulkoverhous, ikkunat, ovet ja piiput uusitaan. Ulkoportaat ja –tasot sekä tuuletusparvekkeet valetaan teräsbetonista. Vanhat vesikatot kunnostetaan.

31 Ulko-ovien suojaksi rakennetaan katokset.

Tehdään muutoksia ovi- ja ikkuna-aukotukseen.
Ulkovuoraus RT 214.7/b leveästä vuorilaudasta.
Uudet ikkunat kaksipuitteiset, sisäänaukeavat, sisäpuitteet huulleet.
Uudet ulko-ovet tammipaneelipintaiset ja umpinaiset.

Sisätiloissa lasketaan sisäkattoja, joihin kipsoniittilaatat tai lastulevyt.
Tilamuutoksia potilashuoneissa ja kellaritiloissa.
Sisäseiniin pintahiottua lastulevyä, kosteissa tiloissa vinyylimattoa.
Lastulevyä uusien lattiapäällysteiden alustaksi, vanhojen laualattioiden päälle.
Uudet väliovet huullettuja laakaovia, osaan lasiruutu.
Uudet kellarin ulko-ovet mäntypaneloituja lasiovia.
Oleskelutiloihin Telonpäällysteiset paljeovet.
Keittiökalusteet ja asuntojen komerot standardirakenteina.
Kellaritilaan rakennusten yhteinen lämmönjakuhuone.

Rakennukset liitetään kaukolämpöverkkoon (Kiiskenlämpö Oy).
Unit puretaan.
Vesi- ja viemäripisteet ja putkitukset uusitaan, samoin sähköasennukset.
Rakennetaan koneellinen ilmanvaihto.

Suunnittelu: Arkkitehtitoimisto Eino Tuompo, Helsinki, mm. 25.5.1963
(ehdotus), 28.6.1963, 15.7.1963, 29.1.1964. Työselitys 18.2.1964.
RL 98/64

1970-71

Johtajattaren asunto muutetaan vanhainkodin käyttöön.
Hallin vanhojen hirsiseinien ja sisäkaton lastulevypinnat korvataan lujalevypäällysteellä.

Suunnittelu: Rakennusviraston arkkitehtiosasto
RL 1473/70

1975-77

Ikkunamuutos luoteissivulla (2 uutta ikkunaa umpeen laudoitettavan molemmin puolin) ja yhdyskäytävä A:n toisen sisäänkäynnin kohdalle.
Kellarissa huonetilamuutoksia (porrashuoneesta varasto)
Osaan huoneista sisäpuolinen lisälämmöneristys.

Suunnittelu: Ky Arkkitehtuuritoimisto Eero Jokilehto & kni
mm. 15.5.1975, 31.3.1977, 23.1.1976
RL 171/77

1978

Invalidiluisika ulko-ovelle rakennuksen kaakkoissivulle.

1979

Ulkomaalaus. Värisuunnitelma vastaa rakennuksen nykyistä (2012) ulkoväriä.

Suunnittelu: Hilikka Vattulainen 5.1.1979.
RL 11/79

1992

Ulkomaalaus entisten värisävyjen mukaan. Kaikki pinnat käsitellään.
Sisäpuolinen lisälämmöneristys osaan huoneista.
Lattiannoitteita uusitaan.

Suunnittelu: Talonsuunnitteluosasto

1993-94

Huonetilamuutoksia, kuten ent. talonmiehen asunto muutetaan hoivaosaston tiloiksi.
WC- tiloissa ja kylpyhuoneessa tehdään mittamuutoksia, ovimuutoksia.
LVIS-korjaustöitä.
Pieniä muutoksia kellaritiloissa ja ullakkokerroksen IV-konehuoneessa.

Suunnittelu: Talonsuunnitteluosasto, Pauli Lehti
RL 254/93, 8/94

2003

Invalidiluisika rakennetaan rakennuksen koillispuolelle.
RL 729/03

2008-2010

Viimeiset pintaremontit, huone- ja pesutilamuutokset tehtiin tilojen käyttötarkoituksien yhteydessä 2000-luvun lopulla ja 2010.
Vanhainkoti toiminta loppui Pankarannassa vuonna 2010.

Kuvat: Puutalot kuvattuna Pankalammen takaa.

Kuva: A:n iso maisemaikkunoilla varustettu päivähuone 1960-luvulta.

Kuva: A:n siipiosan käytävätila, tehty 1960- ja 90-luvun remonteissa.

6.2 B-rakennus

6.2.1 Julkisivut

Entinen vanhainkodin sairausosasto (B) on päärakennuksen (A) tavoin 1960-luvulla toteutetun kokonaisvaltaisen korjausrakentamisen mukaisessa asussa. Alkuperäinen 1800-luvun sekä vielä 1930-luvunkin lisärakentamisessa vaalittu puuarkkitehtuurille luonteenomainen käsityön leima koristeellisine yksityiskohtineen on korvautunut suoraviivaisella muodonannolla. Vanhaa rakennuksessa on edelleen sen hirsirunko ja 1930-luvulle palautuva pitkä suorakaidemuoto, harjakatto ja sen hirsiset kattotuolirakenteet (erottuvin jatkokokohdin).

B-rakennuksen pituus on kahdessa vaiheessa tehtyjen laajennusten jälkeen yli kaksinkertaistunut alkuperäisestä. Nykyään rakennus on päärakennuksen tavoin pitkä, n. 32 m, Ulkoasu on yhtenäinen ja vain sokkelissa kiven vaihtuminen betoniksi antaa vihjeen vaihteellisesta rakentamisesta.

Seinien viistopintainen vaakalaudoitus kulmajiirein, hieman alkuperäisiä ikkunoita pienemmissä aukoissa olevat ikkunat, sisäänkäyntien katokset ja betoniportaikot sekä tammipaneelipintaiset ulko-ovet ovat 1960-luvulta, samoin kellarin puukehyksiset lasiovet. Rakennuksen puuverhous on keltainen, ikkunoiden puukehykset murretun valkoiset, sokkeli musta betonisilta osin ja saumapeltikatto tummanruskea, samoin ulko-ovien kehys. Rakennuksen vahva kelta-ruskea värimaailma on 1970-luvulta, aikaisempi värityös oli vaaleampi.

Nykyasussaan niin sairausosasto kuin päärakennus edustavat rakentamista, jossa on hylätty rakennusaineiden käyttö koristemateriaalina. Tilalle on jäänyt pelkkä materiaali ja sille järkevästä hyötykäytöstä syntyvä struktuuri, kuten viistopintainen vaakalaudoitus tai tasoittamaton lautamuotilla valettu betonisokkeli. Rakennusten nykyinen ulkoasu heijastelee sotien jälkeisen modernismissa pyrkimystä suoraviivaisuuteen, määrämittaisuuteen ja materiaalin taloudelliseen käyttötapaan.

Yhdessä A-rakennuksen kanssa B-rakennus muodostaa Pankalammen suuntaan yhtenäistä rakennettua maisemareunaa. Rakennus ei juuri näy Saattotielle.

Kuvat: B-rakennus. Rakennuksen vanhasta 1890-luvun ulkoasusta on jäljellä harjakattoinen perushahmo. 1960-luvun parveke on purettu päädyistä.

6.2.2 Sisätilat

Vanhan sairaosaston sisätiloja on muokannut 1900-luvun alkupuolella tapahtunut lisärakentaminen, 1960-luvun peruskorjaus ja 2000-luvun käyttötarkoituksen muutosta varten tehdyt korjaukset. Huonejako on säilynyt pääpiirteissään 1930-luvulla rakennetussa osassa, mutta vanhalla puolella tiloihin on tehty suuria muutoksia. Rakennuksen kaikki sisäpinnat uusittiin 1960-luvulla. Pintoja on huollettu ja uusittu vuosikunnostuksissa ja käyttötarkoituksen muutoksiin liittyvissä korjauksissa.

Valmistuessaan sairaosasto oli pohjamuodoltaan neliö. Tilat käsittivät kaksi osastoa, joihin kumpaankin oli oma sisäänkäynti. Osastokäytävät jatkuivat suoraan oville rakennuksen poikki. Tältä ajalta on säilynyt toisen sisäänkäynnin paikka, osa ovelta alkavasta osastokäytävästä ja vain pari entisessä koossaan oleva huonetilaa.

Molemmissa laajennusosissa uudet huonetilat ryhmiteltiin rakennuksen harjan suuntaisen keskikäytävän ympärille. Tämä pohjaratkaisu on säilynyt. Viimeisen laajennuksen yhteydessä avattiin rakennuksen pitkälle sivulle toinen sisäänkäynti, joka on edelleen käytössä. Kaakkoispäätyyn 1920-luvulla avatun sisäänkäynnin paikalla on nykyään D- ja C-rakennuksiin vievä yhdyskäytävä.

1960-luvun peruskorjauksen jälkeen rakennuksessa oli päädyistä päätyyn ulottuva keskikäytävä. Kaikki vanhimman osan tilat yhdistettiin muihin osastoihin ja keskikäytävään purkamalla entisen eristysosaston kohdalta kylpyhuone ja yläkerran portaikko. Keskikäytävään tuli luonnonvaloa kaakkoispäädyistä puretuksi tuleen sisäänkäynnin tilalle tehdyistä ikkunoista ja luoteispäätyyn rakennetun parvekkeen lasiovista. Teknisiä tiloja varten laskettiin sisäkattoja.

Huonetilamuutoksia varten on purettu ja rakennettu uusia väliseiniä. Viimeisissä tilojen käyttötarkoituksen muutokseen liittyvissä remonteissa 2000-luvulla on huonetiloja suurennettu avaamalla isoja aukkoja väliseiniin, myös muutamin kohdin kantaviin hirsiseiniin.

Kuvat: B-rakennuksen huonetiloja on yhdistetty väliseiniin tehdyin aukoin.

6.2.3 Rakennuskortti

B-rakennus

Kohde: Vanhainkodin sairausosasto
Sijainti: 4-23-1
Katuosoite: Saattotie 1
Valm.vuosi: 1893
Rakennuttaja: Mikkelin kaupunki
Arkkitehtisuunnittelu: W. A. Tötterström, arkkitehti, 1893
Pääurakoitsija: Ei tiedossa

LÄHTÖKOHTA 1893

SOKKELI: Kivi
RUNKO: Hirsi
JULKISIVUT: Lauta
seinät: Pysty-vaaka-pysty
lautavuoraus
jalca- ja kerroslistoin ja
nurkkalaudoin
detaljit: Puuleikkaukset ikkunoiden
vuorilaudoissa
sokkeli: Lohkokivi
vesikate: [Päre], Pelti
KATTO: Harjakatto
IKK.MALLI: T-ikkunat, 6-ruutuiset,
kiilakehyksinen ullak.ikkuna
ULKO-OVET: Puu, peiliovet
VÄRITYS:
katto: [päre]
seinät: Vaalea, ~keltaruskeasävy
detaljit: ~Astetta seinää tummempi
keltaruskeasävy (I, L)
perustus: [kivipinta]

TILANNE 2012

Kivi, betoni
Ennallaan
Lauta, tyylimuutos
Viistopintainen vaakalauta
kulmajiirein, ei listoja
Tammipaneeliovet
[parveke purettu]
Ennallaan, valettu betoni
Pelti
Ennallaan
Pystyikkuna vaaka-
välkarmilla,
jaoton ullakkoikkuna
Puu, pystypaneeli
Puu-lasiovet (kellari)
Ruskea
Kartanonkeltainen (t.okra)
Kartanonvalkoinen (I)
Musta betoni

KORJAUSHISTORIA

Rakennukseen tehdyistä muutostöistä on luetteloitu ne, joista löytyi piirustusaineistoa tai rakennusluvat. Toteutusta tarkistettiin kunnalliskertomuksista. Piirustuksista huomioitiin ne, joissa oli vahvistus tai lisäys töiden valmistumisesta. Luetteloon ei ole kirjattu vuosikorjausten yhteydessä tai muulloin tehtyjä vähäisempiä korjaustöitä tai materiaali-, väri- ja huonetilamuutoksia.

n. 1905-06

Neljän potilashuoneen laajennusosa rakennetaan rakennuksen luoteispäätyn.³¹

1913

Rakennus katetaan galvanoidulla pellillä.³²

1925-27

Tehdään huonetilamuutoksia vanhimmassa osassa. Uudet väliseinät laudoista kaksinkertaisina ja välikattoon asti. Toinen sisäänkäynti korvataan ikkunalla ja uusi umpikuisti rakennetaan kaakkoispäätyn. Kaksi asuinhuonetta sisustetaan ullakkotiloihin, kaakkoispäätyn.³³

Suunnittelu: Mikkelin Rakennuskonttori, T. Pessa, 1925
(jatko Heikki Kuokkanen, syyskuu 1927)

1933-34

Rakennetaan lisärakennus (jatke 10 m) luoteispäätyn: 4 potilashuonetta, keittiö ja käytävä; kylpyhuone vanhalle puolelle. Uuden osan korkeaan kellarikerrokseen 1 h + keittiön asunto työnjohtajalle sekä kellari ja mankelihuone.

Kellaritilojen muutos: Väestönsuojahuone rakennetaan kellariin (työnjohtajan asunnon viereen)

Suunnittelu: Erkki Tammisto, marraskuu 1933.
Lisärakennus ja palomuurit tarkastettu ja hyväksytty 7.4.1934.

[1959 – ei varmuutta toteutuksesta]

Rakennetaan uusi avovilpola rakennuksen luoteispäättyyn.
Tehdään huonetilamuutoksia: keskikäytävään avautuva ruokasali väliseiniä purkamalla.
Lämmitysuunien purku (pönttöuunit) (toteutui ilm. vasta 1960-luvulla).

Suunnittelu: kaup.arkkitehti Martti Riihelä, 7.10.1959

1963-64

Rakennus saneerataan ulkoa ja sisältä:

Ulkooverhous, ikkunat, ovet ja piiput uusitaan. Ulkoportaat ja –tasot sekä tuuletusparvekkeet valetaan teräsbetonista. Vanhat vesikatot kunnostetaan.

Ulko-ovien suojaksi rakennetaan katokset.

Tehdään muutoksia ovi- ja ikkuna-aukotukseen.

Ulkovuoraus RT 214.7/b leveästä vuorilaudasta.

Uudet ikkunat kaksipuitteiset, sisäänaukeavat, sisäpuitteet huulletut.

Sisäkattoja lasketaan teknisten tilojen saamiseksi.

Tilamuutoksia tehdään potilashuoneissa ja kellaritiloissa.

Keittiökalusteet ja asuntojen komerot standardirakenteina.

Sisäseiniin pintahiottua lastulevyä, kosteissa tiloissa vinyylimattoa.

Lastulevyä uusien lattiapäällysteiden alustaksi, vanhojen laulalattioiden päälle.

Väliovet huullettuja laakaovia, osaan lasiruutu.

Uusitaan keittiökalusteet.

Rakennukset liitetään kaukolämpöverkkoon (Kiiskenlämpö Oy).

Unit puretaan.

Vesi- ja viemäripisteet ja putkitukset uusitaan, samoin sähköasennukset.

Rakennetaan koneellinen ilmanvaihto.

Suunnittelu: Arkkitehtitoimisto Eino Tuompo, Helsinki, mm. 25.5.1963, 28.6.1963, 18.7.1963. Työselitys 18.2.1964
RL 106/64

1976

Ullakkokerroksen huonetilojen laajennus ja muutos: halli ja 2 h sekä komeroita.

Suunnittelu: Ky Arkkitehtuuritoimisto Eero Jokilehto & kni, Mikkeli,

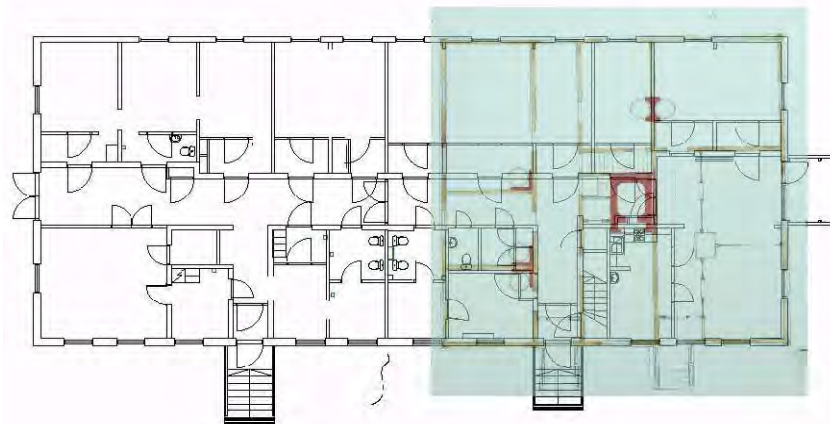
14.5.1976

2010

Käyttötarkoituksen muutos. Uutta päiväkotitoimintaa varten tehdään kunnostus- ja maalaustöitä sekä viemäri- ja ilmastointiremontti. Uusia ilmanvaihtoputkistoja asennetaan alaslaskettujen kattojen sisään sekä ulkopuolelle. Lattiaeristeiden vaihtamisen ja huonetilojen yhdistämisen yhteydessä uusitaan myös lattiapintoja.

Kuva: Sairasosaston (B-rak.) lisärakennuksen julkisivupiirustus (laajennus pohjoispäättyyn) vuodelta 1933, Erkki Tammisto. / Mikkelin kaupungin arkisto

Kuva: Alkuperäinen pohjapiirustus (1892) on asemoitu nykytilannetta kuvaavan pohjapiirustuksen päälle.

6.3 D-rakennus

6.3.1 Julkisivut

D-rakennuksen julkisivuihin ei ole tehty muutoksia. Julkisivujen sommittelu, pintamateriaalit ja värit ovat 1970-luvulta.

Matalan tasakattoisen rakennuksen hahmo on erilainen katselukulmasta riippuen. U-muotoon sommiteltu rakennusmassa hahmottuu parhaiten hieman ylempänä rinteessä kulkevalta kävelytieltä. Sen sijaan Saattotien suunnalta rakennuksen kokonaishahmosta ei saa käsitystä. Muilta suunnilta rakennus rajautuu sisäpihoihin. Asuinhuoneet sijaitsevat kirkonmäelle suuntautuvissa siipiosissa.

Pääjulkisivusta suurin osa on asuntosiipeä, mutta Saattotielle päin näkyvimpänä osana on muuta rakennusta korkeampi pääsisäänkäynnin lähelle sijoittuva kulmaosa isoine ikkunoineen. Korkea kulma ja keittiötiloihin vievä sisäänkäynti lastaustiloineen sijaitsee vanhaa A-rakennusta vastapäätä. Rakennusten välinen käytävä rakennus katkaisee näkyvän B-rakennukselle.

Rakennuksen arkkitehtuuri on harkittua ja viimeisteltyä. Rakennuksen pitkien seinien mataluutta ja standardi-ikkunoista syntyvää ruutumaisuutta on piristetty pintamateriaalin ja värin vaihtelulla saaduin pysty- ja vaakanauhoin. Visuaalinen rytmi tulee vaaleista pystysuuntaisista tiilipinnoista. Uudisrakennus yhdistettiin vanhoihin rakennuksiin käytävä rakennuksin, jotka verhoiltiin vanhoihin puurakennuksiin paremmin sulautuvalla vaakalaudoituksella. Yhdyskäytävien ikkunamalli ja seinien värit mukaili uudisrakennuksen vastaavia. Mittakaavallisesti pihan puurakennuksia paljon suuremmassa laitospuutarhassa isot rakennusmassat on ryhmitelty siten, että vanhat rakennukset säilyttivät kaupunkikuvassa entistä asemaansa. Vanhainkotiympäristö koki kuitenkin merkittävän muutoksen, kun rinnettä tasattiin ja leikattiin ja entinen rakennusten rajaama avara puistopiha korvautui laatikkomaisella rakennusmassalla.

6.3.2 Sisätilat

Rakennuksen sisätilat ovat huonetilajaon, pintamateriaalien ja väriyksen osalta pitkälti rakennusaikaisessa eli 1970-luvun asussa. Vähäisiä WC-tiloihin liittyviä muutoksia on tehty 2000-luvulla.

Sisätilat ovat matalia ja niitä hallitsevat aulasta eri suuntiin haarautuvat pitkät käytävätilat. Lattioihin, kattoihin sekä kiinteään sisustukseen liittyvä tehosteväri (vihreän ja keltaisen eri sävyt) on keskeinen tiloja jäsentävä elementti. Osastosiivissä käytävät kiertävät keskellä jäävää sosiaali-, saniteetti- ja huoltotilojen ryhmää. Yhteistiloina olleet aula ja monitoimitila keskittyvät pääsisäänkäynnin lähelle. Näistä ruokasalinkin toiminut monitoimitila on rakennuksen valoisin huone isoine ja korkeine ikkunoineen. Valoisuus tekee miellyttäväksi tiloiksi myös rakennuksista toisiin vievät yhdyskäytävät.

Tehokas tilankäyttö näkyy osastoilla. Kaikki ulkoseinät on täytetty huonetiloilla ja pitkien käytävien varrelle ei ole jätetty ikkunallisia levennyksiä. Osastokäytävien päissä näkyy valoa parvekkeille vievien lasiovien läpi, mutta muutoin käytäviin tulee luonnonvaloa vain akryylimuovisten kattovalokupujen ja sisäkaton nelikulmaisten valokuilujen kautta. Myös kirjastohuone ja useimmat henkilökunnan käytössä olleet tilat, kuten keittiö ja henkilökunnan ruokasali, jäävät rungon sisäosiin ja niihin tulee luonnonvaloa vain katon pienistä valokuiluista.

D-rakennus suunniteltiin aikana, jolloin rakentaminen oli voimakkaasti teollistunut, kaupunkirakentaminen ml. julkinen rakentaminen siirtyi enenevässä määrin yhteiskunnan valvontaan ja maassamme koettiin energiakriisi. Pankarannankin suunnittelussa vaikutti taustalla valtion tukipolitiikka, tavoitteet turhien tilojen karsimisesta sekä yleisesti aikakauden rakentamista leimaava rakenteellinen rationalismi.

6.3.3 Rakennuskortti

D-rakennus

Kohde: Vanhainkodin uusi päärakennus
Sijainti: 4-23-1
Katuosoite: Saattotie 1
Valm.vuosi: 1978
Rakennuttaja: Mikkelin kaupunki
Arkkitehtisuunnittelu: Ky Arkkitehtuuritoimisto Eero Jokilehto & kni. Mikkelin
Pääurakoitsija: Rakennusliike O. J. Korhonen
RL: 171/77

LÄHTÖKOHTA 1978

SOKKELI:	Betoni	Ennallaan
RUNKO:	Teräsbetoni, pilaripalkki-laatasto	Ennallaan
JULKISIVUT:		
seinät:	Poltettu savitiili ”Korian Jäkälä” / kelt. harjattu puht.muuraus. vaakapaneeli, ulkovaneri	Ennallaan
detaljit:	Puuovien ja säleikköjen tehosteväritys, parvekkeen kaidelasi	Ennallaan Ennallaan
sokkeli:	Valettu betoni (l.muottipinta)	Ennallaan
vesikate:	3.kert. huopa + singeli	Ennallaan
KATTO:	Tasakatto kuvuin	Ennallaan
IKK. MALLI:	Jaoton, tuuletusrilällä tai ilman	Ennallaan
ULKO-OVET:	Metallirunko, lasit Puu, lasit	Ennallaan Ennallaan
VÄRITYS:		
katto:	Tumman ruskea	Ennallaan
seinät:	Keltatiili, t.ruskea Punahonka, Valtti color 72	Ennallaan Ennallaan
detaljit:	Punahonka-valtti (I), vihreä (säleiköt, puuovet) tumman ruskea (alum.ovet)	Ennallaan
sokkeli:	Mustanruskea	Ennallaan

TILANNE 2012

KORJAUSHISTORIA

Rakennukseen tehdyistä korjauksista ja muutoksista on luetteloitu ne, joista löytyi piirustusaineistoa tai rakennusluvat. Piirustuksista huomioitiin ne, joissa oli vahvistus tai lisäys töiden valmistumisesta. Toteutusta tarkistettiin mm. kunnalliskertomuksista. Luetteloon ei ole kirjattu vuosikorjausten yhteydessä tai muulloin tehtyjä vähäisempiä korjaustöitä tai materiaali-, väri- ja huonetilamuutoksia.

1992

Sisämaalausta ja puuosien uusintakäsittelyä eteläpuolelta. Yleisvalaistuksen uusiminen.

Suunnittelu: Talonsuunnitteluosasto

1995

Vähäisiä muutoksia huonetiloissa: uusia WC-tiloja.

Suunnittelu: Talonsuunnitteluosasto, Pauli Lehti, 17.2.1995

2000-luvulla

Vesikate uusitaan entisenlaisena.

2010

Käyttötarkoituksen muutos. Tiloihin tehdään kunnostusluonteista pintaremonttia päiväkotitoimintaan varten.

2012

Päiväkotitoiminta on siirtynyt lähes kokonaan D-rakennuksesta C-rakennukseen sisäilmaongelmien vuoksi. Tänä talvena tapahtui sadevesiviemäriin tulvimisen takia vesivahinko pohjoisemmassa asutussivessä.

Kuva: Rakennuksen pääsisäänkäynti katoksineen sulautuu osaksi talon julkisivujen rytmiiikkaa.

Kuva: Avarissa tiloissa, kuten aulassa, tulee näkyvillä rakennuksen pilaripalkkirunko. Katossa näkyvät valokuilut. Vihertävä lattia, tammiviilupintaiset sisäovet tehosteväreillä maalatuin vuorilistoin.

Kuva: Asunnoista on avautunut näkymä yhteiselle sisäpihalle.

Kuva: Käytävissä käytetty väritys vaihtelee tilaryhmittäin. Keittiö- ja terapiatilojen välistä käytävää ja osastoja hallitsee kelta-vihreä väritys.

Kuva: Asuntosiiiven päädyissä on pienet päivähuoneet. Valkoisiksi maalatut kalkkitiiliseinät ovat tavallisia sekä käytävillä että huonetiloissa.

Kuva: Yhdyskäytävien risteykseen muodostuu laajoista lasipinnoista oma erityinen tilavaikutelma. Kuva otettu B-rakennuksen yhdyskäytävästä.

Kuva: Asuntosiiiven kapeita huoneita, jotka on myöhemmin yhdistetty isommaksi tilaksi väliseinään puhkaistulla aukolla.

YHDYSKÄYTÄVÄ

Kuva: Yhdyskäytävien risteys kuvattuna B- ja D-rakennusten väliin jäävältä sisäpihalta.

6.4 Uusi C-rakennus

6.4.1 Julkisivut

Uuden C-rakennuksen julkisivuihin ei ole tehty muutoksia. Julkisivujen sommittelu, pintamateriaalit ja värit ovat 1990-luvulta.

Rakennuksella on matala, hallimainen kokonaisilme. Suuri runkosyvyys yhdistettynä yksikerroksisuuteen ja loivaan harjakattoon antaa rakennukselle yleensä matalan, varastorakennusmaisen kokonaisilmeen. C-rakennuksessa kuitenkin pitkän, matalan seinälinjan katkaisee rungon porrastus ja yhdyskäytävä. Pohjamuodosta juontuvat katonharjan porrastukset tuovat monipuolisuutta rakennuksen kokonaishahmoon.

Rakennuksen arkkitehtuuri on asiallista ja koristelematonta. Sisäänkäynnit ovat huomaamattomasti nivelosassa, josta eteistila jatkuu yhdyskäytävänä toisiin rakennuksiin. Leveät kaksijakoiset ikkunat ovat säännöllisesti samalla horisontaalisella linjalla. Säännönmukaiseen ulkoasuun tulee pientä jännitettä epäsymmetrisesti päätyseinille sijoitetuista valkoisista profiilipeltikentistä, avoräystäistä selvästi erottuvin katonkannattajin sekä luoteispäädyn lasihuoneesta, joka avaa sisätiloista näkymän lammelle.

Uudesta C-rakennuksesta näkyy pihapiirin ulkopuolelle lähinnä luoteispääty, sillä rakennus rajautuu pitkiltä sivuiltaan toisiin rakennuksiin sekä rinteeseen, jota on rakennusvaiheessa leikattu.

6.4.2 Sisätilat

Rakennuksen sisätilat huonejakojen ja pintojen osalta ovat vähäisiä pintaremontteja ja maalauksia lukuun ottamatta rakennusaikaisessa eli 1990-luvun asussaan.

Kokonaisuutena sisätilat vaikuttavat tilavilta. Sisäpintojen värit on kauttaaltaan vaalea. Värejä on käytetty ovissa ja kiinteissä kalusteissa. Yleisiin tiloihin, etenkin yhdyskäytäviin ja luoteispäädyn saliin tulee paljon luonnonvaloa isoista ikkunaryhmistä. Isot ovat myös ikkunat, jotka avautuvat entisiin asuinhuoneisiin. Lounaan puoleisella sivulla sijaitsevista asuinhuoneista on avautunut näkymä oleskelutiloiksi rakennetulle sisäpihalle.

Keskeisen tilaryhmän muodostavat täälläkin huonetiloja kokoavat keskikäytävät sekä aulana toimiva poikkikäytävä, joka yhdistää sisäänkäynnit ja yhdyskäytävän. Osastokäytävät eivät kuitenkaan ole samanlaisia pitkiä ja kapeita kuten vanhemmissa rakennuksissa, vaan käytävien seinälinjojen porrastuksilla on muodostettu avarammat tilat asuinhuoneiden ovien edustalle. Vaikuttavimpia tiloja ovat isot oleskelutilat, toinen valoisuuden, toinen huonekorkeuden puolesta.

Kuva: D:n lammen puoleinen oleskeluhuone keittiötiloineen.

6.4.3 Rakennuskortti

Uusi C-rakennus

Kohde: Vanhainkodin lisärakennus
Sijainti: 4-23-1
Katuosoite: Saattotie 1
Valm.vuosi: 1999
Rakennuttaja: Mikkelin kaupunki
Arkkitehtisuunnittelu: Kaupunginarkkitehti Pauli Lehti
Talonsuunnitteluosasto
Pääurakoitsija: JL-Rakentajat Oy
RL: 39/99

LÄHTÖKOHTA 1999

SOKKELI: Betoni
RUNKO: Teräsbetoni:
paikallavalu ja elementti,
välipohjat ontelolaattoja

JULKISIVUT:

seinät: Savitiili (Korian Naava harjattu) puht.muurattuna, Ennallaan
detaljit: Pystypeltikentät Ennallaan
profiilipeltikentät
sokkeli: Valettu betoni, sileä Ennallaan
vesikate: Sinkitty pelti, saumattu Ennallaan
ikkunat: Puualumiini Ennallaan
KATTO: Loiva harjakatto Ennallaan
IKK.MALLI: Nelijakoinen, kolmisivu- Ennallaan
jakoinen,
ULKO-OVET: Alumiini, lasi Ennallaan
VÄRITYS:
katto: Tummanruskea Kirjo 241 Ennallaan
seinät: Vaaleankeltainen (tiili) Ennallaan
valkoinen sauma Kvartsi
detaljit Valkoinen Ennallaan
sokkeli: Vihreänharmaa Keim 626 Ennallaan

TILANNE 2012

Ennallaan
Ennallaan

KORJAUSHISTORIA

Rakennukseen on tehty vain kunnossapito- ja pintaremontteja.

Vuonna 2011 rakennukselle haettiin lupaa käyttötarkoituksen muutosta varten. Uutta päiväkotitoimintaa varten tehtiin pintapuolisia kunnostustöitä.

Kuva: C-rakennuksen läntisempi sisäpiha rajautuu B-rakennukseen ja yhdyskäytävään.

Kuva: C-rakennuksen pohjoispuolelle on tehty leikkipuisto.

Kuva: C:n parvekepääty, B:n takafasadia ja A:n siipirakennusta.

Kuva: C:n ja B:n välinen sisäpiha.

Kuva: C-rakennuksen lammenpuoleisessa päädyssä on lasitettu parveke.

6.5 Saunarakennus

Vanhainkodin saunarakennus on säilynyt hahmoltaan ja julkisivumateriaaleiltaan ennallaan, mutta muutoin ulkoasua ovat muuttaneet ovi- ja ikkunamuutokset. Isot uimalan puoleiset oviaukot on avattu käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä. Muilla sivuilla olevat ikkuna-aukot ovat entisessä koossaan, mutta ne on suljettu levyillä ruutujen rikkoontumisen jälkeen. Laudoitetuissa ullakkopäädyissä on säilynyt kiilamaisten ullakkoikkunoiden alkuperäiset vuorilaudat.

Vaalea harjakattoinen kivirakennus on Pankalammen rannalla, avoimessa ympäristössä ja hieman erillään muista rakennuksista. Ennen sen edustalla oli puustoa ja rantaan viettävillä rinteillä vanhainkodin puutarha ja viljelypalstat.

Kuva: Saunarakennuksen päädyissä ja eteläisellä sivulla on edelleen pystysuuntaiset ikkuna-aukot, mutta ikkunamalli ehti muuttua alkuperäisestä ennen aukkojen levyttämistä.

Kuva: Saunarakennus ja muutama vanha yksittäinen puistopuu. Uimalan puoleiselle seinälle on avattu isot oviaukot.

6.5.1 Rakennuskortti

SAUNA

Kohde:	Vanhainkodin sauna
Sijainti:	4-23-1
Katuosoite:	Saattotie 1
Valm.vuosi:	1910
Rakennuttaja:	Mikkelin kaupunki
Arkkitehtisuunnittelu:	Ei tiedossa
Pääurakoitsija:	Ei tiedossa
RL:	Ei ole

LÄHTÖKOHTA 1910

SOKKELI:	Kivi
RUNKO:	Punatiili
JULKISIVUT:	
seinät:	Rappaus ja pystylomalauta
detaljit:	Ullakkoikkunoiden vuorilaudat
sokkeli:	Lohkokivi
vesikate:	Huopa
KATTO:	Harjakatto
IKK.MALLI:	T-ikkunat, 6-ruutuiset kiilamainen ullakkoikkuna
ULKO-OVET:	[ei tietoa]
VÄRITYS:	
katto:	[pelti]
seinät:	Vaaleat
detaljit:	[~punainen]
sokkeli:	[kivipinta]

TILANNE 2012

Ennallaan
Ennallaan
Ennallaan
Ennallaan
Ennallaan
Pelti
Ennallaan
rikkoutuneet, levyt
Kehys ennallaan
Pystypaneeli
Harmaa
Valkoinen (rappaus)
T.keltainen (laudoitus)
Valkoinen
Ennallaan

KORJAUSHISTORIA

Luetteloon ei ole kirjattu vuosikorjausten yhteydessä tai muulloin tehtyjä vähäisempiä materiaali-, väri- ja huonetilamuutoksia.

1957

Huonetilamuutoksia, uudet ovet ja ikkunat (kuusiruutuiset T-ikkunat) Sisätilamuutoksia väliseinin, uusi uunipaikka. Korkea harjakattoinen umpikuisti puretaan rakennuksen etufasadista, tilalle pieni lippa ja pystypaneeliovi.

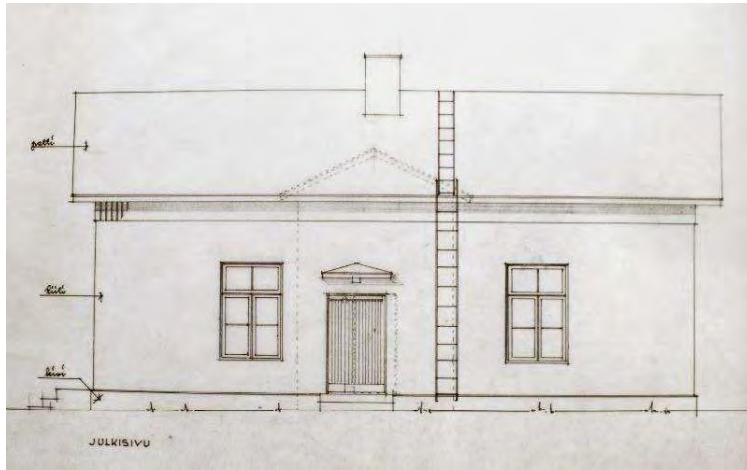
Suunnittelu: kaup.arkkitehti Martti Riihelä
27.8.1957, 5.10.1957

1984

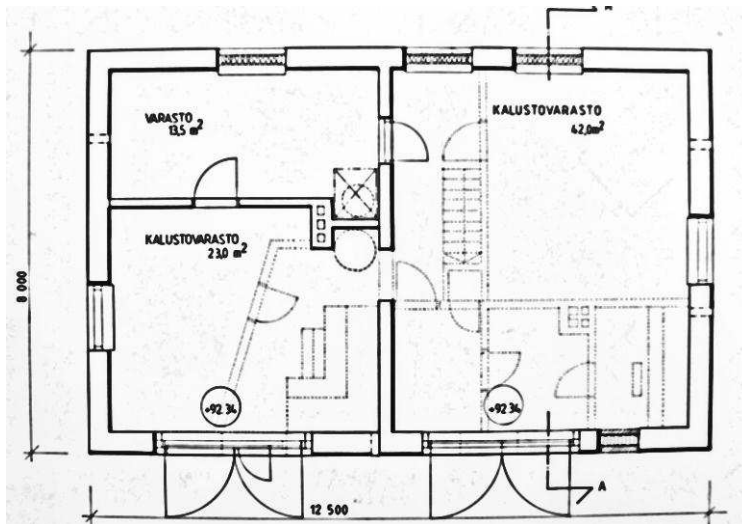
Käyttötarkoituksenmuutos; vanhainkodin saunan muutos liikuntatoimen kalustovarastoksi. Avataan kahdet isot hallinovat. Toiselta pitkältä sivulta pienennetään kahta ikkunaa laudoituksella. Entinen rappauspinta ja peltikate säilytetään.

Suunnittelu: Kaavoitus- ja talonsuunnitteluosasto, Pauli Lehti
15.5.1984

Kuva (ylh.): Saunan muutospiirustus vuodelta 1957 / Kaup.arkkitehti Martti Riihelä. Kuva kertoo rakennuksen ulkoasun muutosten jälkeen. Katkoviivalla on merkitty puretti kuisti ja entinen ulko-oven aukko. Rakennuksen vesikatto on peltiä, seinä punasavitiiltä ja perustus kiveä.

Kuva: Saunan muutospiirustus vuodelta 1984 / Kaup.arkkitehti Pauli Lehti. Saunan käyttömuutosremontin yhteydessä purettiin 1950-luvun remontissa tehdyt väliseinät. Jäljellä jätettiin alkuperäiset tiiliseinät.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Edellisissä luvuissa on selvitetty vanhainkodin alueen ja rakennusten historiallisia ja ympäristöllisiä ominaispiirteitä. Tietojen pohjalta on seuraavaksi määritelty alueen ja rakennusten kulttuurihistoriallisia ja ympäristöllisiä arvoja tulevan maankäytön ja rakentamisen suunnittelun, vaikutusten arvioinnin ja vuoropuhelun pohjaksi.

ARVIOINTI

Historiallisena kohteena

Pankalammen vanhimmat puurakennukset omaavat historiallisia arvoja edustaessaan 1890-luvun vaivaistalorakentamista. Ne lukeutuvat Mikkelin kaupungin sosiaalihuollon vanhimpaan rakennusperintöön. Ne ovat myös Etelä-Savoon vanhimmat³⁴ säilyneet vaivaistalojen mallipiirustusten pohjalta rakennetut vanhainkotirakennukset.

Maamme huoltotoimen historiassa merkittävä taitekohta oli 1880-luvun lopulla alkanut vaivaistalorakentaminen, joka oli pitkälti valtion taholta ohjattua ja valtion lainoittamaa kuntien rakennustoimintaa. Vaivaistaloasian myötä köyhäinhuolto alettiin nähdä valtiollisena tehtävänä, jonka hoitaminen oli uskottu kunnille. Eniten vaivaistaloja rakennettiin 1890-luvun alussa ja vuoden 1903 jälkeen.

Etelä-Savon kunnissa vaivaistalojen rakentaminen keskittyi 1900-luvun alkupuolelle. Maakunnan ja yleisemmin sosiaalihuollon historian merkiköhteena voidaan pitää Mikkelin pitäjän Suosaaren vanhainkotiä. Suosaareen perustettiin 1867 maan ensimmäinen, pääasiassa työkykyisille henkilöille perustettu vakinainen kunnallinen huoltolaitos, josta vuonna 1868 tuli myös vaivaistalo. Suosaareen kokeiltu laitosmalli eli maatilavaivaistalo oli käytössä kunnallisissa vaivais- eli myöhemmin kunnalliskodeissa aina 1800-luvun lopulta viime sotiin asti.

Pankarannan vanhainkodin kaksi vanhinta puurakennusta rakennettiin vuosina 1893. Ne ovat käytettävissä olleiden lähdeaineistojen perusteella maakunnan vanhimmat säilyneet vaivaistaloiksi mallipiirustusten pohjalta rakennetut rakennukset. Muita 1890-luvulta säilyneitä entisiä vaivaistaloja on Suosaaren vanhainkodin pihapiirissä sekä Pieksämäellä nuorisotalona. Muut Etelä-Savossa säilyneet vaivaistalorakennukset ovat 1900-luvun alkupuolelta.

Rakennushistoriallisena ja –taiteellisena kohteena

Pankarannan vanhainkodin aluetta ei ole toteutettu arkkitehtonisen kokonaissuunnitelman mukaan. Laitosta on rakennettu eri vuosikymmenten aikana. Keskeiset rakennustyöt ajoittuvat 1890-, 1920-, 70- ja 90-luvuille. Erilliset rakennukset on liitetty sisätiloiltaan yhteen käytävärakennuksiin, jotka rakennettiin osana 1970-luvulla toteutettua lisärakentamista.

Alueen rakentamisen vaihteellisuus tulee selvästi esille rakennuskompleksissa. Rakennusten massoittelu, muoto, julkisivumateriaalit ja julkisivujen sommittelu edustavat kutakin rakennusvuosikymmentä. Rakennetun ympäristön historiallista kerroksellisuutta on heikentänyt ”modernisoivalla tavalla” toteutettu vanhojen puurakennusten peruskorjaus, jossa rakennuksista hävitettiin niiden alkuperäisiä 1890-luvun puurakentamisen piirteitä. Samalla heikentyivät puurakennusten rakennushistorialliset arvot, kun sekä ulko- ja sisätilojen autenttisuus väheni korjauksissa, joissa vanhat tyylipiirteet korvattiin moderneilla ratkaisulla; voidaan tosin todeta, että kokonaisvaltainen kaikkia kolmea, myös nyt jo purettua C-rakennusta, koskeva muodonmuutos piti puurakennusryhmän tyyllisesti yhtenäisenä.

Kokonaishahmoltaan vanhimmat puurakennukset eli päärakennus ja sairasosasto edustavat edelleen tunnistettavasti 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun puurakentamiselle tyypillistä pitkänomaista, harjakattoista ja korkealle kivijalalle perustetun puutalon perustyyppiä. Rakennusten julkisivuissa ja tilaratkaisuissa oli alun perin yhtäläisyyksiä vaivashoidon ylitarkastaja G.A. Helsingiuksen laatimien vaivaistalojen mallipiirustusten kanssa. Tosin Mikkelin vaivaistalorakennukset tehtiin kuitenkin pohjamuodoltaan ja julkisivuiltaan yksinkertaisempina, ilman vinkkeleitä ja keskikäytyjä. Huonetilaratkaisuissa nojaututtiin selkeämmin annettuihin malleihin. Lopulliset piirustukset laati silloinen Mikkelin läänin lääninarkkitehti W. A. Tötterström.

Suuria muutoksia ulko- ja sisätiloiltaan kokeneista puurakennuksista päärakennus on säilynyt paremmin kokonaisuutena ja on näistä kahdesta puutalosta edustavampi esimerkki mallipiirustuksiin ohjatusta rakentamisesta.

Rakennuskompleksin arkkitehtonisesti kiinnostava osa on 1970-luvulla valmistunut, alkuperäisessä asussaan säilynyt vanhainkotirakennus,

jonka arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtuuritoimisto Eero Jokilehto & kni. Tasakattoinen 1970-luvun rakennus on ajalleen tyypillistä suoraviivaista ja matalaa arkkitehtuuria, mutta julkisivumateriaaleilla ja värityksellä on luotu vahva vertikaalinen struktuuri, joka lomittuu hyvin kirkonmäen männikkömetsään. Tiukan tilaohjelman puitteissa on rakennukselle haettu muoto, jossa asuntotilat on sijoitettu ahtaan rakennuspaikan rauhallisemmalle puolelle ja oman sisäpihan ympärille. Muutoin rinnetontin mahdollisuuksia ei ole mainittavasti huomioitu yksikerroksisena toteutetussa rakennuksessa, ehkä tilojen käyttötarkoituksen vuoksi.

Kaupunkihistoriallisena ja -kuvallisena kohteena

Vanhainkotirakennusten kaupunkikuvallinen arvo perustuu ennen kaikkea niiden rooliin osana Mikkelin kaupunkirakentamisen historiaa. Nykyistä Saattotietä ympäröivä alue on koko 1900-luvun ollut julkisten palveluiden aluetta, jossa vanhainkodin rakennukset ovat Harjun kappelin ohella alueen historiallisia tunnuskohteita.

Tarkastelualueen kaupunkikuvassa historiallisesti arvokkaimmat ympäristötekijät ovat kuitenkin vanhat Suuren Savontien ja Kangaslammentien linjaukset, Mikkelin pitäjän vanha kirkko ja hautausmaa sekä maisemallisesti myös Pankalammen ympäristön viheralueet ml. kirkonmäen männikkörinteet. Mikkelin kaupunkikeskustan omaleimaisia yksityiskohtia ovat pienvesistöt, monet lammet, joet ja purot. Pankalampi oli aina 1980-luvulle asti lähes luonnontilainen alue ydinkeskustan reunalla. Mikaelin rakentaminen lammen pohjoispäähän toi pienvesistömaisemaan rakennettuja puistoalueita ja lisäsi alueen virkistyskäyttöä.

Vaikka Pankarannan rakennuksilla on lammen ranta-alueiden lisääntyneen käytön myötä tullutta uutta maisemallista ja kaupunkikuvallista näkyvyyttä, on tontin maankäytössä ja rakentamisessa otettava huomioon ennen kaikkea sen sijainti valtakunnallisesti merkittävän Maaseurakunnan kirkonmäen reunalla, suoja-alueeksi luonnehdittavalla alueella.

Entisellä vanhainkodin päärakennuksella (A) on kaupunkikuvallisesti tärkein paikka rantaan jääneen viheralueen yläpuolella, jossa se muodostaa vesistön suuntaan kirkonmäen rakennettua maisemareunaa. Ennen 1970-luvun lisärakentamista ja pysäköintialueita oli vanhainkodin piha- ja puutarha-alueilla enemmän myönteisiä maisemavaikutuksia kuin

tänä päivänä. 1970- ja 1990-luvuilla täytettiin rinteenuoleista piha-alueita rakentamisella ja tehtiin uudisrakennuksille tilaa rinnettä leikkaamalla, myös rannan puolelta on puistomainen kasvillisuus vähentynyt.

Suosituksukset suunnittelulle

Pankarannan kiinteistön sijainnin vuoksi on tontin suunnittelutyöhön hyvä sisällyttää arviointi vaikutuksista, joita uudisrakentamisella ja muilla toimenpiteillä voi olla valtakunnallisesti arvokkaan Mikkelin maaseurakunnan kirkon kaupunkikuva-arvoihin.

Alueen rakennetun ympäristön piirteissä näkyy kunnallinen sosiaalihuollon rakentaminen sekä varhaisen keskusjohtoisen mallipiirustussuunnittelun vaikutus. Näiden piirteiden vaalimisen kannalta on toivottavaa, että tontin vanhimpien 1890-luvun rakennusten, etenkin vanhan päärakennuksen, säilyminen otetaan yhdeksi varteen ottavaksi lähtökohdaksi alueen maankäyttöä ja rakentamista suunniteltaessa. Koska rakennukset nykyisiltä julkisivuiltaan edustavat 1960-luvun henkeä ja huonetiloiltaan ovat kokeneet paljon muutoksia, on perusteltua tutkia rakennussuojelun sijaan muita kaavallisia keinoja ohjata korjausrakentamista ja uudiskäyttöä. Rakennusten nykyinen eheänä säilynyt moderni tyyli on herkkä muutoksille, mikä on lähtökohtaisesti tärkeää ottaa huomioon.

1970-luvulla rakennettu vanhainkotirakennus on hyvä esimerkki aikakaudelle luonteenomaisesta rakentamisesta. Rakennus ei kuitenkaan arkkitehtonisesti ole niin ainutlaatuinen tai tilaohjelmaltaan poikkeuksellinen, että se edellyttäisi suojelua. Rakennuksella ei ole merkittävää myönteistä vaikutusta alueen kaupunkikuvaan. 1990-luvulla dementiaosastoksi rakennettu lisärakennus edustaa uutta vaihtetta vanhainkotoiminnassa. Koska vanhainkodin rakennuskompleksissa ei ole kyse yhtenäisestä arkkitehtuurisommitelmasta, on vielä uudeksi rakennukseksi määriteltävän rakennuksen arvoja arvioita muilla kuin kulttuurihistoriallisilla perusteilla.

Rakennettujen alueiden ympäristöllisen ja kulttuurisen monipuolisuuden säilyminen tarvitsee tunnusmerkkejä, vaikkapa vain fragmentteina, jotka antavat paikalle ajallista syvyyttä ja vihjeen menneestä. Sellaisia soisi säilyvän Pankalammenkin rannalla lähes 120 vuotta toimineesta hoivalaitoksesta.

8 LÄHTEET

ARKISTOT

Etelä-Savon maakunta-arkisto (MMA)

Maistraatin arkiston kartat: Asemakartta 1931

Suur-Savon museo (SSM)

Mikkelin museoiden valokuvakokoelma: ilmakuvat.

Mikkelin kaupungin arkisto

Kaupungin valtuuston pöytäkirjat (1890-1939)

Kunnalliskertomukset 1910-1940

(ed. sis. vuodesta 1910 Köyhäinhuolautakunnan vuosikertomukset)

Vanhainkodin rakennuspiirustuksia 1892-94, 1923-25, 1927, 1933, 1916-25

Ahvenaisen kokoelma: Viljakainen, T. Mikkelin kaupungin kunnalliskodin 50-vuotis historiikki. Moniste 1943

Vanhainkodin rakennustoimikunta 1974-77, 1977-79

Mikkelin kaupungin tekninen keskus (maistraatti, rakennusvalvonta, kaupunkisuunnittelu, mittaus)

Rakennusluvut ja työselitykset

Asemakaavat

Mikkelin kaupungin Tilakeskuksen arkisto

Vanhainkodin piirustukset 1893-1927, 1933, 1960, 1963-64, 1975, 1994, 1999

Vanhainkodin asemapiirros 1960, 1975, 1978, 1964, 1999

Työselitys 1977, 1999

Suosaaren vanhainkodin asemapiirros 1923, 1939

Suosaaren vanhainkodin rakennuspiirustukset 1890, 1911

Kansallisarkisto

Pitäjänkartta, 1847

Kansalliskirjasto / Digitoidut aineistot / Vanhat sanomalehdet

Mikkelin Sanomat 1890-1910

Mikkeli 1892

KIRJALLISET LÄHTEET

Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. 66/1992. Ympäristöministeriö.

Autio, Antti, 2006. Prosessiajattelu ja sairaala-arkkitehtuuri. - Pitkän tähtäimen esisuunnittelu ja toiminnalliset prosessit sairaaloiden arkkitehtisuunnittelun lähtökohtina. Diplomityö. Teknillinen korkeakoulu. Arkkitehtiosasto. Espoo.

Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit. Matrikelit vuosilta 1965 ja 1973.

Forsius, Arno, 2004. Suomen terveydenhuollon murros 1880-luvulla. Kirjoitus perustuu pääasiallisesti Suomen Lääkärilehdessä vuonna 1989 julkaistuihin kirjoituksiin. <http://www.saunalahti.fi/arnoldus/terv1880.html> (15.7.2009)

<http://www.saunalahti.fi/arnoldus/kunnuot.htm>

<http://www.saunalahti.fi/arnoldus/psyklaa1.html>

Jaatinen, Martti, I, 1997. Eero Jokilehto. Arkkitehti ja taiteilija. Mikkelin kaupunginkirjasto – Maakuntakirjasto Julkaisuja 22.

Kuujo, Erkki, 1971. Entisajan Mikkeli - Mikkelin kaupungin vaiheita 1838-1917. Mikkelin kaupungin historia I.

Kuujo, Erkki - Väänänen, Kyösti - Lakio, Matti – Hassinen, Esa, 1988. Muuttuvaa Mikkeliä. Mikkelin kaupungin historia II 1918-1986.

Leskinen, Heidi, 2007. Kaikki potilaan parhaaksi. Moision sairaala 1927-2007.

Maisemanhoito. Maisema-aluetyöryhmän mietintö I. 66/1992. Ympäristöministeriö.

Mikkelin kaupunki 1938. Historiallinen pienoismalli. Toim. Mikkelin kaupungin museot. 1987.

Mikkelin lääni 150 vuotta. Juhlajulkaisu läänin täyttäessä 150 vuotta. Itä-Suomen Instituutti A:7. 1981.

Mikkelin seudun maahanmuutto-ohjelma. Mikkelin seudun kunnat, TE-keskus, Oppilaitokset, työ- ja elinkeinotoimisto, Miset Oy, EK, SAK, Yrittäjät. Toim. Vesa Horttanainen, Mikkelin Työvoimatoimisto?

Normalritningar till fattiggårdsbyggnader. Helsingfors 1891 (Gustaf Fredrik Helsingius)

Pakarinen, Olavi ja Miettinen, Marita, 1994. Suuri Savontie, vanhan valtatie tarina. Tielaitos.

Pulma, Panu. G.A. Helsingius ja valtiokontrollin alku. Sosiaaliturva 18/2002.
http://www.sosiaalitieto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/35678/file/Pulma18_20_02.pdf

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (1993). Museovirasto. Ympäristöministeriö. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16.

Seppänen, Päivimaria, 2006. Hyvää oloa vanhainkotiin arjen pienillä kulttuuriteoilla. Sosiologian pro gradu-tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Kulttuuripolitiikka, Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11557/URN_NBN_fi_jyu-200626.pdf?sequence=1

Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit, 1956. Matrikkeli.

Suomen vaivaistalojen matrikkeli; toim. G. A. Helsingius. Helsinki 1897 (2. p. 1908)

Vihola, Teppo (toim.), 1992. Mikkelin maalaiskunnan kirja. JYY:n kotiseutusarja N:o 30.

Wirilander, Hannele, 1982. Mikkelin pitäjän historia vuoteen 1865.

Vaivaishoidosta köyhäinhoitoon
http://materiaalit.internetix.fi/fi/opintojaksot/9historia/sosiaaliturva/vaivaishoidosta_koyhainhoitoon

REKISTERIT

Muinaisjäännösrekisteri. Museovirasto. Rekisteriportaali 9.2.2012, http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx

OIVA Ympäristö- ja paikkatietopalvelu / Hertta / <http://www.p2.ymparisto.fi/scripts/oiva.asp>

Etelä-Savon maakuntaliiton inventointitietokanta
Kulttuuriympäristö.fi –sovellus (2.3.2012)

Suullista tietoa

Hartikainen, Arja, kaavoitusarkkitehti, Mikkelin kaupunki
Korhola, Uolevi, ent. vanhainkodin talonmies
Lehti, Pauli, ent. Mikkelin kaupunginarkkitehti
Mäkinen, Armi, suunnitteluavustaja, Mikkelin kaupunki
Ollikainen, Pirjo, Suonsaaren vanhainkodin osastonhoitaja
Pöyry, Pekka, Mikkelin kaupungin Tilakeskus
Tarssanen, Mirja, ent. vanhainkodin johtajatar
Väänänen, Riitta, kiinteistöjohtaja, Mikkelin kaupunki

LIITTEET

- Pohjakuvat: A-D vuonna 2012 ja rakennusvuosikymmenet
A vertailu 1893-2012
B vertailu 1893-2012
C 1892-1933
C-D vuonna 2012 ja alkuperäinen tilaryhmittely
- Yleiskuvia
- Tiivistelmä vanhainkodin rakennusvaiheista

Viitteet:

- ¹ Suomen vaivaistalojen matrikkeli, 1908
- ² Talon tarinat – Rakennushistorian selvitysopas. Museovirasto 2010
- ³ Tilakeskuksen arkisto, Suonsaaren vanhainkodin lisärakennuksen rakennuspiirustus, 1911, A. Tavast
- ⁴ Kuujo, 1989, 363-364
- ⁵ Kuujo, 1989, 364
- ⁶ K.valt. ptk 18.11.1892 liite
- ⁷ K.valt. ptk 18.11.1892
- ⁸ Kuujo, 1989, 364, Kunn.kert. 1925
- ⁹ Kuujo ym, 1988, 148
- ¹⁰ K.valt. ptk 30.6.1905; Alkuperäisiä laajennuspiirustuksia ei arkistoista löytynyt, mutta kuvaus lisätiloista vastaa sairastosaston tiloja 1920-luvun tilannetta kuvaavissa rakennuspiirustuksissa; toisin kuin monissa lähteissä todetaan, ei rakennusta laajennettu vuonna 1927 päädyistä vaan vain ylöspäin sisustamalla ullakolle huoneita.
- ¹¹ Kunn.kert. 1927; K. valt. ptk 22.10.1925
- ¹² Piirustukset vahvistettu vasta 1927 sosiaaliministeriössä
- ¹³ Pessa erosi virasta samana vuonna; Kunn.kert. 1926
- ¹⁴ Kuujo ym, 1988, 444
- ¹⁵ Kuujo ym, 1988, 444
- ¹⁶ Kuujo ym, 1988, 444
- ¹⁷ K.hall. ptk 8.9.1971
- ¹⁸ Sos.ltk ptk 30.9.71
- ¹⁹ Vanhainkodin laajennussuunnittelutoimikunnan ptk 25.10.1971
- ²⁰ Laajennussuunnittelutoimikunnan ptk 31.10.1974
- ²¹ Rakennuslupa 1964
- ²² Mikkeli 4.11.1893
- ²³ Mikkeli 4.11.1893
- ²⁴ Näihin aikoihin ei henkilökuntaa kuultu rakennussuunnittelussa ja tilat eivät aina olleetkaan käytännöllisiä, esimerkkinä ehkä säästösyistä pois jätetyt WC-tilojen lattiakaivot (Korhola, Uolevi).
- ²⁵ Kunn.kert. 1910; Saunan rakennuspiirustuksissa ei ollut signeerausta eikä päiväystä.
- ²⁶ Mirja Tarssanen
- ²⁷ Uolevi Korhola, Mirja Tarssanen.

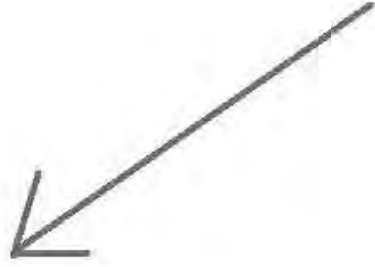
-
- ²⁸ Tötterströmin leikkauskuvissa on kattokaltevuus enemmänkin 1:3, kuin nykyinen n. 1:4 ja seinän korkeudessa, mutta lähteistä ei löytynyt mainintaa kattomuutoksista eikä rakennuksen korottamisesta. Tosin vuodelta 1917 on maininta vesikatteen uusimisesta tulipalon vaurioittaman vanhan katteen tilalle. Ullakolla on edelleen näkyvissä tulen mustuttamia kattorakenteita (Uolevi Korhola). Ullakkohuoneet sisustettiin 1940-luvulla.
  - ²⁹ Ks. viite 26
  - ³⁰ Kunn.kert. 1917
  - ³¹ K.valt.ptk 30.6.1905
  - ³² Kunn.kert. 1913
  - ³³ Kunn.kert. 1927
  - ³⁴ Arvio pohjautuu luvussa 2.3 kuvattuihin lähtöaineistoihin ja Suonsaaren rakennuksista koottuihin tietoihin.

POHJAKUVAT: A-D

Tilanne 2012

P

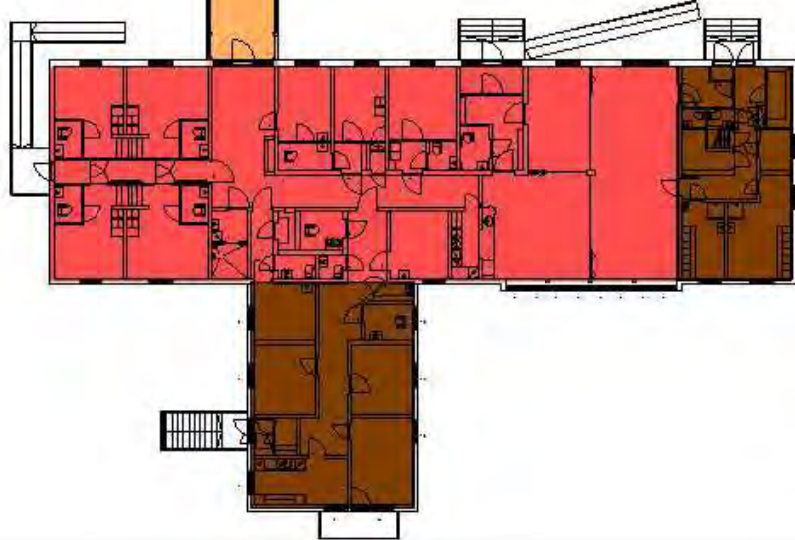
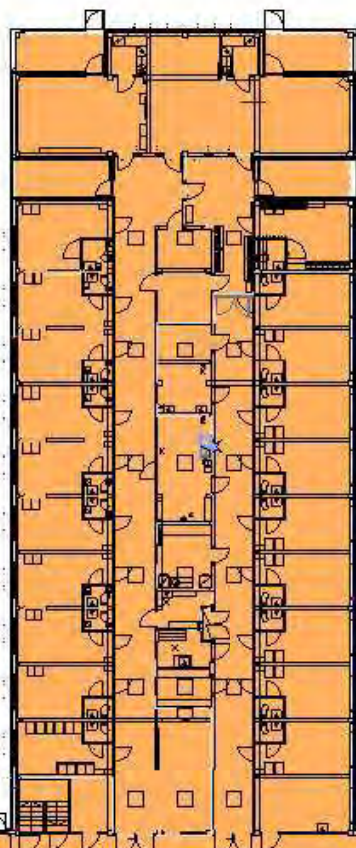

RAKENNUSVUOSIKYMMENET	
1890-luku	[Red square]
1900-luku	[Dark brown square]
1920-luku	[Brown square]
1930-luku	[Orange square]
1970-luku	[Light orange square]
1990-luku	[Very light orange square]

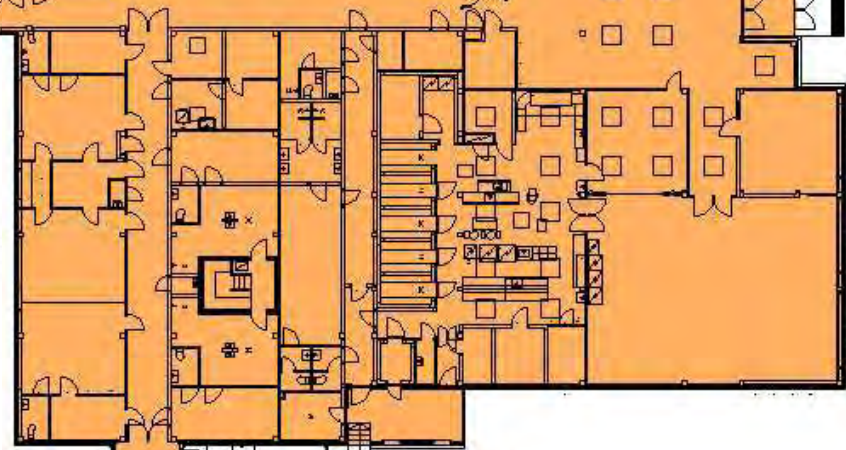
UUSI C-RAKENNUS

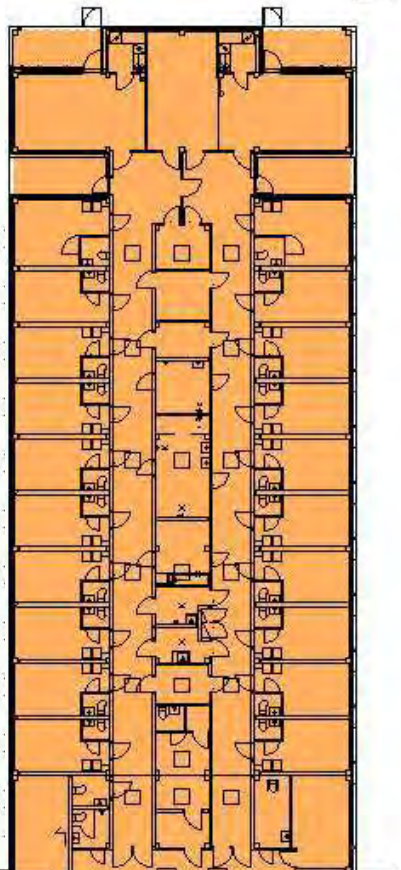
B-RAKENNUS

A-RAKENNUS

D-RAKENNUS

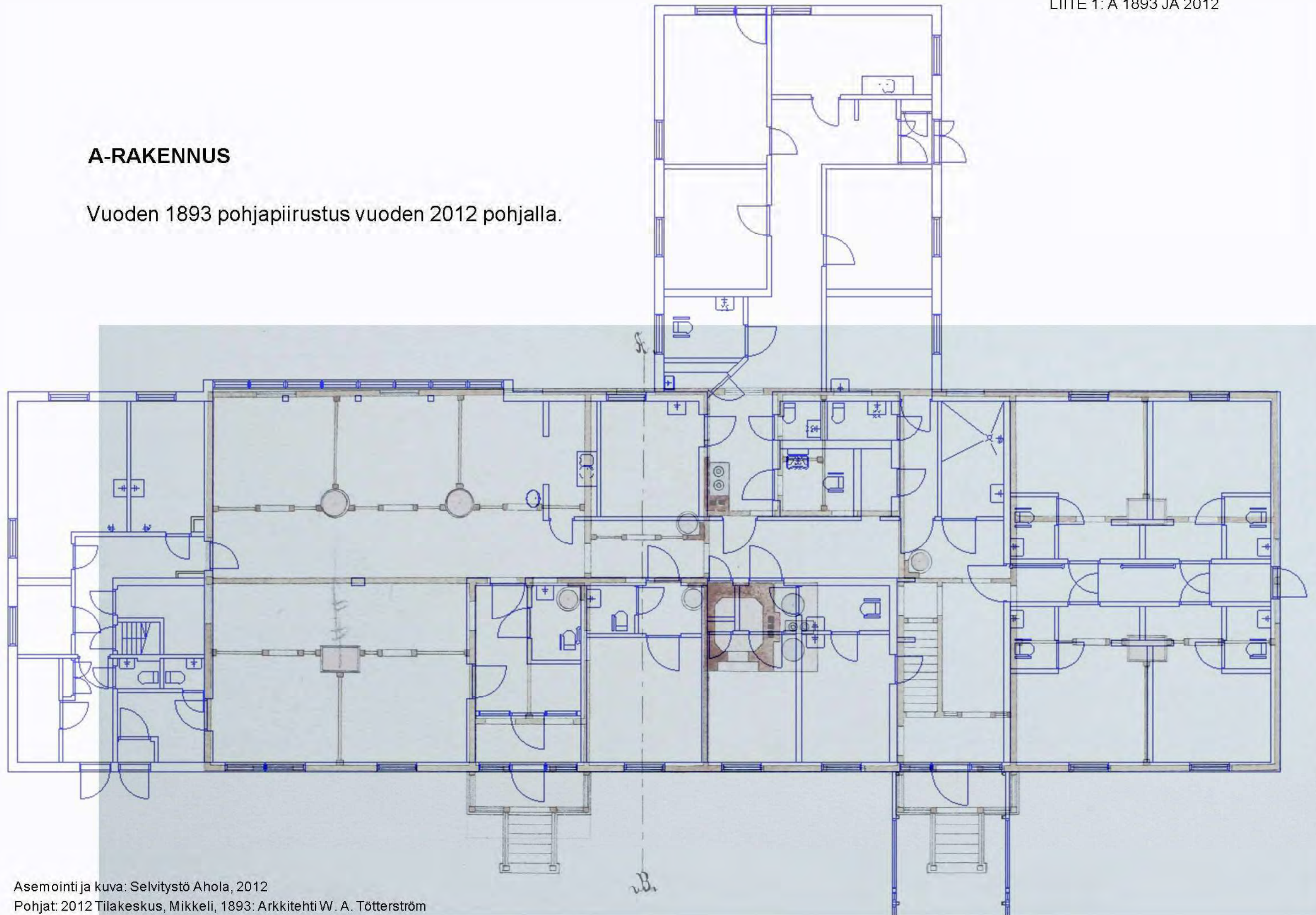

LIITE 1: POHJAKUVAT A-D

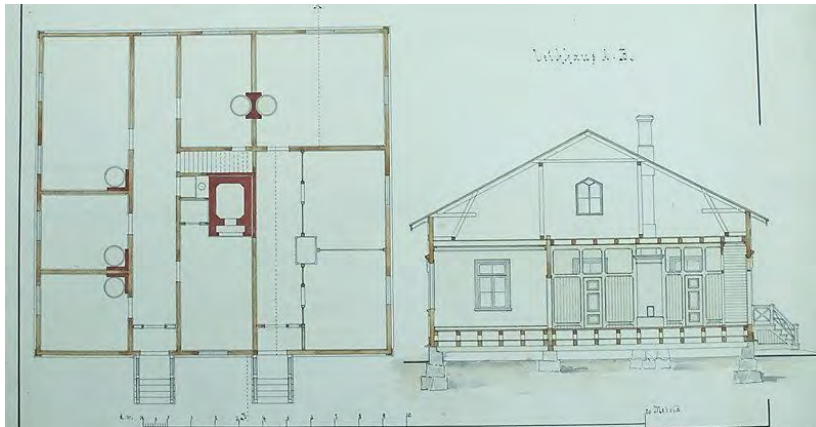
A-RAKENNUS

Vuoden 1893 pohjapiirustus vuoden 2012 pohjalla.

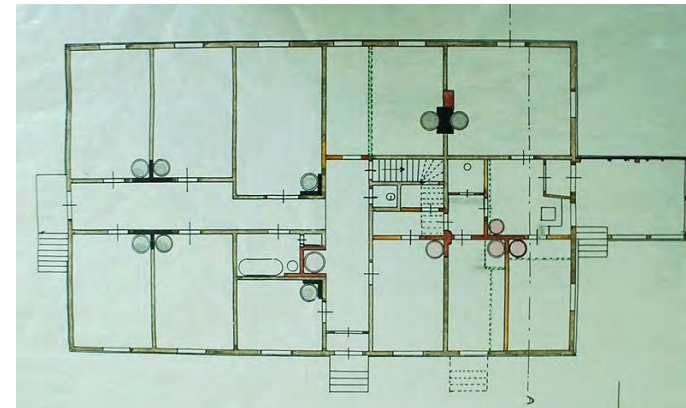

LIITE 1: B:n POHJAKAAVAT 1892, 1927, 1933

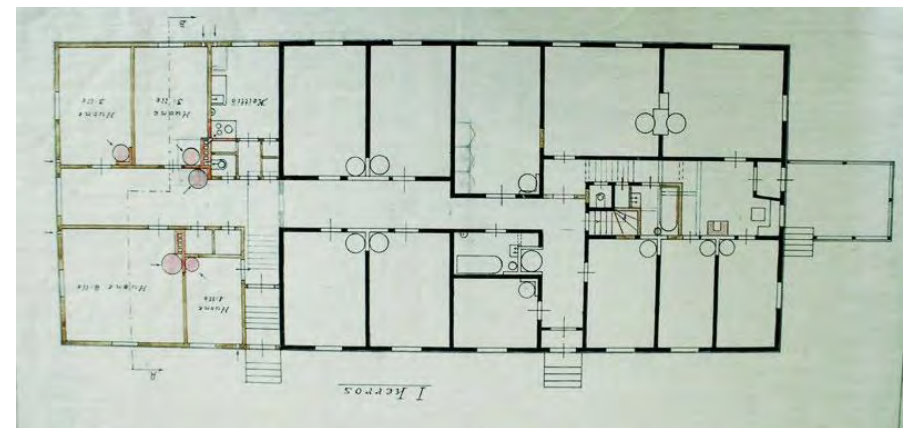

Kuva: Ote B:n rakennuspiirustuksesta, W. A. Tötterström, 1892.

Kuva: Ote B:n muutokorjauspiirustuksesta (muutokset oranssilla ja vihreällä): yläkertaan huoneet ja portaikko, huonetilamuutoksia 1. kerrokseen ja päätykuisti, Heikki Kuokkanen, 1927.

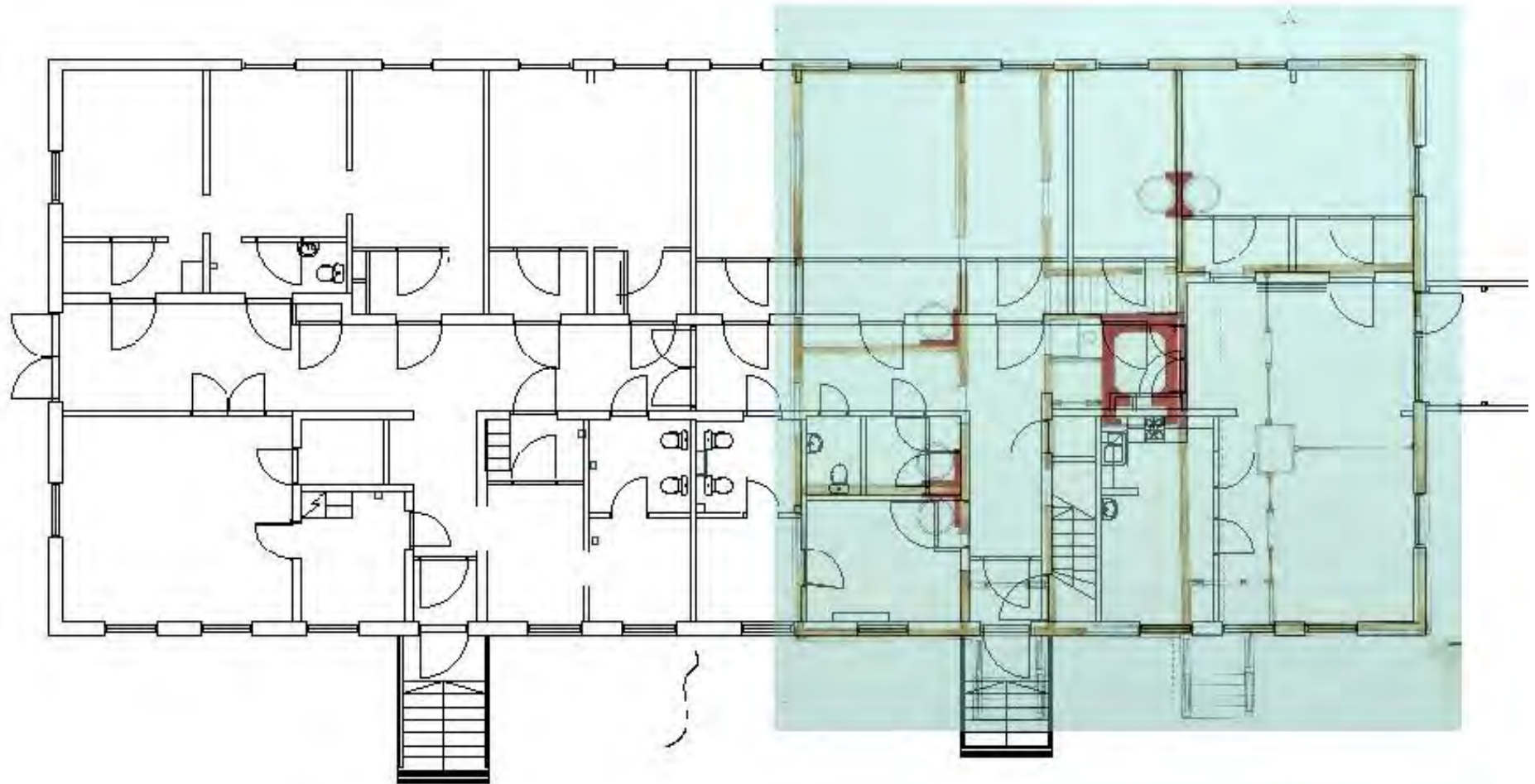
Vuoden 1905-06 neljä huonetta ja käytävän sisältäneestä laajennuksesta ei löytynyt piirustuksia.

Kuva: Ote B:n laajennuspiirustuksesta, Erkki Tammisto, 1933

Alkuperäiset piirustukset ovat Mikkelin kaupungin arkistossa.

B-RAKENNUS Vuoden 1892 pohjapiirustus vuoden 2012 pohjalla

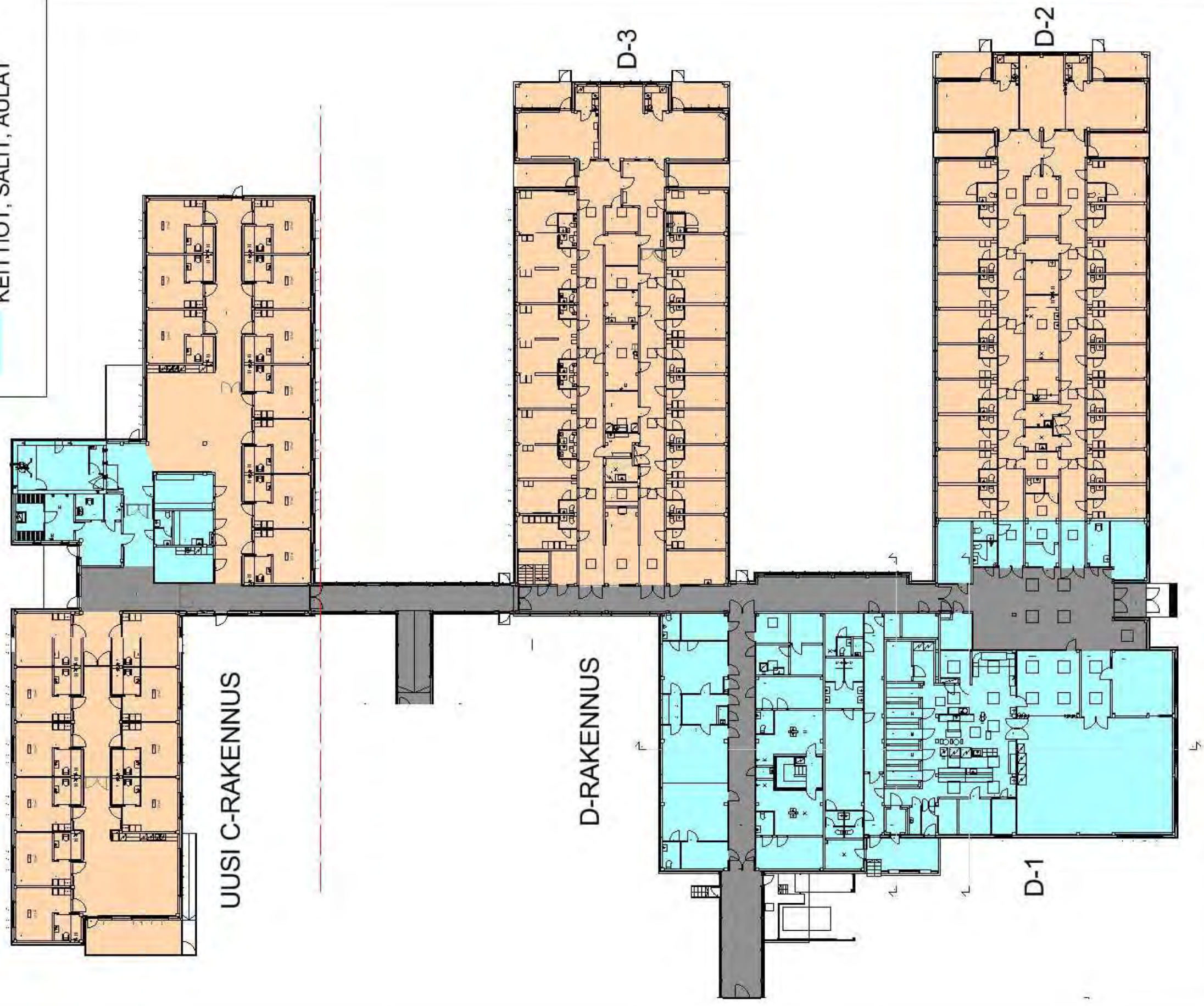
Asemointi ja kuva: Selvitystyö Ahola, 2012
Pohjat: 2012 Tilakeskus, Mikkelin 1892 Arkkitehti W. A. Tötterström

POHJAKUVAT C JA D

Tilanne 2012
(ei muutoksia huonetilajaossa)

	PÄÄKÄYTÄVÄT
	ASUNNOT SANITEETTI- JA PÄIVÄHUONETILOINEEN
	TOIMISTO- JA HUOLTOTILAT, KEITTIÖT, SALIT, AULAT

LIITE 1: POHJAKUVAT C JA D

Pohjat (mv), Tilakeskus, Mikkel
(D: Arkkitehtuuri toimisto Eero Jokilehto & kni, C: Kaupunginarkkitehti Pauli Lehti)
Kuva (vär.), Selvitystyö Ahola, 2012

Kuva: A-rakennus kuvattuna Saattotieltä.

Kuva: A ja D kuvattuna Saattotieltä.

LIITE 2: YLEISKUVIA b

Kuva: A:n katto, D ja uusi C kuv. kaakosta.

Kuva: Vanhainkodin yläpuolinen rinne.

- 1893 Kaupungin vaivaistalo perustetaan;
päärakennus A ja sairasosasto B otetaan käyttöön
- 1894 Mielisairasosasto I. rakennus C otetaan käyttöön.
- 1910 Uusi saunarakennus tiilestä.
- n. 1905 B-rakennuksen laajennus.
- 1927 A-rakennuksen laajennus.
- 1933 C-rakennuksen laajennus.
- 1934 B-rakennuksen laajennus.
- 1978 Uusi vanhainkotirakennus D otetaan käyttöön.
Sen tieltä puretaan loput talousrakennuksista.
- 1999-2000 Dementiaosasto eli Uusi C-rakennus otetaan käyttöön.
Sen tieltä puretaan vanha C eli entinen mielisairasosasto.
- 2010 Vanhainkotitoiminta päättyy.

”Pankalampi I” saadut lausunnot ja mielipiteet OAS:sta ja vastineet niihin 24.3.2020

<p>1. Etelä-Savon ELY-keskus</p> <p>1.1 Kaavamuutoksen OAS:sta käy riittävällä tavalla selville sen lähtökohdat ja tavoitteet. Osallisten mahdollisuus osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyyn tulee myös riittävällä tavalla selville.</p> <p>Kaavamuutoksen tavoitteena on esitetty olevan tiiviin pienimuotoisen ja yhteisöllisen asumisen järjestäminen. Sinällään tämän laatuinen rakentaminen soveltuu Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) käsityksen mukaan kyseiselle alueelle, joka on OAS:kin mukaan kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas, aiemmin alueelle harkittua melko massiivista ja korkeaa rakentamista paremmin. Kaavamuutosalue rajoittuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (Mikkelin maaseurakunnan kirkko ja hautausmaat), joka sisältää useita arvokohteita. Myös laadittavana olevassa kantakaupungin yleiskaavassa ko. kohde on luonnollisestikin tunnistettu. Kaavamuutoksen arvioinnin kohteena tuleekin erityisesti olla suunnitellun maankäytön vaikutukset tähän seikkaan.</p> <p>1.2 Koska kaavahankealue rajoittuu em. tavalla valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön, on osalliseksi liisättävä myös Museovirasto.</p>	<p>Kaavaselostusta on päivitetty lausunnon johdosta.</p> <p>Lisätään osalliseksi Museovirasto.</p>
<p>2. Museovirasto</p> <p>2.1 Mikkelin kaupungin kaupunkisuunnittelu- palvelut on pyytänyt Museoviraston lausuntoa Pankalampi I -kaavahankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Museovirasto on asiassa lausunnonantajana rakennetun kulttuuriympäristön osalta ja Savonlinnan maakuntamuseo arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.</p> <p>Kaavahankkeessa tutkitaan alueelle pienimuotoista yhteisöllistä asumista erityiskohderyhmänä vanhusväestö. Kaavamuutosalue rajautuu idässä ja etelässä Mikkelin maaseurakunnan kirkon ja hautausmaiden</p>	<p>Lisätään tehtyihin selvityksiin Pankarannan vanhainkodin alueen rakennushistoriaselvitys (Selvitystyö Ahola 2012). Selvitys mainitaan myös kaavaselostuksessa hyödynnettävänä taustaselvityksenä.</p>

<p>muodostamaan valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan tämä lähtökohta sekä sovittaminen kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaalle alueelle.</p> <p>Tehtyihin ja hyödynnettäviin selvityksiin tulee lisätä Pankarannan vanhainkodin alueen rakennushistoriaselvitys (Selvitystyö Ahola 2012).</p> <p>2.2 Entinen vanhainkotirakennus on valmistunut vuonna 1893 vaivaistaloksi. Etelä-Savon kulttuuriperintötietokannan mukaan ”Pankarannan vanhainkodin vanha päärakennus ja entinen sairausosasto ovat Suonsaaren ja Pieksämäen vanhainkotirakennusten ohella vanhimpia säilyneitä entisiä vaivaistalorakennuksia Etelä-Savossa”. Vanhainkodin uuden päärakennuksen (1978) suunnitteli arkkitehti Eero Jokilehto. Kaavahankkeessa tulee tutkia alueen kulttuurihistoriallisesti huomionarvoisen rakennuskannan hyödyntämistä alueen kehittämisessä.</p>	<p>Vaivaistalon ja vanhainkodin rakennukset on purettu vuonna 2019. Kaavaselostuksessa perustellaan alueen nykyistä rakennuskantaa koskevat ratkaisut.</p>
<p>3. Telia</p> <p>3.1 Telia toteaa, että alueella kulkee kaapeleita (kuva liitteenä) ja pyytää, että kaapelit merkittäisiin kaavaan johtomerkinällä.</p>	<p>Kaapeleiden sijaintia joudutaan muuttamaan. Kaupunki neuvottelee asiasta Telian kanssa.</p>
<p>4. Etelä-Savon pelastuslaitos</p> <p>4.1 Pelastusviranomaisella ei ole huomautettavaa asemakaavan muutokseen</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>

Pankalampi I asemakaavan muutos Saadut lausunnot kaavaehdotuksesta ja kaavoittajan vastineet 23.11.2020	
<p>1. Etelä-Savon elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus (ELY-keskus)</p> <p>1.1 Kaavam muutoksen johdosta alueelle on hyvät mahdollisuudet muodostua omaleimainen, alueen rakennettua kulttuuriympäristöä täydentävä ja toiminnaltaan muutenkin mielenkiintoinen kokonaisuus.</p> <p>1.2 Vanhainkodista jäljellä oleva saunarakennus tulee osoittaa suojelumerkinnällä, esimerkiksi sr-1 –merkinnällä</p> <p>1.3 Kaavaehdotuksesta puuttuvat havainnekuvat. Esitetään tehtäväksi havainnekuva konserttitalo Mikaelin suunnasta.</p>	<p>Todetaan</p> <p>Osoitetaan saunarakennus sr –merkinnällä (suojeltava rakennus).</p> <p>Lisätään kaavamateriaaliin havainnekuvana näkyväkuva konserttitalo Mikaelin suunnasta.</p>
<p>2. Savonlinnan maakuntamuseo</p> <p>2.1 Aineistossa on kiitettävästi käsitelty rakennettua kulttuurihistoriaa, mutta on vielä syytä tutkia, miltä rakennettava alue näyttää lammen vastakkaiselta rannalta Mikaelin suunnasta.</p> <p>2.2 Savonlinnan maakuntamuseolla ei ole huomautettavaa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.</p>	<p>Lisätään kaavamateriaaliin havainnekuvana näkyväkuva konserttitalo Mikaelin suunnasta.</p> <p>Todetaan</p>
<p>3. Etelä-Savon pelastuslaitos</p> <p>3.1 Ei huomautettavaa.</p>	<p>Todetaan</p>
<p>4. Telia Finland Oyj</p> <p>4.1 Suunnitelma-alueella on Telian infraa, jolle ei saa alueen rakennustöistä johtuen aiheutua vahinkoa eikä sen päälle saa asentaa mitään.</p> <p>4.2 Mahdollisista kaapelisiirtotarpeista on ilmoitettava 12 viikkoa ennen maanrakennustöiden aloitusta. Siirroista aiheutuvat kustannukset laskutetaan työn tilaajalta.</p>	<p>Kaavan yleismääräyksiin lisätään kohta: ” Alueella sijaitsee kaapeli- ja johtolinjoja. Rakentaja on velvollinen selvittämään niiden sijainnit ja sovittava linjan omistajatahon kanssa niiden siirrosta ja kustannuksista.”</p>

